

TAMPEREEN YLIOPISTO

Liisi Pietilä

VERTAILUKOHTA, IHANNE JA ITSETUNNON KOHOTTAJA

Yhdysvaltain kieltolaista välitetty kuva Raittiuden Ystävien *Kylväjä*-lehdessä vuosina 1917–1933

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

PIETILÄ LIISI: Vertailukohta, ihanne ja itsetunnon kohottaja. Yhdysvaltain kieltolaista välitetty kuva Rahtiuden Ystävien *Kylväjä*-lehdessä vuosina 1917–1933.

Pro gradu -tutkielma, 93 s., 8 liites.

Historia

Huhtikuu 2019

Pro gradu -tutkielmani käsittelee Rahtiuden Ystävien järjestölehdessä *Kylväjä*ssä Yhdysvaltain valtiollisesta kieltolaista välitettyä kuvaa ja laille annettuja merkityksiä vuosina 1917–1933.

Tutkimus kytkeytyy Suomen kieltolain ja rahtiutusliikkeen aikaisempaan tutkimukseen, mutta tuo esille aikaisemmassa tutkimuksessa puutteelliseksi jäänyttä kansainvälistä näkökulmaa.

Tutkimuksessa selvitetään, miten Yhdysvaltain kieltolakia *Kylväjä*-lehdessä käsiteltiin ja mitä merkityksiä sille annettiin Yhdysvaltain, Suomen ja maailmanlaajuisen rahtiutusliikkeen konteksteissa. Tätä tutkimusongelmaa tarkastellaan maantieteellisesti tematisoidun käsittelyn kautta: miten Yhdysvaltojen valtiollinen kieltolaki esitettiin itsenäisenä kokonaisuutenaan, miten sitä käytettiin Suomen rahtiutusliikettä ja kieltolakikeskustelua käsittelevissä argumenteissa sekä millainen rooli sille luotoiltiin kansainvälisessä rahtiutusliikkeessä.

Tutkimuksen lähdeaineisto on rajattu Rahtiuden Ystävien julkaisemasta *Kylväjä*-lehdestä kerättyyn Yhdysvaltain kieltolain mainitsevien artikkeleiden aineistokokoelmaan, jota tutkitaan sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin keinoin. Kirjoittelun laajuuden selventämiseksi tutkimuksessa on käytetty pienimuotoisesti myös määrällisiä metodeja.

Rahtiutusliikkeen järjestökenttä oli moninainen ja jakautunut erityisesti kieli- ja puoluepoliittisesti. Lähdeaineistoni tuottanut Rahtiuden Ystävät oli porvarillinen ja suomenkielinen järjestö, jonka historia oli vahvasti fennomaanisten ajatusten muovaama. Tutkimustuloksia ei siis voi laajentaa kuvaamaan Suomen rahtiutusliikkeen suhtautumista Yhdysvaltain kieltolakiin ylipäänsä, vaan ne on pääasiallisesti nähtävä avauksena Suomen rahtiutusliikkeen kansainvälisten yhteyksien tutkimiseen.

Yhdysvaltain kieltolaki nousee *Kylväjästä* esille säännöllisenä mutta suhteellisen marginaalisena aiheena. Yhdysvaltain kieltolain säätäminen uutisoitiin lehdessä tarkasti, mutta toimeenpanosta ja kumoamisprosessista tiedotettiin jonkin verran satunnaisemmin. Yhdysvaltain kieltolakioloja kuvattiin vaihtelevasti. Vaihtelu ei johtunut niinkään ajallisesta muutoksesta vaan kirjoittajan pääasiallisesta vertailukohdasta: Yhdysvalloissa asuvat kirjoittivat negatiivisemmin kuin suomalaiset kommentoijat. Kieltolaki esitettiin kuitenkin aineistossa systemaattisesti toimivimpana alkoholipoliittisena ratkaisuna.

Suomalaisessa kieltolakikeskustelussa Yhdysvaltoja käytettiin todisteena siitä, että kieltolaki oli toteuttamiskelpoinen. Aikaisemmassa kieltolakiargumentointia koskevassa tutkimuksessa esille tuotuja taloudellisia ja niin kutsuttuja rotuhygieenisiiä argumentteja perusteltaessa voitiin myös viitata Yhdysvaltoihin. Myös suomalaisen rahtiutusliikkeen toimintaa kehitettiin vertailemalla sitä Yhdysvaltojen rahtiutusliikkeestä opittuun.

Kansainvälisestä rahtiustyöstä kirjoitettaessa Yhdysvallat nostettiin tärkeäksi esimerkiksi, ja Yhdysvaltain rahtiutusliikkeen ja Yhdysvaltain valtion väliset linjaerot häivytettiin rahtiutusliikkeelle tyypillisen optimismin hengessä. Vuosina 1919–1920 *Kylväjä*ssä tuotiin vahvemmin esille ajatusta kieltolain laajenemisesta koskemaan koko maailmaa. Laajempi innostus ideaan hiipui kuitenkin nopeasti, vaikkei sitä koskaan täysin hylätty. Kansainvälisen rahtiustyön raportoinnissa korostui myös aikakaudelle ominainen rotuoppiajattelu, jonka maailmanlaajuiset ulottuvuudet hyväksyttiin *Kylväjä*ssä täysin ja jota lehdessä myös omaehtoisesti kehitettiin.

Yhdysvaltain kieltolaista kirjoittaminen ei ollut pelkkää uutisointia, vaan laille luotiin *Kylväjässä* myös erityisiä merkityksiä. Tutkimuksessa on eroteltu kirjoittelusta kolme tarkoitusta. Ensinnäkin kirjoittelulla oli tiedonvälitystarkoitus, johon liittyi myös kiinnostus soveltaa saatuja tietoja Suomessa. Toiseksi sillä oli ihannointitarkoitus, jossa Yhdysvaltain kieltolaki nostettiin ideaalilaksi, johon Suomi haluttiin oman kieltolain säntillisen toimeenpanon kautta myös kohottaa. Kolmanneksi kirjoittelusta erottuu myös kansallisen itsetunnon kohottamistarkoitus, jossa Suomi pyrittiin samaistamaan Yhdysvaltoihin maiden kieltolakeihin viittaamisen kautta. Yhdysvaltain kieltolaki ei ollut *Kylväjässä* vain hyödyllinen retorinen keino vaan myös yleisemmin symboli raittiusliikkeen onnistumisesta.

Kokonaisuudessaan tutkimus havainnollistaa kansainvälisten suhteiden merkitystä *Kylväjä*-lehdessä ja sitä kautta myös niiden mahdollisia merkityksiä koko raittiusliikkeen kentällä. Tutkimuksella on laajempia rajapintoja yleisemmin kansainvälistymisen ja globalisaation tutkimuksessa, sillä se osoittaa, että suomalaisella järjestötoiminnalla oli selvästi erottuva kansainvälinen ulottuvuus jo sata vuotta sitten.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Rajaus, tutkimuskysymykset ja lähteet	1
1.2	Tutkimuksen taustoitus: raittiutta ja kieltolakeja Suomessa ja maailmalla.....	7
1.3	Aikaisempi tutkimus.....	13
1.4	Menetelmät ja aineiston kerääminen	17
1.5	Tutkimuksen rakenne	20
2	Ristiriitaisen positiivinen: Yhdysvaltain kieltolaista välitetty kuva	21
2.1	Epätasaista mutta jatkuvaa: kirjoittelun laajuus	21
2.2	Onnistumiset korostuvat: uutisoinnin kattavuus ja esitettyjen tietojen alkuperä	26
2.3	Kirjoittajan asuinpaikalla on väliä: Yhdysvaltain kieltolakiolojen kuvaus.....	37
3	Tavoite ja esimerkki: Yhdysvallat retorisena keinona Suomen kieltolakikeskustelussa.....	48
3.1	Kieltolaki voidaan toteuttaa: viittaukset Yhdysvaltoihin Suomen kieltolain muutoksissa ..	49
3.2	Raittiuden edut kansalle: Yhdysvalloista perusteluja kieltolakipolitiikalle	57
3.3	Raittiuskasvatusta korostamassa: mallia ja ideoita Yhdysvaltain raittiusliikkeestä.....	63
4	Maailma raittiiksi: visio Yhdysvalloista kansainvälisen raittiustaistelun edelläkävijänä.....	69
4.1	Esimerkin voima: Yhdysvaltain kieltolain olemassaolo kannustimena muille.....	70
4.2	Järjestöt mutta ei valtio: Yhdysvallat muiden kieltolakiin pyrkivien maiden avustajana ...	75
4.3	Raittiutta ja rotuoppia: unelma maailmanraittiudesta hiipuu nopeasti	78
5	Johtopäätökset.....	86
6	Lähdeluettelo	91
6.1	Lähteet	91
6.2	Tutkimuskirjallisuus.....	91
7	Liitteet.....	94
7.1	Liite I: Kylväjä-lehden Yhdysvaltain kieltolakia käsittelevät artikkelit 1917–1933	94
7.2	Liite II: Kylväjän toimituskuntaan kuuluneet henkilöt vuosina 1917–1932.....	101

1 Johdanto

Meille otolliseen hetkeen tuli tieto Amerikan kieltolaista. Vielä enemmän helpottaa se suhteitamme muihin maihin. Kauppasuhteilla meitä olisi voitu pakottaa. Mutta nyt on vastapainona Ameriikka. Suuri merkitys on sen kieltolailla joka kannalta katsottuna. Kaikkein suurin on se kuitenkin ihmiskunnan käsityksen muuttamisessa. Sen merkitys ja kantavuus on niin suuri, että voimme syyllä sanoa seisovamme maailmanhistoriallisen tapauksen edessä.¹

Tällä tavalla kuvaili ministeri Mikael Soininen Yhdysvaltain valtiollisen kieltolain vaikutusta Raittiuden Ystävien 30. tammikuuta 1919 Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisen kunniaksi järjestämässä kansalaisjuhlassa. Soinisen sanoista käy ilmi, että Yhdysvaltain kieltolailla nähtiin olevan merkitystä myös Yhdysvaltain ulkopuolella, ja sen toivottiin vaikuttavan Suomeenkin sekä käytännössä että abstraktimmalla mielipidetasolla. Nämä toiveet välittyivät kansalaisjuhlan ulkopuolelle Raittiuden Ystävien julkaiseman *Kylväjä*-lehden sivuilla, sillä kansalaisjuhlasta kirjoitettiin lehteen kuvaus, jossa Soinisen puhetta siteerattiin laajasti. Ylläoleva sitaatti demonstroi siis sekä Yhdysvaltain kieltolain koettua merkitystä suomalaisessa raittiusliikkeessä että lehdistön roolia tällaisten merkitysten välittämisessä.

Tässä tutkimuksessa perehdyn nimenomaan näihin teemoihin. Suomen raittiusliikettä ei ole aikaisemmin juuri tutkittu kansainvälisestä näkökulmasta, vaikka Suomen raittiusliike oli osa laajempaa kansainvälistä raittiusyhdistysten joukkoa ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa muun maailman kanssa. Lehdistön roolia kieltolaista esitettyjen näkemysten välittäjänä puolestaan on tutkittu jonkin verran kansallisesta näkökulmasta. Tutkimuksessani selvitän, miten Yhdysvaltain kieltolaki nähtiin ja esitettiin erään suomalaisen raittiusjärjestön lehdessä.

1.1 *Rajaus, tutkimuskysymykset ja lähteet*

Tutkimuskohteeni valinta juontaa juurensa yleisestä kiinnostuksesta Suomen raittiusliikkeen kansainvälisiin yhteyksiin. Suomen kieltolain ja raittiusliikkeen kansainvälisiä ulottuvuuksia ei ole kuitenkaan aikaisemmin juuri tutkittu, joten on ollut tärkeää rajata tämä tutkimus huolellisesti, jotta se olisi mahdollista toteuttaa pro gradu -tutkielman puitteissa. Näin ollen olen rajannut aiheeni yhteen lähteeseen, Raittiuden Ystävien järjestölehti *Kylväjään*, pohjautuvaan lehdistötutkimukseen sekä maantieteellisesti Yhdysvaltoihin ja ajallisesti vuosiin 1917–1933.

¹ 'Yhdysvaltain kieltolaki. Kansalaisjuhla kieltolain vahvistamisen johdosta.', *Kylväjä*, 3/1919.

Tutkimusasetelman valintaan olen saanut vaikutteita transnationaalisen historian tutkimuksesta.² Kyseessä ei kuitenkaan ole puhtaasti transnationaalinen tutkimus, sillä tarkoitus ei ole pohtia raittiusliikettä ilman kansallisvaltioiden rajoja, vaan maiden rajat ja tietyn maan kansalaisten muodostama yksikkö ovat tutkimuksen rajauksen pohjana. On kuitenkin tarkoituksenmukaista pitää mielessä, että raittiusyhteistyötä tapahtui kansainvälisesti, vaikkakin ilmeisesti usein kansallisvaltioiden tarjoamissa puitteissa eikä juurikaan niiden muodostamat yksiköt tyystin unohtaen. Tämä käy ilmi *Kylväjästä* esimerkiksi siten, että sen välillä ilmestynyt Ulkomailla-palsta sekä vuosittaiset päivitykset maailman raittiustilanteesta (ts. muutoksista eri maiden alkoholilainsäädännössä) oli hyvin usein järjestelty maittain. Lisäksi kansainvälisistä raittiuskokouksista kirjoitetut raportit yleensä sisälsivät tiedon kunkin nimeltä mainitun henkilön kotimaasta. Tutkimuksessani hahmotan siis Suomen raittiusliikkeen omana yksikkönään, joka oli kuitenkin osa maailmanlaajuisia raittiusliikettä.

Pää tutkimuskysymykseni on, mitä merkityksiä *Kylväjä*-lehdessä annettiin Yhdysvaltain kieltolaille vuosina 1917–1933 ja millaisia tarkoituksia kirjoittelu palveli. Tähän kysymykseen pyrin vastaamaan kolmen alakysymyksen avulla: Mitkä tekijät vaikuttivat Yhdysvaltain kieltolaista kirjoittelun määrään ja sisältöön *Kylväjässä* ja miten? Mistä syistä Yhdysvaltain kieltolakiin viitattiin *Kylväjässä* esitetyissä Suomeen liittyvissä argumenteissa? Missä määrin Yhdysvaltain kieltolaki nähtiin tai haluttiin nähdä *Kylväjässä* osana laajempaa kansainvälistä raittiuspyrkimystä? Valitettavasti *Kylväjä* ei ole toistaiseksi analysoitu perusteellisesti yleisellä tasolla, joten en voi suhteuttaa tutkimustuloksiani tarkemmin lehden yleiseen linjaan.

On selvää, että laajan, vähän tutkitun aiheen käsittelemiseksi tutkimusaluetta oli rajattava. Tekemieni rajausten esittely ja perustelu on kuitenkin tarpeen. Samalla on mahdollista esitellä tutkimusaiheen mahdollisuuksia laajemmin ja kuvata, mitä tutkimuksesta on rajattu pois.

Yhdysvallat valitsin maantieteelliseksi rajaukseksi siksi, että yhteen maahan keskittyvä tutkimus tuntui sopivan laajuiselta mutta kuitenkin koherentilta tutkimusaiheelta. Juuri Yhdysvallat valitsin ensinnäkin siksi, että se oli suurvaltana luultavasti maailman merkittävin kieltolakimaa. Toisekseen Yhdysvallat nousee esille tutkitusta aineistosta maana, jonka kieltolakikehitystä seurattiin ja jonka panokselta maailmanlaajuiselle raittiustyölle odotettiin paljon. Näin on siitä huolimatta, että tutkimusajanjaksoni aikana Suomi sai yleisesti eniten kulttuurisia vaikutteita Ruotsista ja Saksasta.³

² Saunier 2013.

³ Meinander 2017, s. 224–225.

Tämä johtuu luultavasti siitä, että raittiusliike oli Yhdysvalloissa aktiivisempi ja saavutti myös huomattavia voittoja, jolloin nimenomaan raittiusaatteen suhteen Yhdysvaltoihin kiinnitettiin enemmän huomiota. Kolmanneksi Yhdysvaltain ja Suomen kieltolait olivat voimassa miltei samaan aikaan, joten maarajaus helpotti myös tutkimuksen aikarajauksen tekemistä. Voidaan myös mainita, että Suomen kieltolakia säädettäessä rahoitettiin opintomatka Yhdysvaltoihin sikäläisiin kieltolakioloihin tutustumista varten (osassa Yhdysvaltain osavaltioita kieltolaki oli voimassa jo Suomen kieltolakia säädettäessä), joten Yhdysvaltain alkoholilainsäädäntö toimi osittain esimerkkinä suomalaiselle.

Muita kiinnostavia maarajauksia olisivat olleet esimerkiksi Ruotsi, jonka raittiustilanteesta Suomessa oltiin hyvin kiinnostuneita ja joka myös äänesti kieltolaista vuonna 1922, sekä Viro, jonka raittiusliikkeeseen Suomessa oli yhteyksiä ja joka olisi erityisen kiinnostava siksi, että Suomeen salakuljetettiin alkoholia paljon nimenomaan Virosta. Yllä mainittujen syiden lisäksi valitsin kuitenkin Yhdysvallat tutkimuskohteeksi osittain siksi, että kielen puolesta minun oli helpoin perehtyä Yhdysvaltojen kieltolaista tehtyyn tutkimukseen, joka on pääasiassa englanninkielistä.

Aineistossani Yhdysvaltoihin viitataan yleisimmin termillä Amerikka, vaikka termi Yhdysvallat esiintyy siinä myös. Käytän kuitenkin tutkimuksessani pääasiassa termiä Yhdysvallat sen takia, että se kuvaa maantieteellistä rajausta tarkemmin, sillä sanaan Amerikka voidaan sisällyttää myös muita Amerikan mantereella olevia maita, joita tutkimukseni ei käsittele.

Tutkimuksen aikarajaukseksi valitsin vuodet 1917–1933 siksi, että ne sisältävät sekä Suomen että Yhdysvaltain kieltolakien voimassaoloajat kokonaisuudessaan. Tämä mahdollistaa kattavan tutkimuksen Yhdysvaltain kieltolaista välitetystä kuvasta. Suomen kieltolaki vahvistettiin vuonna 1917, vaikka se ei tullutkaan voimaan ennen vuotta 1919. Tutkimuksen aloittaminen vuodesta 1917 mahdollistaa kuitenkin myös tarkemman tutkimuksen siitä, miten Suomen raittiusliike suhtautui Yhdysvaltain kieltolain säätämiseen, sillä lain säätäminen oli pidempi prosessi, joka alkoi jo huomattavasti ennen vuotta 1920, jolloin kieltolaki tuli Yhdysvalloissa voimaan. Rajauksen loppuajankohdaksi valikoitui vuosi 1933, jolloin varmistui, että Yhdysvaltain kieltolaki kumottaisiin. Suomen kieltolaki oli tällöin jo kumottu ja lakannut olemasta voimassa, joten rajauksen puitteissa voin myös tarkastella, miten asenne Yhdysvaltain kieltolakiin muuttui Suomen kieltolain jo kaaduttua. Näin ollen tämän aikarajauksen puitteissa pystyn kokonaisvaltaisesti tutkimaan, millaisia merkityksiä Yhdysvaltain kieltolaille lähteenäni olevassa lehdessä annettiin ja

miten nämä merkitykset muuttuivat ajan kuluessa ja molempien maiden kieltolakiolosuhteiden vaihtuessa. Myös suppeampi aikarajaus olisi ollut mahdollinen. Suppeamman aikarajauksen puitteissa olisi ollut mahdollista tuoda esille tarkemmin Suomen sisäpoliittista kontekstia (itsenäistyminen, sisällissota, lapuanliike yms.) ja sen mahdollista vaikutusta. Koska vuosina 1917–1933 tapahtui huomattava määrä merkittäviä muutoksia, pro gradu -tasoisessa työssä tämän kontekstin tarkastelu näin pitkällä aikavälillä valitettavasti johtaa näiden tapahtumien tarkasteluun pinnallisemmin. Koska tutkimukseni pääaihe on Yhdysvaltain kieltolaista välitetty kuva ja Suomen poliittiset tapahtumat ovat tämän aiheen kannalta vain taustoittavaa kontekstia, olen kuitenkin priorisoinut aiheen kokonaisvaltaisen tarkastelun valitsemalla laajemman aikarajauksen.

Potentiaalisia lähteitä tutkimukselle on hyvin paljon. Koska kiinnostuksenkohteeni on nimenomaan se, miten Yhdysvaltain kieltolaki esitettiin Suomessa, on luontevaa valita tutkimuksen pääaineistoksi lehdistöä, vaikka aihetta olisi tietysti voinut lähestyä myös arkistomateriaalin kautta. Arkistomateriaali, samoin kuin raittiusliikkeen aktiivisten jäsenten kirjeet, kuvaa kuitenkin yleensä suppeammin levinnyttä materiaalia kuin lehdistö. Lehtikirjoitusten tarkoitus on yleisesti ottaen välittää tietoa ja vaikuttaa lukijoiden mielipiteisiin, joten ne vaikuttivat hedelmällisemmältä aineistolta Yhdysvaltain kieltolaista välitetyn kuvan tutkimisessa.

Päälähteekseni olen valinnut Raittiuden Ystävien *Kylväjä*-aikakauslehden. *Kylväjää* julkaissut Raittiuden Ystävät oli nimenomaan suomenkielinen ja erityisesti sisällissodan jälkeen sangen selvästi porvarillinen yhdistys. Sitä ei siis voida pitää tyypiesimerkkinä kaikesta Suomessa tarkasteluajanjaksolla tapahtuneesta raittiustoiminnasta, johon osallistui myös esimerkiksi työväenluokkaisia ja ruotsinkielisiä yhdistyksiä. Tämä onkin tutkimukseni huomattava rajoite: koska suomalaisten raittiusjärjestöjen kenttä oli huomattavan moninainen, ei yhdestä lehdestä vedettyjä johtopäätöksiä voida yleistää muihin järjestöihin tai julkaisuihin. Onkin siis tärkeää korostaa, että tutkimukseni johtopäätöksiä eivät aineistovalinnan takia ole yleistettävissä koko suomalaiseen raittiusliikkeeseen, vaan ne koskevat nimenomaan Raittiuden Ystäviä ja vieläkin suppeammin sitä järjestön aktiivista ydintä, jonka kirjoituksia *Kylväjässä* julkaistiin. Koska pro gradu -tutkielman puitteissa olisi kuitenkin mahdotonta perehtyä kaikkiin raittiusjärjestöihin ja niiden julkaisuihin koko ajanjaksolla, olen rajannut tutkimuksen lähteeksi *Kylväjän*. Perustelen seuraavaksi tätä valintaa ja esittelen samalla muita mahdollisia lähteitä.

Ensinnäkin olisi ollut mahdollista tutkia sitä, miten Yhdysvaltain kieltolaki esitettiin suomalaisissa sanomalehdissä. Tähän olisi voinut yhdistää esimerkiksi ulottuvuuden eri yhteiskuntaluokkien

suhtautumisesta valitsemalla lehtiä, joilla oli erilainen lukijakunta. Tutkimuksen rajaamiseksi päätin kuitenkin perehtyä nimenomaan raittiusliikkeen näkemyksiin, joten yleiset sanomalehdet rajautuivat pois. Samasta syystä rajasin pois kieltolakia vastustaneen Täyskiellottoman Kansanraittiuden Edistämisliton (TKE) julkaisut (*Täyskiellottomien airut* vuonna 1927 sekä *Vapaa ääni* vuosina 1927–1928 ja 1931). Sinänsä olisi ollut mielenkiintoista vertailla kieltolakia puolustaneen ja sitä vastustaneen yhdistyksen julkaisuja, mutta koska TKE:n julkaisutoiminta oli hyvin katkonaista, tällaista systemaattista vertailua ei lähdeaineiston puutteen vuoksi ole mahdollista toteuttaa.

Potentiaalinen lähde olisi ollut myös Kieltolakiliiton julkaisema *Kieltolakilehti*, mutta virallisempänä julkaisuna se ei yhtä tarkasti kuvaa juuri raittiusyhdistysten ja niiden aktiivisten jäsenten näkökantoja, joita tarkoitukseni on tutkia. *Kylväjä* oli nimenomaan raittiusliikkeen jäsenille suunnattu julkaisu. Olisi kuitenkin ollut mahdollista tutkia myös raittiusliikkeen ulkopuolelle suunnattua materiaalia, jonka tarkoitus oli vakuuttaa raittiusliikkeeseen kuulumattomat kieltolain tärkeydestä ja oikeutuksesta. Tutkimukseni kohteena on kuitenkin nimenomaan raittiusliikkeen sisäinen kuva Yhdysvaltain kieltolaista, joten ulospäin suunnatut julkaisut rajautuivat pois.

Kylväjä ei suinkaan ollut ainoa raittiusyhdistyksen julkaisema lehti, mutta se oli miltei ainoa, jota julkaistiin yhtäjaksoisesti koko kieltolakiajan.⁴ Näin ollen se on valittu päälähteeksi, sillä muiden raittiuslehtien kanssa koko Suomen ja Yhdysvaltain kieltolait kattava ajallinen vertailu ei olisi ollut samalla tavalla mahdollista. Tästä syystä poissuljettuja raittiuslehtiä olivat esimerkiksi *Kieltolaki* (julkaistu kerran vuodessa 1921–1923, julkaisijana Suomen työväen raittiusliitto), *Taisteluun!* (kerran kuukaudessa 1924–1930, julkaisijana Suomen työväen raittiusliitto) sekä *Raitis kansa* (kerran kuukaudessa vuodesta 1926 eteenpäin, julkaisijana Suomen sosiaalidemokraattinen raittiusliitto).

Olen siis valinnut tutkimukseni lähteeksi *Kylväjän* siksi, että tämä lähdemateriaalin valinta mahdollistaa pidemmän ajallisen aikajänteen. Vaikka lähdevalinta rajoittaa tutkimuksen kattavuutta vain suomenkieliseen ja porvarilliseen osaan suomalaista raittiusliikettä, on valinta kuitenkin perusteltavissa toisaalta tämän aikaulottuvuuden takia ja toisaalta siksi, että Raittiuden Ystävät oli tutkitulla ajanjaksolla Suomen suurin raittiusjärjestö. Tutkielmani ei tarjoa kattavaa kuvausta Yhdysvaltain kieltolaille annetuista merkityksistä Suomen raittiusliikkeessä, mutta nähdäkseni on mielekkäämpää analysoida pitkällisesti ja tarkasti osa tästä raittiusliikkeestä kuin pinnallisemmin

⁴ Suomen opiskelevan nuorison raittiusliiton julkaisema *Pohjantähti: raittiin opiskelevan nuorison äänenkannattaja* -lehti ilmestyi myös koko tutkimusjakson ajan, mutta sen toimitus sijaitsi Raittiuden Ystävien tiloissa ja sen kirjoittajat vaikuttavat olleen ainakin osittain samoja kuin *Kylväjässä*. Vaikuttaa siis siltä, että *Pohjantähti* oli sisällöllisesti niin lähellä *Kylväjää*, ettei vertailu lehtien välillä olisi mielekäs tutkimuskohde.

laajempi otos koko raattiusjärjestökentästä. Näin on erityisesti siksi, että esimerkiksi työväen raattiuslehtiä ei julkaistu lainkaan erityisen kiinnostavana ajanjaksona Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien ollessa tulossa voimaan.

Kylväjästä olen kerännyt ne artikkelit, jotka käsittelevät Yhdysvaltain kieltolakeja jollakin tavalla. En siis ole sisällyttänyt mukaan artikkeleita, joissa käsitellään raattiusuutia Yhdysvalloissa viittaamatta maan lainsäädäntöön millään tavalla. Tutkimusekonomisista syistä olen myös jättänyt pois pelkät maininnat siitä, että asiasta on puhuttu, kuten maininnat siitä, että tilaisuudessa on pidetty esitelmä Yhdysvaltain kieltolakioloista, jos esitelmän sisältöä ei ole avattu lainkaan eikä viittaus muutenkaan ole sisältänyt muuta kuin maininnan. Tämä raja ei tietenkään ole yksiselitteinen, sillä jos se, että aiheesta on pidetty esitelmä, kertoo tiedon olemassaolosta ja leviämistä. Tämän tutkimuksen puitteissa olen kuitenkin kokenut sen toimivaksi ratkaisuksi. Koska artikkelien valinta aineistoon sisällytettäväksi on muutenkin ollut joissakin määrin harkinnanvaraista, aineistoon sisällytetyt artikkelit on listattu liitteessä I.

Pääaineistokseni valitsemani *Kylväjä* oli aikakauslehti, jota julkaistiin säännöllisesti koko tutkimusjakson ajan. *Kylväjän* levikki oli 10 000 vuonna 1922.⁵ Sen julkaisutiheys kuitenkin vaihtui tutkimusjakson aikana viikosta (1917) kuukauteen (1918–1921) ja vakiintui sitten kahteen kertaan kuukaudessa (1922–1933). Myös lehden toimituskunta vaihtui tutkimusajanjakson aikana useaan otteeseen. Yhteensä tutkimusajanjakson aikana toimituskuntaan kuuluvaksi listattiin 21 henkilöä, jotka on lueteltu liitteessä II. Heidän tunnettuja puoluekantojaan tutkimalla voidaan todeta, että Raattiuuden Ystävien yleistä linjaa myötäillen myös *Kylväjä* oli sisällöllisesti pääosin porvarillinen lehti, vaikka tutkimusajanjaksona sen toimituskuntaan kuului myös yksittäisiä työväenhenkisiä jäseniä. Mauri Larkio on myös tuonut esille, että muista raattiusalan elimistä ja järjestöistä poiketen Raattiuuden Ystävien johtokunta, joista osa oli myös *Kylväjän* kirjoittajia, sisälsi huomattavissa määrin myös pappeja.⁶ Lehdessä julkaistiin myös toimituskunnan ulkopuolisten henkilöiden kirjoituksia.

Suurimmassa osassa artikkeleista ei mainita kirjoittajan nimeä, joten tarkkoja johtopäätöksiä kirjoittajien vaikutuksesta lehden linjaan ei ole mahdollista vetää. Koska kirjoittajia ei pääosin tunneta, onkin tämän tutkimuksen puitteissa mielekkäintä puhua yleisesti *Kylväjän* linjasta tarkoittaen toimituksen kollektiivista linjaa. Toimitus oli kuitenkin viime kädessä vastuussa siitä,

⁵ Kaartinen 2011, s. 256.

⁶ Larkio 1976, s. 195.

millaisia tekstejä *Kylväjässä* suostuttiin julkaisemaan. Poikkeuksen tähän yksittäisten kirjoittajien häivyttämiseen muodostavat erityisesti eräät lehdessä julkaistut Raittiuden Ystävien ulkopuolisten, usein Yhdysvalloissa asuvien raittiusmielisten ihmisten, kirjoitukset tai virallisemmat lausunnot, jotka julkaistiin heidän omalla nimellään. Tällaisissa kirjoituksissa on välillä nähtävissä kirjoittajan oma mielipide, joka saattaa olla joissakin määrin ristiriidassa toimituksen linjan kanssa. Ne on silti julkaistu sellaisenaan esimerkiksi siksi, että ne ovat pääosin myönteisiä silminnäkijähavaintoja Yhdysvaltain kieltolakioloista ja siksi koettu toimituksessa julkaisemisen arvoiseksi.

Koska tutkimukseni pääaineistona on raittiusjärjestön toimittama lehti, tutkimus havainnollistaa nimenomaan lehteen kirjoittaneiden raittiusjärjestöaktiivien välittämää kuvaa Yhdysvaltain kieltolakitilanteesta. Sen perusteella ei siis välttämättä voi päätellä mitään yleisestä suomalaisesta Yhdysvaltain kieltolakia koskevasta tietämyksestä tai käsityksistä.

1.2 Tutkimuksen taustoitus: raittiutta ja kieltolakeja Suomessa ja maailmalla

Moderni raittiusliike saapui Suomeen 1800-luvun puolivälissä, vaikka sitä aikaisemminkin oli säädetty alkoholinkäyttöä ja -valmistusta rajoittavia lakeja. 1800-luvulla paloviinan kotipolton ja valtion silloin tällöin vaatiman alkoholipolton yksinoikeuden rinnalle alkoi syntyä erikoistunutta alkoholiteollisuutta, joka Suomessa kytkeytyi kartanoiden ja suurten maatilojen suurimittaiseen paloviinatuotantoon.⁷ Kehittyvälle alkoholiteollisuudelle muodostui tärkeäksi rajoittaa tai kokonaan poistaa talonpoikien kotipoltto-oikeus, joka söi teollisesti tuotetun alkoholin markkinoita. Kotipoltto liitettiin niin rikollisuuteen kuin siveettömyyteenkin, ja sen kieltämisen väitettiin vähentävän köyhyyttä. Kotipolton kieltämiseen tähtäävä keskustelu säilyi keskeisenä suomalaisessa alkoholikeskustelussa 1860-luvulle asti, jolloin kotipoltto kiellettiin.⁸ Kotipolton kieltämisen jälkeen alkoholin valmistuksesta tuli pääosin teollista.⁹ Matti Peltonen on liittänyt kotipoltto-oikeuden vastustamiseen myös raittiusliikkeen rantautumisen Suomeen. Yhdysvalloista Ruotsin kautta Suomeen tulleet vaikutteet muokkasivat tätä liikettä, joka ei kuitenkaan vielä vaatinut ehdotonta raittiutta (kaikesta alkoholista kieltäytymistä) vaan kannatti kohtuullista alkoholinkäyttöä vastustaen erityisesti paloviinaa. Perustetun yhdistyksenkin nimi oli Kohtuuden Ystävät. Varhainen raittiusliike oli pääosin julkaisutoimintaa, jossa raittiushenkisiä lehtisiä ja kirjoja painettiin ja levitettiin.¹⁰ Jukka Ahonen on puolestaan yhdistänyt varhaisen suomalaisen raittiusliikkeen Venäjän keisarin sensuuriasetuksen kiertämiseen. Ahosen mukaan julkaisutoimintaa harrastanut

⁷ Peltonen 1997, s. 29.

⁸ Peltonen 1997, s. 30–35.

⁹ Peltonen 1997, s. 45.

¹⁰ Peltonen 1997, s. 35.

Raittiuskirjasten toimikunta liittyi läheisesti sensuuriasetuksen kohteena olleen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) toimijoihin, jotka tahtoivat raittiuskirjasten julkaisulla testata asetusta ja myös laajentaa SKS:n toimitilaa, jota sensuuriasetus oli supistanut.¹¹ Ahoselle Kohtuuden Ystävien perustamisen taustalla oli pyrkimys virallistaa Raittiuskirjasten toimikunnan perintö (sen julkaisutoiminta sekä toimikunnan yli 1 600 ruflan omaisuus). Hänkin kuitenkin pitää yhtenä uuden yhdistyksen päämäärinä kotipolttoa vastaan toimimista, jota pidettiin vähemmän epämääräisenä ja näin ollen parempana päämääränä kuin kohtuuslupauksien vaatimista seuran jäseniltä.¹²

1800-luvun lopun alkoholioloihin erityisesti maaseudulla vaikuttivat kunnalliskiekkot, joilla kunnat pystyivät rajoittamaan alkoholin myyntiä omalla alueellaan. Vuonna 1865 säädetyn kunnallislain nojalla kunnat laativat järjestyssääntöjä, joissa mm. säädeltiin alkoholinkäyttöä, julkista tupakointia sekä nuorison ja palkollisten vapaa-ajanviettotapoja.¹³ Matti Peltonen on selittänyt näitä sääntöjä maaseudulla olevien julkisten tilojen monipuolistumisella. Uusiksi julkisiksi tiloiksi nousivat esimerkiksi kansakoulujen omat rakennukset, postit, rautatieasemat ja maakaupat. Kauppoihin saattoi mennä kuka tahansa, jolla oli rahaa, ja niiden alkuaikoina ne olivat julkisia ja epävirallisia tiloja, joissa myös vietettiin aikaa ja joiden kulttuuriin kuului myös alkoholin myynti ja sen tarjoaminen asiakkaille. Maakaupat poikkesivat aikaisemmista maaseudun julkisista tiloista siinä, että talollisilla ja säätyläisillä ei ollut johtavaa asemaa niiden toiminnassa. Peltonen näkee kunnallisissa alkoholikielloissa talollisen väestön pyrkimyksen säilyttää johtavan asemansa ja kontrolloida näitä uusia, heidän valtansa ulkopuolella olevia tiloja. Tässä kamppailussa alkoholi oli symboli, jonka käytön rajoittamisella pyrittiin ilmaisemaan laajempaa oikeutta säädellä käytöstä. Lopputuloksena oli, että alkoholin saatavuus maaseudulla oli hyvin rajoitettua jo 1870- ja 1880-lukujen aikaan, ja se säilyi rajoitettuna jopa 1960-luvulle asti.¹⁴

1880-luvulla varsinainen laajemmin järjestäytynyt suomalainen raittiusliike aloitti aktiivisen toiminnan. Tämä järjestäytyminen henkilöityy monessa suhteessa Aksel August Granfeltin hahmoon. Granfelt ei ollut ensimmäinen aktiivisen raittiusseuran perustaja; vapaakirkollista raittiustoimintaa oli ollut jo 1870-luvulla, ja se jatkui edelleen Granfeltin vasta aktivoituessa raittiusasiassa. Lisäksi 1870-luvulla Porissa oli aloitettu itsenäistä raittiustoimintaa, ja 1880-luvun alussa Tampereelle perustettiin raittiusseura. Se, mikä Granfeltin toiminnassa oli erityistä, oli hänen suunnitelmansa perustaa raittiusseura, jolla olisi haaraosastoja koko Suomessa. Toisin sanoen

¹¹ Ahonen 2003, s. 25.

¹² Ahonen 2003, s. 41–43.

¹³ Peltonen 1997, s. 46–47.

¹⁴ Peltonen 1997, s. 57–59.

Granfeltin tarkoituksena oli kansallinen raittiustyö, jonka motiivit kytkeytyivät vahvasti fennomaanisen sivistyneistön kansanvalistuspyrkimyksiin. Kunnallisten alkoholikieltojen tavoin Granfeltin raittiusideologia kytkeytyi siis pyrkimykseen kontrolloida kansaa ylhäältä alaspäin. Alun perin Granfeltin tarkoituksena oli perustaa uusi seura nimenomaan tätä varten, mutta kun hänelle vuonna 1883 tarjoutui mahdollisuus saada hallintaansa vuonna 1860 perustettu mutta epäaktiivinen, käytännössä toimimaton Kohtuuden Ystävät, hän tarttui tilaisuuteen innokkaasti.¹⁵ Järjestön nimeksi vaihdettiin Raittiuden Ystävät, ja se alkoi perustaa paikallisyhdistyksiä.¹⁶ Irma Sulkunen on kuvannut, kuinka vuoteen 1888 mennessä Raittiuden Ystävät oli onnistunut asettumaan ikään kuin kattojärjestöksi kaikelle Suomessa tapahtuvalle raittiusliikehännälle. Siitä oli tullut ensimmäinen koko Suomen kattava ja kaikissa yhteiskuntaluokissa toimiva järjestö, jonka kautta suomenkielinen sivistyneistö alkoi rakentaa perusteita hierarkkiselle, ylhäältä johdetulle kansallisvaltiolle.¹⁷

1800-luvun loppupuolella raittiusliike toimi aktiivisesti kaikissa yhteiskuntaluokissa. Siihen kuului siis myös työväenluokkaisia jäseniä, ja Irma Sulkusen mukaan se toimi myös eräänlaisena työväestön järjestäytymisen esiasteena. Varhaiset työväenliikkeen johtohahmot kuten N. R. af Ursin kannattivat selvää kytköstä raittiustyön ja työväenliikkeen välillä. Yhden näkyvän ilmentymän tämä kytkös sai työväestön juomalakkoliikkeessä vuonna 1898. Liikkeen tarkoitus oli koota työläiset ensin vaatimaan kieltolakia ja sen kautta laajemmin tukemaan työväenpuolueen ohjelmaa. Työväen raittius toimintaan yhdistyi vahvasti vaatimus kieltolaista, Sulkusen mukaan siksi, että se toimi hyvin siltana raittiusliikkeestä työväenliikkeeseen, sekä siksi, että sillä oli propaganda-arvoa konkreettisena protestivälineenä väestölle, jolla ei vielä ollut äänioikeutta. A. A. Granfelt ja hänen tukijansa vieroksuivat kieltolakiajatusta juuri sen työväenyhteyksien takia, vaikka he virallisesti esittivätkin vaatimuksen olevan niin epärealistinen, että ajan käyttäminen siihen vain veisi huomiota pois sopivammilta toimenpiteiltä. Suurlakkoon mennessä Granfeltin kanta oli jäänyt tappiolle, ja Granfelt joutui syrjään Raittiuden Ystävien ja koko raittiusliikkeen johdosta. Hänen tilalleen nousivat muun muassa työväenhenkisemmät Väinö Voionmaa ja Matti Helenius-Seppälä. He eivät kuitenkaan kyenneet estämään työväenliikkeen irtautumista raittiusliikkeestä omaksi järjestäytyneeksi yksikökseen, joka perusti myös omia raittiusyhdistyksiään. Raittiusliike menettikin huomattavan määrän jäsenistään, kun työväestö irtaantui siitä ja liittyi järjestäytyneeseen työväenliikkeeseen.¹⁸ Hajaannusta aiheutti myös se, että ruotsinkielinen raittiusväki oli eriytynyt

¹⁵ Sulkunen 1986, s. 47–61.

¹⁶ Sulkunen 1986, s. 66–67.

¹⁷ Sulkunen 1986, s. 92–93.

¹⁸ Sulkunen 1981, s. 112–114.

Raittiuden Ystävistä jo vuonna 1905 perustamalla Finlands svenska nykterhetsförbunden.¹⁹

Raittiuden Ystävät oli siis menettänyt asemansa suomalaisen raittiusliikkeen kattojärjestönä, mutta säilyi silti merkittävänä raittiusjärjestökentällä. Juuri näihin aikoihin vuonna 1907 eduskunta hyväksyi kieltolain. Tuolloin raittiusasia oli niin poliittisesti latautunut, että se vaikutti koko sen aikaiseen puoluejärjestelmään, ja kieltolaki hyväksyttiin miltei yksimielisesti.²⁰

Vaikka kieltolaki säädettiin jo vuonna 1907, sen voimaantulo kesti kuitenkin yli kymmenen vuotta, sillä Venäjän keisari ei suostunut hyväksymään lakia. Ensimmäisen maailmansodan takia vuodesta 1914 alkoholinmyyntiä ryhdyttiin kuitenkin rajoittamaan erilaisin alkoholikieltoin. Kiellot rajoittivat lähinnä alempien kansankerrosten juomista; alkoholia pystyi kyllä hankkimaan rahalla ja sopivilla suhteilla. Varsinainen kieltolaki hyväksyttiin vuonna 1917 maaliskuun vallankumouksen jälkeen, kun kieltolakimielinen hallitus pyysi Venäjän väliaikaista hallitusta vahvistamaan kieltolain. Näin tapahtuikin, ja kieltolaki astui voimaan 1.6.1919.²¹

Kieltolakia pidettiin aluksi raittiusliikkeen piirissä huomattavana saavutuksena, ja raittiusväen odotettiin osallistuvan lain valvontaan aktiivisesti. Näin tapahtuikin varsinkin paikallistasolla, mutta kieltolain suosion hiipuessä yhteys raittiusjärjestöjen ja kieltolain välillä antoi raittiustoiminnallekin selvästi negatiivisen kaiun kansalaisten parissa. Jukka Ahosen mukaan tähän vaikutti erityisesti raittiusliikkeen johdon vahva esiintyminen kieltolain puolesta.²² Kieltolain alkuaajoista lähtien Raittiuden Ystävät muuttui raittiusjärjestöjen kentällä entistäkin leimallisemmin porvarilliseksi järjestöksi, sillä vuonna 1918 sisällissodan jälkeen se erotti kaikki punaiset jäsenensä.²³ Työväelle myönteiset johtohahmot kuten Väinö Voionmaa jäivät tässä vaiheessa järjestössä ulkopuolisiksi.²⁴ Järjestöä dominoivat Kaarlo Viktor Hurmerinta ja Aarne Kuusi, jotka molemmat olivat puoluepoliittisesti kokoomuslaisia.²⁵ Näistä ilmeisistä puoluekytköksistä huolimatta Raittiuden Ystävien johdon piirissä pyrittiin kuitenkin korostamaan toiminnan olevan poliittisesti neutraalia toisin kuin muissa raittiusjärjestöissä. Erityisesti Raittiuden Ystävillä oli kitkaa vuonna 1919 perustetun Kieltolakiliiton kanssa, joka oli tarkoitettu puoluepoliittisesti sitoutumattomaksi kieltolain valvontaa edistäväksi raittiusjärjestöksi, mutta jota Raittiuden Ystävien johdossa pidettiin vasemmistomielisenä ja johon järjestö ei virallisesti liittynyt.²⁶ Paikallistasolla tosin osa

¹⁹ Sulkunen 1986, s. 304.

²⁰ Sulkunen 1981, s. 112–114.

²¹ Kaartinen 2011, s. 67–70.

²² Ahonen 2003, s. 219.

²³ Ahonen 2003, s. 200–201.

²⁴ Ahonen 2003, s. 227.

²⁵ Ahonen 2003, s. 229.

²⁶ Ahonen 2003, s. 228–232.

jäsenyhdistyksistä liittyi Kieltolakiliiton jäseneksi. Jukka Ahosen arvion mukaan näiden yhdistysten pääasiallisena motiivina oli toive elvyttää raittiustyötä paikkakunnalla.²⁷

Kieltolaille on populääri mielikuva epäonnistuneena lakina, joka pikemminkin lisäsi alkoholinkäyttöä ja helpotti alkoholin saatavuutta salakuljetuksen yleistyessä. Aija Kaartinen kuitenkin arvioi, että alkoholinkulutus todennäköisesti laski kieltolain aikana ja kieltolain aikaiset juomatavat olivat kesympiä kuin kieltolain jälkeiset. Kaartinen kuitenkin huomauttaa, että kieltolaille oli jo voimassaollessaan huono mediakuva ja aikalaiset pitivät lakia epäonnistuneena. Tämän Kaartinen arvioi syyksi kieltolain kumoamiselle. Laki kumottiin kansanäänestyksessä vuonna 1931 ja, kuten tunnettu numerosarja ilmaisee, lakkasi olemasta voimassa 5.4.32 kello 10.²⁸

Suomi ei suinkaan ollut ainoa maa, jossa kieltolakia harkittiin tai sellainen säädettiin. Sekä raittiusliike että sen kieltolakivaatimus olivat kansainvälisiä, ja ne kytkeytyivät laajemmin 1900-luvun alun reformihalukkuuteen.²⁹ Erilaisia täysikieltoja tai osittaisia kieltolakeja oli voimassa muun muassa Islannissa (1915–1935) ja Norjassa (1920–1933). Paikallisia kieltoja oli myös muun muassa Kanadassa, Uudessa-Seelannissa, Nigeriassa ja Intiassa. Lisäksi esimerkiksi Ruotsissa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa äänestettiin kieltolaista, ja lain kannatus nousi monissa näistä äänestyksistä yli 40 prosenttiin.³⁰

Huomattavin kieltolakimaa oli kuitenkin Yhdysvallat, jossa koko liittovaltion kattava kieltolaki oli voimassa 1920–1933. Moderni raittiusliike oli syntynyt siellä 1800-luvun alussa. Alusta alkaen evankelisilla kirkkokunnilla oli ollut yhdysvaltalaisessa raittiusliikkeessä vahva rooli, ja niiden tärkeys kasvoi 1800-luvun kuluessa. 1840-luvulla liikkeen huomio alkoi siirtyä yksilöistä lainsäädäntöön, ja ensimmäiset osavaltiokieltolait syntyivät tällöin. Ne kuitenkin kumottiin pian. Yhdysvaltain sisällissodan jälkeen raittiusinnostus nousi jälleen, ja kieltolakipuolue perustettiin vuonna 1869 ja Women's Christian Temperance Union (WCTU) vuonna 1873. Osittain näiden järjestöjen ansiota olivat 1880-luvulla säädetyt uudet osavaltiokieltolait, joista Mainen, Kansasin ja North Dakotan kiellot jatkuivat suoraan valtiollisen kieltolain säätämiseen asti. Ennen kuin tämä raittiusaalto väistyi, ehdittiin vuonna 1893 perustaa vielä Anti-Saloon League, jolla tuli olemaan huomattava rooli valtiollisen kieltolain säätämisessä. Sen kannatus tuli pääasiassa evankelisilta kirkkokunnilta.

²⁷ Ahonen 2003, s. 235.

²⁸ Kaartinen 2011, s. 237–239.

²⁹ Peltonen 1997, s. 10.

³⁰ Kaartinen 2011, s. 17.

Vuoteen 1913 asti Anti-Saloon League keskittyi paikallisten alkoholikieltojen aikaansaamiseen, minkä jälkeen sen huomio kiinnittyi perustuslaillisen muutoksen aikaansaamiseen liittovaltiotasolla.³¹ Kongressi äänesti asiasta ensimmäisen kerran vuonna 1914, mutta lakiehdotus ei saanut tarpeeksi suurta enemmistöä puolelleen. Yhdysvaltain liittyminen ensimmäiseen maailmansotaan lisäsi innostusta raittiusasiaa kohtaan ja johti sodanaikaiseen alkoholikieltoon viljan säästämiseksi. Elokuussa 1917 Yhdysvaltain senaatti hyväksyi perustuslain lisäyksen, joka kielsi alkoholin tuottamisen, myynnin, kuljettamisen, tuonnin ja viennin. Kongressin alahuone hyväksyi lisäyksen saman vuoden joulukuussa, mutta teki siihen muutoksen, joka antoi osavaltioille ja liittovaltiolle samanaikaisen toimeenpanovaltuuden. Senaatti hyväksyi muutoksen vielä saman vuoden puolella, ja lisäys lähetettiin osavaltioiden ratifioitavaksi. Vuoden 1919 tammikuussa vaadittava määrä osavaltioita oli ratifioinut lisäyksen, ja se astui voimaan vuonna 1920.³²

Valtiollisen kieltolain säätänyt 18. lisäys on ainoa Yhdysvaltain perustuslain lisäys, joka on säätämisenä jälkeen kumottu. Huomattavaa on myös kumoamisen nopeus: kieltolain kumonnut 21. lisäys ratifioitiin vain 13 vuotta kieltolain voimaantulon jälkeen. David E. Kyvig selittää tätä pääasiassa asenteiden muuttumisella lainsäädännön reformivoimaa kohtaan. Kuten on jo todettu, kieltolaki ja raittiusliike olivat osa 1900-luvun alun reformi-innokkuutta, johon liittyi vahva luottamus lainsäädännön mahdollisuuksista muuttaa ihmisten käytöstä. Kieltolain kohtaamat ongelmat osaltaan muuttivat Kyvigin mukaan tätä käsitystä, ja yleinen mielipide ei enää uskonut laeilla voitavan muuttaa käytöstä.³³ Kieltolain kumoaminen Yhdysvalloissa oli siis osa laajempaa sosiaalista muutosta, johon kieltolaki itsessään vaikutti.

Suomen raittiusliike ei ollut eristyksissä muiden maiden raittiusliikkeistä, ja esimerkiksi kansainvälisissä raittiuskonferensseissa oli usein myös suomalaisia osanottajia. Erityisesti aviopari Matti Helenius-Seppälää ja Alli Trygg-Heleniusta pidetään suomalaisen raittiusliikkeen kansainvälisesti verkostoituneimpina edustajina.³⁴ Kansainvälinen raittiustyö oli lähinnä englantia äidinkielenään puhuvista maista kotoisin olevien raittiusaktiivien käsissä, mutta myös muut eurooppalaiset sekä eurooppalaistaustaiset osallistuivat siihen.³⁵ Sitä varten perustettiin esimerkiksi Yhdysvalloissa myös omia järjestöjä: Women's Christian Temperance Union oli lähtöisin Yhdysvalloista, mutta levisi kansainväliseksi, ja Anti-Saloon League perusti sen mallin mukaan

³¹ Kyvig 2000, s. 6–7.

³² Kyvig 2000, s. 10–12.

³³ Kyvig 2000, s. 199–200.

³⁴ Sulkunen 1986, s. 215. Ahonen 2003, s. 111. Kaartinen 2011, s. 15.

³⁵ Fahey 2006, s. 248.

oman kansainvälisen raittiustyön edistäjäjärjestönsä nimeltään World League against Alcoholism.³⁶ Muita huomattavia kansainvälisiä raittiusjärjestöjä olivat International Order of Good Templars ja Lausannesta käsin toiminut Kansainvälinen kieltolakitoimisto.³⁷

1.3 Aikaisempi tutkimus

Kuten aikaisemmin on jo mainittu, Suomen kieltolakia ja sitä edeltävää raittiusliikettä on tutkittu pääasiassa kansallisesta näkökulmasta. Tälle näkökulmalle onkin ollut hyvät perusteet, sillä raittiusliikkeellä oli tärkeä rooli suomalaisen kansalaisyhteiskunnan pohjan luomisessa. Tämän roolin on tuonut esille Irma Sulkunen.³⁸ Sulkusen tutkimus on vaikuttanut huomattavasti myös omaan ymmärtämykseeni raittiusliikkeen synnystä Suomessa ja on sen takia oleellista taustoitusta myös omalle tutkimukselleni, vaikkei Sulkusen tutkimus ajanjakso 1870-luvulta suurlakon jälkeiseen aikaan limitykään oman tutkimusajanjaksoni kanssa.

Kieltolakia on Suomen kontekstissa tutkittu sekä omana itsenäisenä ajanjaksonaan että osana aikajänteeltään laajempia tutkimuksia. Esittelen seuraavaksi tarkemmin oman tutkimukseni kannalta olennaisia tutkimuksia.

Lähdeaineistoni *Kylväjä* oli Raittiuden Ystävien järjestölehti. Tämän takia tutkimukseni lähestyy suomalaista raittiusliikettä nimenomaan Raittiuden Ystävien kautta, joten Jukka Ahosen kirjoittama järjestön historiikki tarjoaa omalle tutkimukselleni laajempaa järjestökontekstia.³⁹ Tutkimus on Raittiuden Ystäville tehty tilaustyö,⁴⁰ ja yksittäisissä kohdissa tämä näyttää vaikuttaneen Ahosen tutkimukseen. Yleisesti ottaen tutkimus on kuitenkin tieteellisten normien mukaisesti kriittinen, ja se nouseekin selvästi historiikkitason yläpuolelle kontekstualisoimalla aihettaan ajan poliittisiin oloihin. Valitettavasti teoksen kieltolakia käsittelevä osio on sangen lyhyt, eikä tutkimus käsittele *Kylväjän* toimintaa kieltolakiaikana lainkaan. Ahonen tuo kuitenkin selvästi esille järjestön porvarillisen luonteen oman tutkimusajanjaksoni aikana,⁴¹ ja tämä Raittiuden Ystävien poliittisten kytkösten selventäminen onkin oman tutkimukseni kannalta Ahosen hyödyllisin tutkimustulos.

³⁶ Tyrrell 2010, s. 143–144.

³⁷ Fahey 2006, s. 249.

³⁸ Sulkunen 1986. Sulkusen artikkeli 'Miksi Suomen työväenliike omaksui kieltolakiohjelman?' käsittelee myös osittain samaa tematiikkaa; Sulkunen 1981.

³⁹ Ahonen 2003. Ahosen lisäksi eri raittiustoimintaan osallistuneiden järjestöjen historiikkeja ovat kirjoittaneet myös Irja Eskelinen ja Helena Honka-Hallila, joiden teoksilla on omassa tutkimuksessani kuitenkin vain taustoittava rooli; Eskelinen 2005. Honka-Hallila 2014.

⁴⁰ Ahonen 2003, s. 8.

⁴¹ Ahonen 2003, s. 226–229.

Matti Peltosen tutkimukset ovat sijoittaneet kieltolain laajemmin suomalaisen alkoholiajattelun ja -lainsäädännön kontekstiin.⁴² Peltosen tutkimukseen kuuluu laajempi selonteko raittiusliikkeen ja rotuopin suhteesta Suomessa erityisesti eurooppalaisessa kontekstissa. Samaa teemaa on osittain Peltosen tutkimuksiin pohjautuen käsitelty myös Satu Apo.⁴³ Erityisesti Peltosen ja Apon tutkimukset valottavat suomalaisen eliitin, mukaan lukien valtaosan *Kylväjän* toimituksesta, ja kansan suhdetta. Näin ne tarjoavat mielenkiintoisen vertailukohdan omalle tutkimukselleni, jossa 1900-luvun alun rotuoppiajattelu näyttäytyy kenties kansainvälisemmässä kontekstissa.

Samaa teemaa sivuaa myös Teijo Pyykkösen ja Erkki Vasaran alustava tutkimus urheilun ja raittiuden suhteesta 1900-luvulla.⁴⁴ Teos on laajemman tutkimusprojektin kartoittamiseksi laadittu julkaisu, ja kenties sen takia esimerkiksi tutkimuksen ajallisen ulottuvuuden käsitteleminen on joissakin määrin ylimalkaista. Myös tarkkojen lähdeviitteiden puuttuminen on selvä puute. Tutkimus on kuitenkin omalta kannaltani hyödyllinen siinä mielessä, että se taustoittaa aineistostani löytyviä artikkeleita urheilutapahtumista. Tältä suppealta näkökannalta Pyykkösen ja Vasaran tutkimuksella on omalleni paljon annettavaa, vaikkei sillä olekaan omalle tutkimukselleni laajempaa merkitystä.

Oman tutkimukseni rajoitteisiin kuuluu, että en voi suhteuttaa löydöksiäni laajemmin kieltolaista esitettyihin argumentteihin, sillä kieltolakiargumentointia ei ole toistaiseksi kattavasti tutkittu. Myöskään *Kylväjän* yleistä linjaa kieltolakiargumentoinnin suhteen ei ole tutkittu, joten en valitettavasti voi sanoa jonkin argumentin erityisesti korostuvan Yhdysvaltoja käsittelevässä uutisoinnissa. Minna Sääskilahden kielitieteen alalta tehty väitöskirja alkoholivalistuksen tekstilajista käsittelee kuitenkin myös alkoholivalistuksessa käytettyjä argumentteja teemoittain.⁴⁵ Näin ollen se tarjoaa jonkinlaisen vertailukohdan omille tutkimustuloksilleni. Sääskilahden aineisto on historiantutkimuksen kannalta valitettavan suppea: vain 55 tekstiä yli kahdensadan vuoden ajalta, kahdeksan kieltolain voimassaoloajalta. Laajemman tutkimuksen puutteessa on kuitenkin hyödyllistä tuoda esille Sääskilahden tutkimustuloksia vertailukohtana unohtamatta kuitenkaan vertailun rajoitteita.

Tutkittaessa kieltolakia itsenäisenä ajanjaksona esille nousee vahva painotus kieltolakirikollisuuteen: huomattava osa tutkimuksesta keskittyy salakuljetukseen tai muihin

⁴² Peltonen 1997.

⁴³ Apo 2001.

⁴⁴ Pyykkönen ja Vasara 1999.

⁴⁵ Sääskilahti 2006.

kieltolakiin liittyviin rikollisuuden muotoihin.⁴⁶ Oman tutkimukseni kannalta tämä tutkimussuunta on kuitenkin sängen marginaalinen. Keskitynkin seuraavaksi kuvailemaan omalle tutkielmalleni olennaisempia teoksia.

Kieltolakiajasta ei valitettavasti ole tuoretta ja kriittistä yleisesitystä.⁴⁷ Aija Kaartisen tutkimus naisten kieltolakia puolustavasta ja vastustavasta toiminnasta paikkaa kuitenkin tätä puutetta joissain määrin.⁴⁸ Sen lisäksi, että se oikaisee aikaisemmassa tutkimusperinteessä esiintynyttä vinoumaa kieltolakitoiminnasta lähinnä miesten alana, Kaartisen tutkimus tarjoaa kriittisen ja kohtuullisen laajan kuvauksen kieltolakiajasta ylipäänsä. Erityisen kiinnostava on kieltolakimyyttiä koskeva kappale, joka vakuuttavasti kyseenalaistaa yleisen käsityksen kieltolainakaisesta harvinaisen suuresta alkoholinkulutuksesta.⁴⁹ Kaartisen tutkimus käsittelee myös kattavasti naisten kieltolain puolesta esittämiä argumentteja, joten olen myös suhteuttanut omia löydöksiäni Kaartisen tutkimustuloksiin pitäen kuitenkin mielessä ne vaikutukset, joita Kaartisen rajauksella naisten kieltolakiargumentointiin saattaa olla hänen tutkimustulostensa yleistettävyydelle.

Oma tutkimukseni käsittelee nimenomaan raittiusliikkeen aktiivisten jäsenten maailmankuvaa, mutta tähän kuvaan vaikutti myös laajemmin suomalaisten yleinen mielipide. Laajimmin yleistä suhtautumista kieltolakiin on lehdistötutkimuksen kautta selvittänyt Erkki Immonen.⁵⁰ Immosen tutkimus valottaa omassa aineistossani selvästi esiin nousevaa kritiikkiä sanomalehtien kieltolakia koskevaa kirjoittelua kohtaan ja yhdessä Kaartisen tutkimustulosten kanssa on vaikuttanut ymmärtämykseeni kieltolain laajemmasta mediakuvasta. Tämä konteksti on olennaista analysoitaessa Yhdysvaltain kieltolaista aineistossani esitettyjä argumentteja.

Yleisen kieltolakimielipiteen lisäksi toinen kontekstin kannalta tärkeä tekijä olisi Suomen kieltolakiainainen ulkopoliittikka, ja erityisesti kieltolain vaikutus ulkopoliittikkaan. Tapio Hyvärinen on käsitellyt aihetta pro gradu -tutkielmassaan, mutta valitettavasti tutkielma ei ole erityisen

⁴⁶ Ahtokari 1972. Dahl 2003. Filpus 2001. Jyläskoski 1976. Kallonen 2014. Kilpi 2010. Pullat 1993. Pullat & Pullat 2012. Rasinaho 2006. Rytkölä 2006. Kieltolakirikollisuus on fokuksessa myös Merja Sillanpään suomalaisten ravintoloiden historiaa käsittelevän väitöskirjan kieltolakiosiossa; Sillanpää 2002.

⁴⁷ Pulkkinen 2015 on tuore yleiskuvaus kieltolaista, mutta se pohjautuu pääasiassa tutkimuskirjallisuuteen eikä ole käsittelyssään erityisen kriittinen.

⁴⁸ Kaartinen 2011. Kaartisen artikkeli 'Kun naiset kieltolakia kumosivat' vuodelta 2006 käsittelee samaa aihetta; Kaartinen 2006.

⁴⁹ Kaartinen 2011, s. 236–239.

⁵⁰ Immonen 1958. Jaakko Nousiainen on kritisoinut Immosen tutkimusta liian kuvailevasta tutkimusotteesta ja analyysin puutteesta, ja Immonen on Nousiaiselle kirjoittamassa vastineessaan pyrkinyt paikkaamaan näitä puutteita; Nousiainen 1958. Immonen 1959.

korkeatasoinen.⁵¹ Tämän takia en omassa tutkimuksessani nojaudu Hyvärisen päätelmiin, vaikka Hyvärisen tutkimusaihe onkin erityisen relevantti oman tutkimukseni kannalta. Ulkopoliitiikan kannalta joudun siis nojautumaan toisaalta Suomen historian yleisteoksiin, toisaalta myös osittain Jorma Kallenaution tutkimukseen, joka käsittelee kieltolain kumoamista puoluepoliittisesta näkökulmasta mutta tuo siihen liittyen esille myös kieltolain vaikutuksen Suomen kauppasuhteisiin.⁵² Kauppasuhteiden osalta Kallenaution tutkimus paikkaa huomattavissa määrin kieltolain ulkopoliittisia vaikutuksia koskevaa tutkimusaukkoa.

Kieltolain ja uskonnon suhdetta on tarkimmin selvittänyt Mauri Larkio.⁵³ Omalle tutkimukselleni olennaisinta on Larkion havainto, että Raittiuden Ystävien johtokuntaan kuului muista raittiusjärjestöistä poiketen myös huomattava määrä pappeja.⁵⁴ Tämä tarjoaa tutkimukselleni tärkeää taustaymmärrystä lähdeaineistoni aatteellisista kytköksistä.

Pekka Louhelainen on lisäksi tutkinut kieltolain kumoamisesta järjestettyä kansanäänestystä.⁵⁵ Kansanäänestys pantiin toimeen sangen nopeasti, joten se ei ehtinyt juurikaan näkyä aineistossani, mikä tekee Louhelaisen tutkimuksesta omasta näkökannastani hivenen marginaalisen.

Ylläoleva tutkimus on tarkastellut Suomen kieltolakia ja raittiusliikettä sen kansallisessa kontekstissa, kuten on jo mainittu. Sen sijaan raittiusliikkeen kansainvälisiä suhteita ei ole juuri tutkittu. Ainoa löytämäni tutkimus, jonka päättämiskysymykset liittyvät suomalaisen raittiusliikkeen suhteisiin Yhdysvaltoihin, on Erkki Immosen vuonna 1972 kirjoittama sangen lyhyt artikkeli, jonka aikajänne kattaa yli sata vuotta.⁵⁶ Artikkelissaan Immonen pääasiassa listaa erilaisia kontakteja, mutta esittää myös joitakin tulkintoja näistä kontakteista. Koska artikkeli on ainut löytämäni Suomen ja Yhdysvaltain raittiusliikkeiden suhteita tarkemmin käsittelevä tutkimus, vertailen omia löydöksiäni Immosen päätelmiin soveltuvilta osilta.

Kuten erityisesti Sulkusen tutkimukset ovat tehneet selväksi, raittiusliikkeellä oli Suomessa tärkeä kansallinen rooli kansalaisyhteiskunnan luomisessa. Vaikka suomalaisen raittiusliikkeen kansallinen ulottuvuus onkin siis tärkeä, se ei kuitenkaan ole ainoa näkökulma, josta raittiusliikettä voidaan tarkastella. Niinpä omassa tutkimuksessani haluan avartaa ymmärtämystä suomalaisesta

⁵¹ Hyvärinen 1969. Tampereen yliopiston kirjaston varastokappaleeseen käsinkirjoitetun hyväksymismerkinnän mukaan tutkielma on saanut arvosanan lubenter approbatur.

⁵² Kallenaution 1979.

⁵³ Larkio 1976.

⁵⁴ Larkio 1976, s. 195.

⁵⁵ Louhelainen 1991.

⁵⁶ Immonen 1972.

raittiusliikkeestä perehtymällä myös sen kansainvälisiin ulottuvuuksiin, jotka tähän asti ovat jääneet tutkimuksessa sangen vähälle huomiolle.⁵⁷ Globalisaation myötä kansainvälisyyteen on alettu kiinnittää enemmän huomiota, mutta on tärkeä panna merille, ettei kansainvälinen vuorovaikutus ole ilmiönä niin uusi kuin sen usein oletetaan olevan. Muun maailman tapahtumat ovat vaikuttaneet Suomeen jo kauan, ja niitä on huomioitu ja niihin on reagoitu. Näin oli myös kieltolain aikaan.

Suomalaisen raittius- ja kieltolakitutkimuksen lisäksi on myös syytä käsitellä lyhyesti Yhdysvaltain kieltolaista sekä kansainvälisestä raittiusliikkeestä tehtyä tutkimusta. Yhdysvaltain kieltolain tutkimuksessa on ollut vaihtelevia suuntauksia.⁵⁸ Kieltolain kannattajien varhaiset analyysit esittivät kieltolain kumoamisen pienen rikkaiden ryhmän salaliiton tuloksena, joka tapahtui vastoin enemmistön toiveita.⁵⁹ Toisaalta tutkimuksessa on ollut myös vahva kieltolakia väheksyvä traditio, jossa laki nähdään konservatiivisen protestanttisen maalaisväestön tuhoon tuomittuna yrityksenä pitää yllä katoavaa kulttuuria. Tässä traditiossa lain kumoaminen oli osoitus muuttuneesta yhteiskunnasta ja demokratian voitosta.⁶⁰ Myöhemmässä tutkimuksessa molempien näiden traditioiden vaikutus on vähentynyt, ja kieltolakia on tarkasteltu monisyisemmin osana monimutkaista historiallista aikakautta. Myytti kieltolain aikaisesta alkoholin hillittömästä käytöstä elää kuitenkin Yhdysvalloissa edelleen voimakkaana populaarikulttuurissa ja ihmisten mielissä siitä huolimatta, että kieltolakitutkimus on osoittanut lain vähentäneen alkoholinkulutusta Yhdysvalloissa alle puoleen aikaisemmasta.⁶¹ Kansainvälisiä raittiusjärjestöjä ovat tutkineet muun muassa Ian Tyrrell (World League against Alcoholism) sekä David M. Fahey (rahaongelmista kärsinyt ja omassa aineistossani sangen marginaalinen World Prohibition Federation), joista molemmat ovat huomauttaneet, että kansainvälistä raittiustyötä on tutkittu sangen vähän.⁶²

1.4 Menetelmät ja aineiston kerääminen

Kuten on jo mainittu, tutkin *Kylväjä*-lehdessä välitettyä kuvaa Yhdysvaltain kieltolaista.

Metodisesti pyrkimykseni on kaksijakoinen: toisaalta tutkin, mitä Yhdysvaltain kieltolaista tiedettiin, eli mitä lehdessä siitä luki, toisaalta taas analysoin, miten esitettyjä tietoja käytettiin

⁵⁷ Monissa esittelemissäni tutkimuksissa esiintyy jonkinlaista vertailua esimerkiksi Yhdysvaltain tutkimuskirjallisuuteen tai muunlaisia osoituksia siitä, että kieltolailla tiedostetaan olevan myös kansainvälinen ulottuvuus. Tämä tietoisuus ei kuitenkaan muuta sitä, että kieltolaki- ja raittiustutkimuksen päätutkimuskysymykset ovat keskittyneet nimenomaan Suomen kansalliseen kontekstiin.

⁵⁸ Oma ymmärtämykseni Yhdysvaltain kieltolain tutkimuksesta pohjaa vahvasti David E. Kyvigin kuvaukseen; Kyvig 2000, s. xi–xxvi.

⁵⁹ Dobyns 1940. Gordon 1943. Katso myös Kyvig 2000, s. xiii–xiv.

⁶⁰ Hofstadter 1955. Sinclair 1962. Gusfield 1963. Katso myös Kyvig 2000, s. xiv.

⁶¹ Laaja listaus myöhemmästä kieltolakitutkimuksesta on löydettävissä David E. Kyvigin tuotannossa: Kyvig 2000, s. xxi–xxvi.

⁶² Tyrrell 2010. Fahey 2006.

retorisesti. En siis vertaile Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakeja toisiinsa, vaan tutkin tapaa, jolla *Kylväjän* toimituskunta esitti Yhdysvaltain kieltolain itselleen ja lehden lukijoille.

Kiinnostuksenkohteeni on siis pääasiassa lehdessä käytetty retoriikka ja sen välittämät tiedot, ja tämä on otettava huomioon tutkimusmenetelmissä. En pyri ottamaan selville, millaiset Yhdysvaltain kieltolakiolot olivat, vaan sen sijaan analysoin, miten laki ja sen vaikutukset esitettiin *Kylväjässä*, millaista tietoa laista välittyi lehden lukijoille ja millaista retoriikkaa lain ympärillä käytettiin.

Kyseessä on laadullinen sisällönanalyysiin pohjautuva tutkimus.⁶³ Koska tarkoitus on analysoida nimenomaan välitettyä kuvaa tutkimuskohteesta, on analyysissa myös diskurssianalyysin piirteitä. Mahdollisuuksien mukaan joitakin tutkimustuloksia on kuitenkin myös tilastoitu ja analysoitu määrällisesti.⁶⁴ Tällaisia ovat esimerkiksi vuosittain julkaistujen artikkelien määrä sekä artikkelien tyyppi.

Matthew Miles ja A. Michael Huberman esittävät sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin joissakin määrin vastakkaisina menetelminä: molemmat käsittelevät kieltä kommunikaation välineenä, mutta sisällönanalyysi korostaa kielen kautta välitettyä todellisuutta kuvaavaa sisältöä, kun taas diskurssianalyysi kuvaa sitä, miten kieltä käytetään todellisuuden rakentamiseen.⁶⁵ Oman tutkimukseni kannalta molemmat ovat kuitenkin tarpeellisia, toisiaan täydentäviä menetelmiä. Selvitän sekä sitä, millaista sisältöä *Kylväjässä* Yhdysvaltain kieltolaista julkaistiin, että sitä, miten lehdessä rakennettiin kielellisesti kuvaa Yhdysvaltain kieltolakioloista.

Käyttämäni diskurssianalyysin metodi pohjautuu pääosin Norman Fairclough'n kriittiseen diskurssianalyysiin, johon sisältyy vahvasti ymmärtämys siitä, että mediatekstit luovat mukaelmia todellisuudesta eivätkä ainoastaan heijasta todellisuutta sellaisenaan. Teksteihin vaikuttaa siis myös tekstin tuottaneen henkilön asema yhteiskunnassa sekä hänen tavoitteensa.⁶⁶ Fairclough korostaa myös sitä, että tekstejä analysoitaessa on huomioitava niiden sosio-kulttuurinen ulottuvuus; tämä sisältää niin yhteiskunnan ja kulttuurin laajemman viitekehyksen kuin tekstiä ympäröivät institutionaaliset käytännöt ja tekstin tuottamistilanteen välittömän kontekstin.⁶⁷ Fairclough'n analyysitapa sallii tai suorastaan vaatii, että analyysissa otetaan huomioon myös tekstin ulkopuolisia

⁶³ Sisällönanalyysini pohjaa Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven esittelemään sisällönanalyysin metodiin; Tuomi ja Sarajärvi 2013, s. 91–94.

⁶⁴ Määrällisestä analyysistä Heikkilä 2008.

⁶⁵ Miles ja Huberman 1994, s. 7.

⁶⁶ Fairclough 1997, s. 136.

⁶⁷ Fairclough 1997, s. 85.

seikkoja, kuten kirjoittajan tausta. Aija Kaartisen mukaan tämä tekee Fairclough'n analyysistä erityisen hyödyllisen historian tutkijoille moniin muihin kielitieteellisiin analyysihin verrattuna.⁶⁸

Fairclough'n mukaan mediatekstien analysointi avaa kolmelta kannalta sitä, millaista sisältöä teksti tarjoaa. Ensinnäkin voidaan analysoida, miten jokin asia tai ilmiö tekstissä representoidaan, eli millainen kuva siitä rakennetaan. Toiseksi teksteissä rakennetaan identiteettejä sekä tekstin kirjoittajalle, lukijalle että tekstissä mainituille henkilöille. Kolmanneksi teksteissä rakennetaan myös eri osapuolten suhteita toisiinsa, kuten kirjoittajan ja lukijan välistä suhdetta tai lukijan suhdetta käsiteltyyn ilmiöön tai henkilöön.⁶⁹ Tämä kolmen kannan analyysi on omalle tutkimukselleni Fairclough'n diskurssianalyysin käyttökelpoisin osa, sillä analysoitaessa tarkemmin yksittäisiä *Kylväjän* kirjoituksia representaatiot, identiteetit ja suhteet ovat erittäin hyödyllisiä käsitteitä. Representaation käsite auttaa analysoimaan Yhdysvaltain kieltolakioloista sekä Yhdysvaltain roolista maailman rahtiustaistelussa välitettyä kuvaa. Identiteettien rakentaminen on tärkeä osa *Kylväjän* artikkeleita, sillä niissä pyritään usein luomaan kirjoituksen lukijalle eli sen yleisölle aktiivisen rahtiuden puolestapuhujan identiteettiä, jonka selvästi toivotaan myös johtavan lukijan aktiiviseen osallistumiseen kieltolain puolesta. Identiteetin käsite auttaa myös ymmärtämään artikkeleissa luotuja merkityksiä, joita annetaan esimerkiksi kieltolain vastustajille. Samoin suhteiden käsitteen avulla voidaan hahmottaa sitä kuvaa, jonka artikkelit pyrkivät välittämään kieltolain puolestapuhujien paikasta muuhun yhteiskuntaan nähden.

Tutkimusaineistoon valitsemani artikkelit olen löytänyt Kansalliskirjaston Digi-verkkopalvelun kautta sanahaualla. Haussa käytetyt hakusanat ovat olleet ”amerik*”, ”yhdysval*” ja ”jenk*” (* on hakusanan katkaisumerkki), ja haussa on käytetty sumeaa hakua. Olen silmäillyt hakutulokset ja valinnut niistä aineistoon ne, jotka ovat olleet tutkimusrajauksen mukaisia.⁷⁰ Poisjääneitä kategorioita ovat olleet esimerkiksi mainokset sekä artikkelit, joissa mainitaan matkasta Yhdysvaltoihin puhumatta kieltolaista. Koska en ole lukenut läpi kaikkia lehtiä vaan artikkelit on löydetty sanahaun avulla, ei ole taattua, että olen sisällyttänyt aineistooni kaikki relevantit artikkelit tutkimaltani aikaväliltä. Näin ollen johtopäätöksiä ei voida automaattisesti vetää siitä, että aineisto ei sisällä viittausta johonkin tiettyyn asiaan. Erityisen todennäköistä on, että hakutuloksista on jäänyt pois uutisia, joissa on kerrottu Yhdysvaltain eri osavaltioiden kieltolakiratkaisuista erityisesti kieltolain hyväksymisen ja sen kumoamisen yhteydessä, sillä artikkelissa ei välttämättä ole mainittu

⁶⁸ Kaartinen 2011, s. 46.

⁶⁹ Fairclough 1997, s. 14.

⁷⁰ Digi-verkkopalvelun käyttöliittymä on muuttunut jonkin verran aineistonkeräysprosessini loputtua.

Yhdysvaltoja tai Amerikkaa nimeltä, vaan on käytetty vain osavaltion nimeä. Aineistoon on sisällytetty 223 artikkelia, joten joidenkin artikkelien mahdollisesta poisjäämisestä huolimatta sitä voidaan kuitenkin pitää riittävän kattavana. Aineistoon sisällytetyt artikkelit on listattu liitteessä I.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Kuten olen kuvannut luvussa 1.1, lähestyn päätutkimuskysymystäni kolmen alatutkimuskysymyksen kautta. Kutakin alakysymystä käsittelen omassa luvussaan. Käsittely järjestäytyy näin ollen temaattisesti maantieteellisen fokuksen mukaan. Aineistoa olisi toki ollut mahdollista lähestyä muidenkin tematiikkojen kautta, erityisesti aineistossa esiintyneiden argumenttityyppien kautta, sekä mahdollisesti myös kronologisemman katsantokannan avulla. Kronologisemmassa tai argumenttityyppien kautta teemoitetussa esityksessä olisi kuitenkin ollut hankala erotella toisistaan aineiston eri maantieteelliset ulottuvuudet, erityisesti Yhdysvaltain ja Suomen tilanteiden erot. Koska aiheesta ei ole saatavilla kuvailevampia yleisesityksiä, päädyin käyttämäni aineiston esittelyä ja käsiteltyjen aiheiden kannalta selvimpään ratkaisuun.

Luku 2 keskittyy Yhdysvaltoihin fokusoituneisiin artikkeleihin ja aiheisiin. Aloitan analysoimalla laajemmin määrällisesti *Kylväjän* Yhdysvaltain kieltolakia koskevaa kirjoittelua. Erittelen Yhdysvaltain kieltolaista *Kylväjässä* julkaistuja uutisia ja tutkin, millaisista Yhdysvaltain kieltolakiin liittyvistä tapahtumista *Kylväjässä* uutisoitiin. Lopuksi perehdyn Yhdysvaltain kieltolakioloista esitettyihin näkemyksiin.

Luvussa 3 analysoin Yhdysvaltain kieltolain käyttöä retorisenä keinona Suomen omaa kieltolakia käsittelevissä argumenteissa. Aloitan esittämällä kronologisesti, miten kieltolain onnistumismahdollisuuksiin Suomessa luotettiin viittaamalla Yhdysvaltain kieltolakitilanteeseen. Seuraavaksi tutkin raittiuden puolesta esitettyjä argumentteja, joiden todistus pohjana Yhdysvalloista saadut kokemukset toimivat. Lopuksi pohdin Yhdysvaltain raittiusliikkeestä otettua esimerkkiä *Kylväjän* sivuilla.

Luvussa 4 tutkin *Kylväjässä* esitettyjä laajempia visioita maailman raittiustilanteesta ja sen tulevaisuudesta sekä kieltolakimaa Yhdysvaltain toivotusta roolista näiden visioiden toteuttamisessa. Aloitan analysoimalla viittauksia Yhdysvaltain kieltolain tarjoamaan esimerkin voimaan, johon liittyi myös Suomen kieltolain toivottu laajempi vaikutus. Seuraavaksi kuvailen Yhdysvaltain raittiusliikkeen ulkomailla tekemien aktiivisten avustustoimien representaatioita. Lopuksi analysoin Yhdysvaltain raittiusliikkeen johdolla käynnistettyä maailmanlaajuista raittiusprojektia sellaisena, kuin se *Kylväjän* sivuilla hahmotettiin.

2 Ristiriitaisen positiivinen: Yhdysvaltain kieltolaista välitetty kuva

Tässä luvussa analysoin sitä kuvaa, jonka *Kylväjä* Yhdysvaltain kieltolaista välitti. Fokus on Yhdysvalloista faktana tai silminnäkijähavaintoina esitetyssä tiedossa, jota lehden palstoilta löytyy esimerkiksi uutisten, matkakertomusten, selonteकोjen, haastatteluiden ja Yhdysvaltoihin keskittyneiden laajempien analyysien muodossa.

Aloitan analysoimalla Yhdysvallat-kirjoittelua määrällisesti eli tilastoimalla, kuinka paljon Yhdysvaltoja käsiteltiin lehden artikkeleissa ja mihin uutisointi pääasiassa keskittyi, sekä tulkitsemalla tilastoja uutisoinnin laajuuden ja sen vaihteluiden syyn selvittämiseksi. Tämän jälkeen esittelen, millaisia tietoja *Kylväjä* välitti Yhdysvaltain kieltolain säätämisestä, lakiin tehdyistä muutoksista ja lopulta lain kumoamisesta, sekä selvitän, olivatko tiedot kattavia vai puuttuiko niistä jokin ulottuvuus. Lisäksi perehdyn *Kylväjässä* käytettyihin lähteisiin sikäli kuin se lehdistöaineiston avulla on mahdollista. Lopuksi analysoin Yhdysvaltain kieltolakioloista *Kylväjässä* julkaistuja tietoja ja kuvauksia eli selvitän, miten *Kylväjän* artikkelit esittivät lukijoille Yhdysvaltain kieltolain vaikutukset.

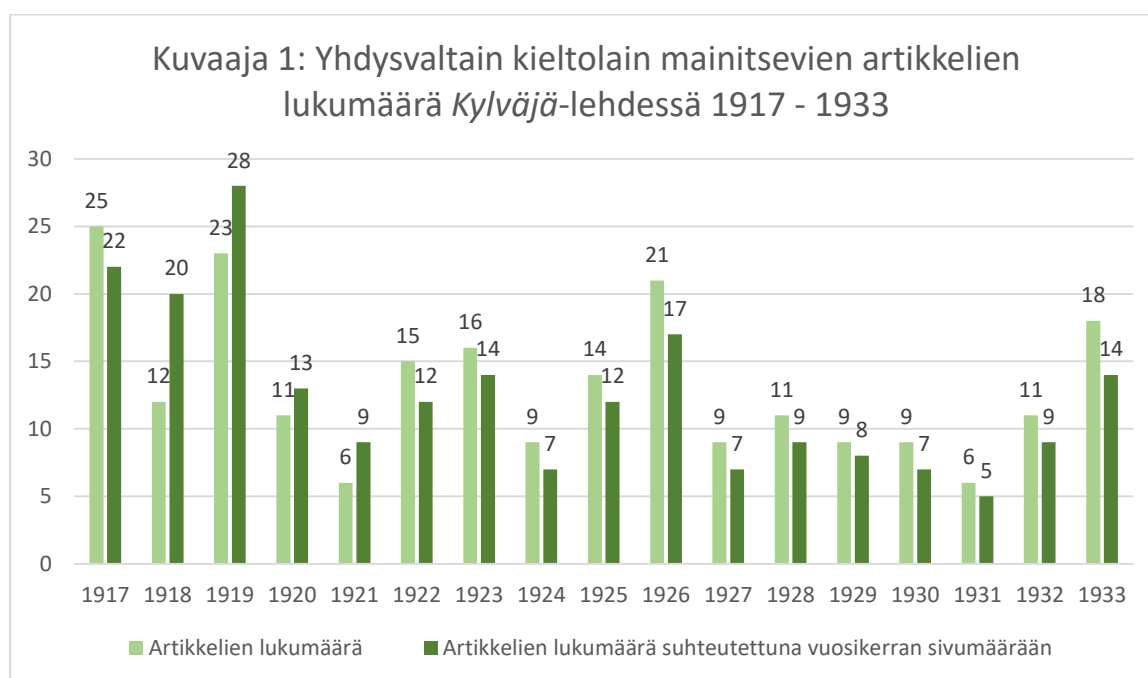
2.1 Epätasaista mutta jatkuva: kirjoittelun laajuus

Kuvaajaan ⁷¹ on tilastoitu Yhdysvaltain kieltolain mainitsevien artikkelien määrä tutkimusajanjakson aikana. Artikkelien lukumäärän suhteutusta sivumäärään tulkittaessa on otettava huomioon, että kaikilla lehden sivuilla ei ollut artikkeleita, vaan lehdessä oli myös esimerkiksi mainoksia. Mainosten ja muun vastaavan sisällön määrä ei kuitenkaan ollut niin huomattava, että se muuttaisi olennaisesti Yhdysvaltojen kieltolakia käsittelevien artikkeleiden kokonaismäärän tulkintaa. Yhdysvaltain kieltolaki ei ollut *Kylväjässä* dominoiva aihe, vaan siihen viittaavia artikkeleita oli sangen vaatimaton määrä koko lehden sisällöstä.

Tutkimusajanjakson aikana sekä Yhdysvaltain kieltolain mainitsevien artikkelien absoluuttinen että suhteellinen määrä vaihtelivat selvästi. Artikkeleita oli enemmän vuosina 1917–1919, mutta vuoden 1920 aikana ja jälkeen niiden määrä laski. Lasku oli huomattava; vain vuonna 1926 päästiin lähellekään vuosien 1917–1919 suhteellisia artikkelilukemia. Vuosina 1920–1931 artikkelien lukumäärä vaihteli selvästi vuosittain. Vuosina 1932–1933 kirjoittelun määrä nousi edeltäviin vuosiin verrattuna; erityisesti vuosi 1933 oli kirjoittelun suhteen aktiivinen. Silloinkaan artikkelien

⁷¹ Artikkelien lukumäärän suhteutus on laskettu kaavalla: $\text{artikkelien suhteutettu lukumäärä} = \left(\frac{\text{artikkelien lukumäärä}}{\text{vuosikerran sivumäärä}} \right) \times 300$, pyöristettynä lähimpään kokonaislukuun. 300 on valittu kertoimeksi siksi, että se on vuosikertojen keskimääräistä sivumäärää lähimpänä oleva tasaluku.

määrä (sen paremmin absoluuttinen kuin suhteutettu) ei kuitenkaan noussut vuoden 1926 tasolle. Näin ollen voidaan sanoa, että kirjoittelu oli aktiivisinta vuosina 1917–1919, minkä jälkeen se selvästi laantui. Tämä laantumaa ei kuitenkaan ollut totaalista, vaan kirjoittelu elpyi vuosina 1926 ja 1933, eikä tutkimusajanjakson aikana siis voida havainnoida selvää laskevaa trendiä vuoden 1919 jälkeen tapahtunutta laskua lukuun ottamatta. Artikkelien absoluuttinen määrä vuosittain ei koskaan laskenut alle kuuden artikkelin. Yhdysvaltain kieltoaki sai siis koko tutkimusajanjakson aikana huomiota *Kylväjässä*, vaikkakin eniten tutkimusajanjakson kolmena ensimmäisenä vuotena. Aihetta ei missään vaiheessa tyystin hylätty.

Koska artikkelimäärät vaihtelivat vuosittain ja näistä vaihteluista on havaittavissa selviä trendejä (suurempi artikkelien lukumäärä vuosina 1917–1919), on mielekästä tarkemmin analysoida, mistä artikkelimäärien vaihtelu johtuu. On kuitenkin tärkeää huomioida, että vuositasolla tarkasteltuna artikkelimäärien muutokset ovat pakostakin summittaisia, eikä analyysi voi siis olla erityisen tarkka. Joitakin yleisiä linjoja on kuitenkin mahdollista pohtia. Yksi mahdollinen selitys on, että artikkelimäärä vaihteli joko Suomen tai Yhdysvaltain kieltoain muutosten vaikutuksesta.

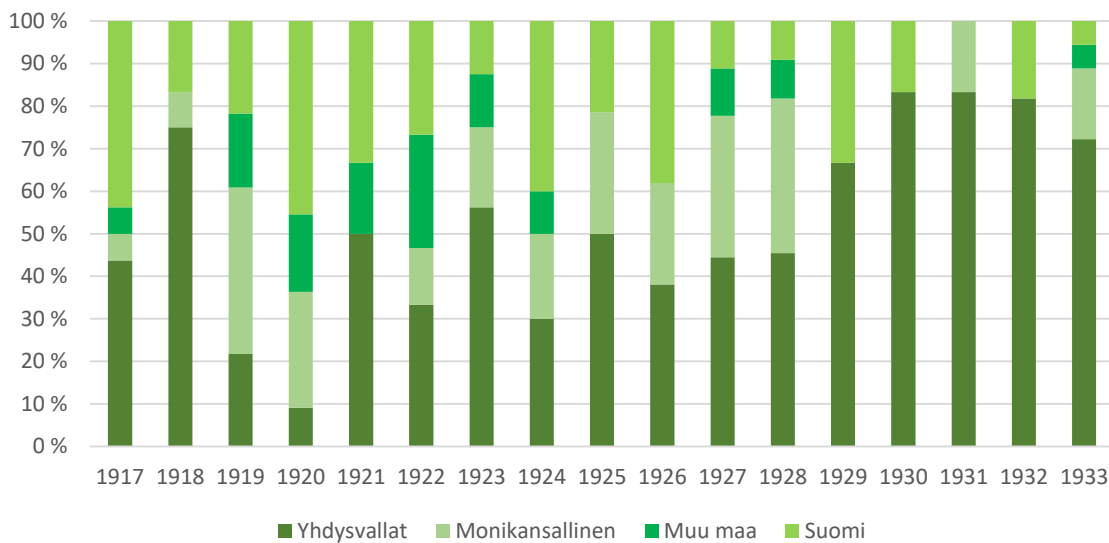
Yhdysvaltain kieltoain säätäminen oli pitkä prosessi, joka huipentui vuoden 1919 tammikuussa kieltoain lopulliseen hyväksymiseen. Laki astui voimaan vuotta myöhemmin tammikuussa 1920. Tämä voisi selittää vuosien 1917–1919 suuremman artikkelimäärän, jos Yhdysvaltain kieltoain säätämisestä uutisoitiin aktiivisesti. Toisaalta taas selitys on hivenen epätarkka, sillä vuonna 1919 artikkeleita oli edelleen paljon, vaikka kieltoaki oli jo hyväksytty kyseisen vuoden tammikuussa.

Verrattaessa artikkelien lukumäärää Yhdysvaltain kieltolain vaiheisiin vaikuttaa siis siltä, että ennen kieltolain voimaantuloa siitä kirjoitettiin *Kylväjässä* enemmän kuin lain ollessa voimassa. Vuosina 1932–1933, jolloin kieltolakia oltiin Yhdysvalloissa kumoamassa, kirjoittelun määrä vaikuttaa olleen nousussa, mutta tämä nousu ei ollut yhtä selvää kuin kieltolain säätämisen aikainen aktiivinen kirjoittelu, eikä nousutendenssi ole yhtä varma kuin kieltolain voimaantuloa edeltänyt.

Suomen kieltolaki hyväksyttiin lopullisesti vuonna 1917 ja se tuli voimaan vuonna 1919. Koska Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien muutokset erityisesti lakien säätämisen osalta tapahtuivat osapuilleen samoihin aikoihin, ei ole mahdollista arvioida puhtaasti määrällisin keinoin, kumpi vaikutti artikkelien määrän vaihteluun, sillä alun aktiivinen uutisointi korreloi sekä Yhdysvaltain että Suomen kieltolakien säätämisaikojen kanssa. Suomen kieltolaista pidettiin vuoden 1931 loppupäivinä suuntaa-antava kansanäänestys, jonka tulosten pohjalta kieltolaki kumottiin vuonna 1932. Vuosi 1931 näyttäytyy varsinkin suhteutetussa tilastossa harvinaisen vähäisen kirjoittelun vuotena, kun taas vuosien 1932–1933 aikana kirjoittelu alkoi taas lisääntyä. Vaikuttaakin siis siltä, että keskustelussa Suomen kieltolain säilyttämisestä Yhdysvaltain kieltolaki ei noussut tärkeäksi tai edes yleiseksi viittauskohteeksi, mutta Suomen kieltolain kumouduttua kiinnostus Yhdysvaltain kieltolakiin nousi *Kylväjässä*. Yhdysvaltain kieltolakiin viittaamista Suomen kieltolain eri vaiheissa käsitellään tarkemmin luvussa 3.1.

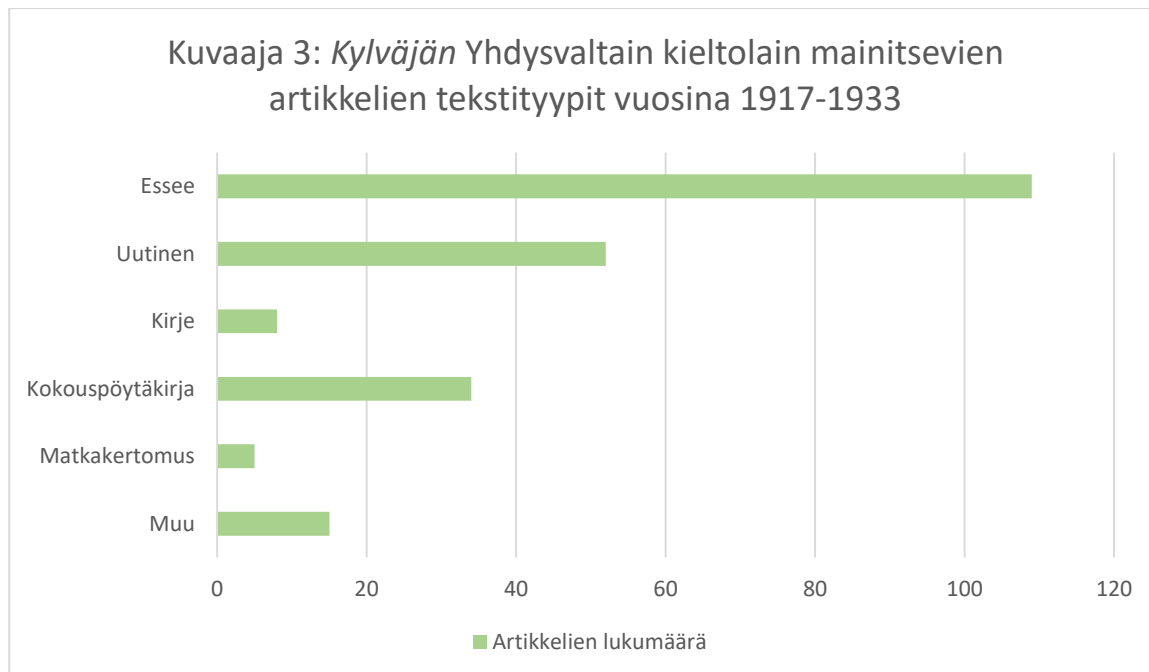
Artikkelien määrissä tapahtuneita muutoksia on kuitenkin mahdollista tutkia tarkemmin kuin pelkästään artikkelien kokonaismäärän kautta. Tutkimusaineistoon kuuluvissa artikkeleissa kaikissa mainitaan Yhdysvaltain kieltolaki, mutta kaikki aineiston artikkelit eivät käsittele pääasiassa Yhdysvaltoja. Artikkelit saattoivat olla alueeltaan monikansallisia, tai ne saattoivat käsitellä pääasiassa Suomea tai jotakin muuta maata kuin Yhdysvaltoja tai Suomea. Kuvaaja 2 osoittaa näiden maantieteellisten alueiden suhteellisen vuosittaisen jakauman *Kylväjän* Yhdysvaltojen kieltolakia koskevissa maininnoissa.

Kuvaaja 2: Yhdysvaltain kieltolain mainitsevien artikkelien
pääasiallisesti käsittelemän alueen jakauma *Kylväjä*-
lehdessä 1917-1933

Kuten kuvaaja 2 havainnollistaa, artikkelien suhteellinen maantieteellinen jakauma vaihteli tutkimusajanjakson aikana. Kuvaajaa tulkitessa on kuitenkin otettava huomioon, että kategoriaan monikansallinen sisältyy sekä artikkeleita, jotka käsittelevät Yhdysvaltain kieltolakia osana maailmanlaajuisia raittiusliikettä, että artikkeleita, joissa käydään yksittäin läpi useiden eri maiden rahtiustilannetta vetämättä sen laajempia maailmanlaajuisia johtopäätöksiä. Jälkimmäiset artikkelit ovat siis huomattavan samankaltaisia kuin pääasiassa Yhdysvalloista kertovat artikkelit. Kategoriana monikansallinen painotus on siis häilyvä, ja sen pohjalta on hankala vetää johtopäätöksiä tarkastelematta kategoriaan kuuluvia artikkeleita tarkemmin. Tätä lähempää tarkastelua teen luvussa 4. Tästä epävarmuudesta huolimatta kuvaaja 2 näyttää, että Yhdysvaltojen kieltolain mainitseminen liittyi erityisesti Yhdysvalloista kertovaan artikkeliin erityisesti tutkimusajanjakson loppupuolella. Erityisesti vuosina 1919 ja 1920 Yhdysvaltain kieltolain mainitseminen puolestaan ei liittynyt Yhdysvaltoja erityisesti käsittelevään artikkeliin, vaan erityisesti Suomea tai monikansallista aihetta käsittelevään artikkeliin. Muita maita käsittelevissä artikkeleissa mainintoja Yhdysvaltain kieltolaista oli erityisesti vuosina 1919–1922, eli Yhdysvaltain kieltolain tultua hyväksytyksi ja lain voimassaolon alkuvuosina. Näiden havaintojen perusteella on mahdollista esittää hypoteesi, jonka mukaan Yhdysvaltojen kieltolain tultua hyväksytyksi ja sen voimassaolon alkuvuosina lakiin liitettiin enemmän Yhdysvaltojen ulkopuolelle ulottuvia merkityksiä kuin lain voimassaolon loppuvuosina. Tätä hypoteesia tarkastelen erityisesti luvussa 4.

Aineistoni artikkelit ovat tyypiltään sangen moninaisia. Tekstityyppien pääkategoriat ovat esillä kuvaajassa 3.

Kuvaajaa tulkittaessa on tärkeä muistaa, että artikkelityyppien kategorisointi on suoritettu harkinnanvaraisesti ja likiarvoisesti. Selvimmin tämä tulee esille essee-kategoriassa. Esseellä tarkoitan artikkelityyppien yhteydessä mitä tahansa tekstiä, joka tuo aktiivisesti esille kirjoittajan mielipiteen. Näin ollen teksti voi olla hyvinkin lyhyt. Esseen ja uutisen raja on myös kategorisoinnissa joissain määrin häilyvä, sillä uutisaiheita ei *Kylväjässä* aina käsitelty neutraalisti. Näistä puutteista huolimatta kuvaajasta 3 voidaan kuitenkin tehdä joitakin havaintoja. Erityisen selvästi nousee esille mielipiteitä esittäneiden artikkeleiden määrä; niitä on aineistosta miltei puolet. Toisaalta myös uutisia oli määrällisesti huomattavasti. Kenties yllättävää on erilaisten kokouspöytäkirjojen suuri määrä. Ottaen huomioon, että erityisten matkakertomusten määrä jäi sangen alhaiseksi, niin kotimaisista kuin ulkomaisista raittiuskokouksista välitettiin siis tietoa pääasiassa julkaisemalla kokouksen pöytäkirja tai otteita siitä. Sellaisenaan julkaistuja kirjeitä ei ollut aineistossa kovin montaa, vaikka on tietysti mahdollista, että osa muistakin artikkeleista pohjautui kirjeisiin.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Yhdysvaltain kieltolaki mainittiin *Kylväjässä* aktiivisemmin lainsäädäntöprosessin aikana kuin lain ollessa voimassa. Tämä korreloi myös Suomen kieltolain hyväksymisen ja voimaantulon välisen ajan kanssa. Myös Yhdysvaltain kieltolain kumoamisprosessi ja Suomen kieltolain kumoutuminen vaikuttivat positiivisesti artikkelien

määrään, mutta korrelaatio ei ole yhtä vahva tältä osalta. Maantieteellisesti artikkelit käsittelivät pääasiassa yleensä joko Yhdysvaltoja, Suomea, jotakin muuta maata tai monikansallisesti useita maita tai maailmaa yleensä. Yhdysvaltoihin keskittyviä artikkeleita oli suhteellisesti eniten tutkimusajanjakson loppupuolella, kun taas erityisesti vuosina 1919 ja 1920 niitä oli suhteellisesti vähän. Jos otetaan huomioon, että jotakin muuta maata koskevia artikkeleita oli myös erityisen paljon vuosina 1919–1920, jolloin Yhdysvaltain kieltolaki oli tulossa voimaan tai oli juuri astunut voimaan, vaikuttaa selvästi siltä, että tänä aikana Yhdysvaltain kieltolaille annettiin laajempia merkityksiä kuin tutkimusajanjakson loppupuolella, jolloin artikkelit keskittyivät suhteellisesti enemmän nimenomaan Yhdysvaltoihin. Miltei puolet artikkeleista oli jollakin tavalla mielipiteen esiintuovia kirjoituksia, mutta myös uutistekstien ja kokouspöytäkirjojen määrä oli huomattava. Kaiken kaikkiaan Yhdysvaltain kieltolaki oli säännöllinen mutta loppujen lopuksi sangen marginaalinen aihe *Kylväjän* sivuilla.

2.2 Onnistumiset korostuvat: uutisoinnin kattavuus ja esitettyjen tietojen alkuperä

Valtaosa kuvaajassa 3 uutisiksi listatuista teksteistä käsitteli maantieteellisenä alueenaan pääasiassa Yhdysvaltoja.⁷² Tietoja Yhdysvaltain kieltolain vaiheista löytyy *Kylväjästä* kuitenkin muistakin teksteistä kuin uutisteksteistä: aineistossa on esimerkiksi useita laajempia, esseetyylisiä tekstejä, joissa samalla välitetään faktatietoa Yhdysvaltain kieltolain vaiheista. Tässä alaluvussa tutkin, kuinka kattavasti Yhdysvaltain kieltolain oleelliset vaiheet uutisoitiin *Kylväjässä*. Tarkastelen siis pääasiassa uutistekstejä, mutta myös muita aineistoon kuuluvia tekstejä, joissa välitettiin tietoa lakiin liittyvistä tapahtumista. Tutkin tekstejä lähinnä sisällöllisesti enkä niinkään niiden representaatioiden kautta, joita teksteissä Yhdysvaltain kieltolaista rakennettiin. Tätä kautta selvitän, miten kattavasti Yhdysvaltain kieltolaista saattoi *Kylväjää* lukemalla saada tietoa.

Yhdysvaltain kieltolaista uutisointi oli osa aineistoa koko tutkimusajanjakson ajan. Alun uutisoinnissa nousivat kuitenkin vahvasti esiin osavaltiokieltolait, joilla yksittäiset osavaltiot kielsivät alkoholin omalla alueellaan. Vuonna 1917 julkaistut yleiskatsaukset Yhdysvaltain kieltolakitilanteeseen keskittyivät lähinnä niihin.⁷³ *Kylväjä* uutisoi myös muista alkoholiin liittyvistä lakimuutoksista, kuten Yhdysvaltain korkeimman oikeuden päätöksestä kieltää alkoholin vienti

⁷² Tarkka jakauma 52 uutistekstin kokonaisotannasta oli 44 Yhdysvaltoja käsittelevää, 3 kansainvälistä, 4 muuta maata ja 1 Suomea käsittelevä.

⁷³ V. H., 'Uusimmat kieltolakivoitot Ameriikassa [sic].', *Kylväjä*, 1–2/1917. 'Raittiustaistelun viime vaiheet Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 18–19/1917.

kieltolakialueille⁷⁴ sekä alkoholi-ilmoitusten julkaisemisen julkisilla paikoilla ja sanomalehdissä.⁷⁵ Lehdessä esiintyi myös useita uutisia yksittäisten osavaltioiden säätämistä kieltolaeista tai tietyille alueille säädetyistä alkoholikielloista.⁷⁶ Uutisia oli myös kampanjoinnin yksityiskohdista.⁷⁷

Yhdysvalloissa Anti-Saloon League oli aloittanut koko liittovaltion kattavaan perustuslain lisäykseen tähtäävän kampanjoinnin vuoden 1913 marraskuussa.⁷⁸ Asiasta äänestettiin kongressin alahuoneessa ensimmäistä kertaa joulukuussa 1914, jolloin lisäystä kannatti pieni enemmistö. Vaadittu kahden kolmasosan kannatus jäi kuitenkin saavuttamatta, joten lainsäädäntöprosessi ei siis edennyt. Kieltolain kannatus kongressissa kuitenkin kasvoi, ja senaatti eli kongressin ylähuone hyväksyi alkoholin valmistamisen, myynnin ja kuljettamisen kieltävän perustuslain lisäyksen 1. elokuuta 1917.⁷⁹ Tätä hyväksyntää oli enteiltä *Kylväjässä* pitkin vuotta. Lehti oli uutisoinut lisäyksen etenemisestä kongressin käsittelyyn helmikuussa 1917.⁸⁰ Saman vuoden kesäkuussa listattiin eri osavaltioiden kieltolakitilanne ja uutisoitiin, että Yhdysvallat todennäköisesti saisi valtiollisen kieltolain viitaten samalla edelleen lisäyksen käsittelyyn kongressissa.⁸¹ 27. syyskuuta uutisoitiin viimein, että Yhdysvaltain senaatti oli hyväksynyt kieltolain.⁸² Yhdysvaltain kongressin alahuone hyväksyi senaatin esityksen joulukuun puolivälissä 1917 pienin toimeenpanovaltuuksia koskevin muutoksin, ja senaatti hyväksyi muutokset vielä ennen vuodenvaihdetta. Tämän jälkeen esitys eteni osavaltioiden ratifioitavaksi.⁸³ *Kylväjä* uutisoi tämän vuoden 1918 tammikuussa artikkelissa, jossa myös spekulointiin osavaltioiden ratifiointiprosessin nopeudella ja yksityiskohdilla.⁸⁴ Samaisessa numerossa julkaistussa Yhdysvaltain kieltolakiolojen kokonaiskatsauksessa tuotiin edelleen esiin vahvasti osavaltiotason voittoja, mutta arvioitiin myös todennäköiseksi, että ”ennen pitkää, ehkäpä jo tänä vuonna” tarvittavat 36 osavaltiota ratifioisivat

⁷⁴ ”Uusia kieltolakiviestejä Yhdysvalloista.”, *Kylväjä*, 8/1917.

⁷⁵ [nimetön], *Kylväjä*, 9/1917. ”Ei väkijuomailmoituksia.”, *Kylväjä*, 29/1917.

⁷⁶ [nimetön], *Kylväjä*, 9/1917 (District of Columbia). ”Kaksi uutta kieltolakivaltiota Amerikassa.”, *Kylväjä*, 13/1917 (Indiana ja Utah). ”Tanskan amerikkalaiset saaret raitistetaan.”, *Kylväjä*, 20–21/1917 (Yhdysvaltain Tanskalta ostamat saaret). ”Uusi kieltolakivaltio Yhdysvalloissa.”, *Kylväjä*, 23–24/1917 (New Hampshire). (Tanskalta ostettujen saarten ja New Hampshiren alkoholikiellot uutisoitiin kahdesti: ”Raittiustaistelu muualla.”, *Kylväjä*, 27–28/1917.) ”Kieltolaki voittaa Amerikan suomalaisseuduilla.”, *Kylväjä*, 39–40/1917 (Minnesotan osavaltion kieltolakiäänestyksen St. Louisin piirikunnan äänestystuloksia). ”Amerikan armeijan raitistuttaminen.”, *Kylväjä*, 41–42/1917. ”Maailman suurin kieltolakikaupunki.”, *Kylväjä*, 6/1918 (Los Angeles).

⁷⁷ ”Jättiläisanomus kieltolain hyväksi.”, *Kylväjä*, 5/1918. ”Mitä kieltolaki maksaa Amerikassa.”, *Kylväjä*, 6/1918.

⁷⁸ Kyvig 2000, s. 5.

⁷⁹ Kyvig 2000, s. 10–11.

⁸⁰ ”Yleisen kieltolain aikaansaanti Yhdysvalloissa.”, *Kylväjä*, 8/1917.

⁸¹ ”Amerikan Yhdysvallat saanevat yleisen kieltolain.”, *Kylväjä*, 25/1917.

⁸² ”Yleinen kieltolaki Yhdysvalloissa.”, *Kylväjä*, 33–34/1917.

⁸³ Kyvig 2000, s. 11–12.

⁸⁴ ”Maailmanhistoriallinen raittiustapahtuma.”, *Kylväjä*, 1/1918. Uutisessa sanotaan virheellisesti, että senaatti olisi hyväksynyt lakiehdotuksen lokakuun 1. päivänä 1917. Koska *Kylväjä* oli kuitenkin uutisoinut senaatin hyväksynnästä jo syyskuussa 1917, on todennäköistä, että kyseessä on painovirhe tai vastaava erehdys.

valtiollisen kieltolain niin, että se astuisi voimaan.⁸⁵ Seuraavassa numerossa (kattaen helmi–huhtikuun 1918) oltiin jo lähes voitonvarmoja: ”ei ole mitään epäilystä siitä, että tarpeellinen määrä valtioita saadaan vahvistamaan perustuslaillinen kieltolaki”.⁸⁶ Viimeistään tässä vaiheessa valtiollinen kieltolaki ohitti tärkeydessä osavaltiokieltolait. Helmi–huhtikuun uutinen alkoi kyllä tiedolla siitä, että Texasin osavaltio oli säätänyt itselleen kieltolain, mutta pääosa uutisesta keskittyi kuitenkin laskemaan valtiollisen kieltolain ratifioineiden osavaltioiden määriä. Valtiollisen kieltolain tärkeyttä korosti sekin, että toukokuussa sen hyväksymisestä kongressissa uutisoitiin uudelleen, nyt tarkempia tietoja antaen ja silminnäkijähavaintoja siteeraten.⁸⁷ Elo–syyskuussa tiedotettiin kongressin hyväksyneen sodanaikaisen kieltolain ja korostettiin, että kyseessä oli erillinen prosessi yleisestä kieltolaista, jonka kongressi oli jo hyväksynyt ja joka oli nyt osavaltioiden ratifioitavana.⁸⁸ Vuoden 1918 aikana julkaistiin vielä muutamia uutisia, joissa kuvattiin osavaltioiden ratifointiprosessin edistymistä ja ennustettiin sodanaikaisen kiellon muuttuvan pysyväksi.⁸⁹ Tieto valtiollisen kieltolain lopullisesta hyväksymisestä julkaistiin *Kylväjän* tammi–helmikuun numerossa vuonna 1919.⁹⁰ Syyskuussa uutisoitiin vielä tarkempia tietoja siitä, miten kieltolaki aiottiin panna toimeen ja mitä se tarkalleen ottaen sääti.⁹¹ Kaiken kaikkiaan lainsäädäntöprosessin pääkohdat tulivat esille *Kylväjässä* ja lehteä lukemalla oli mahdollista, vaikkakin pienellä viiveellä, seurata lainsäädäntöprosessin edistymistä.

Yhdysvaltain kieltolaista uutisoitiin myös sen voimassaollessa. Tärkeän osan tästä muodosti tiedon välittäminen Yhdysvaltain kieltolakioloista ja niiden arviointi, joita käsittelen tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Kieltolakiolojen lisäksi tärkeiksi teemoiksi nousivat kieltolain pysyvyyteen liittyvistä asioista uutisointi, mukaan lukien yritykset lieventää lakia sekä sellaiset vaalit, joiden tuloksella oli erityistä merkitystä kieltolain kannalta,⁹² sekä kieltolain toimeenpanoon liittyvistä muutoksista kirjoitetut uutiset.⁹³ Käsittelenkin niitä seuraavaksi.

⁸⁵ ’Raittiustaistelu ulkomailla v. 1917.’, *Kylväjä*, 1/1918.

⁸⁶ ’Kieltolaki Amerikan Yhdysvalloissa.’, *Kylväjä*, 2–4/1918.

⁸⁷ ’Kun koko valtioliitto koskeva kieltolaki hyväksyttiin Yhdysvaltain kongressissa.’, *Kylväjä*, 5/1918.

⁸⁸ ’Yleinen kieltolaki Amerikan Yhdysvalloissa.’, *Kylväjä*, 8–9/1918.

⁸⁹ ’Nopea eteneminen Ameriikassa [sic].’, *Kylväjä*, 8–9/1918. ’Kieltolaki Yhdysvalloissa.’, *Kylväjä*, 11–12/1918.

⁹⁰ ’Sivistyshistoriallinen suurtapahtuma.’, *Kylväjä*, 1–2/1919.

⁹¹ ’Kuinka Amerikan Yhdysvallat aikovat toimeenpanna kieltolain.’, *Kylväjä*, 9/1919.

⁹² ’Yhdysvallat.’, *Kylväjä*, 3/1920. ’Katsaus ulkomaisten raittiusliikkeeseen v. 1922.’, *Kylväjä*, 6–7/1923. ’Pysyykö Amerikan kieltolaki?’, *Kylväjä*, 6–7/1927. ’Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1926.’, *Kylväjä*, 9/1927. ’Kieltolaki ja Yhdysvaltain presidentin vaalit.’, *Kylväjä*, 19/1928. ’Yhdysvaltain presidentin vaali.’, *Kylväjä*, 24/1928. ’Yhdysvaltain kongressivaalit.’, *Kylväjä*, 24/1928. ’Katsaus ulkomaisten raittiusoloihin 1930.’, *Kylväjä*, 10/1931.

⁹³ ’Kieltolain noudattaminen amerikkalaisilla laivoilla.’, *Kylväjä*, 1–2/1923. ’Katsaus ulkomaisten raittiusliikkeeseen v. 1922.’, *Kylväjä*, 6–7/1923. ’Kieltolakivalvontaa Ameriikassa.’, *Kylväjä*, 20/1923. ’Naisia ehdotettu kieltolainvalvojiksi Ameriikassa.’, *Kylväjä*, 20/1923. ’Raittiusriennosta ulkomailla 1924.’, *Kylväjä*, 4/1925. ’Katsaus ulkomaisten raittiusrienteihin v. 1925.’, *Kylväjä*, 5/1926. ’Onko mahdotonta toimeenpanna Amerikan kieltolaki?’, *Kylväjä*, 9/1926.

Sekä kieltolain pysyvyyteen että sen toimeenpanoon liittyvien uutisten silmiinpistävä piirre on niiden optimistinen sävy. Tämä ei sinänsä erota näitä tekstejä muusta aineistosta, vaan on kuvaavaa koko aineiston kattavasta positiivisesta katsantotavasta raittiusaatteen menestyksen ja leviämisen suhteen. Yhdysvaltain kieltolakia koskevat uutiset esittivät asiansa aina kieltolaille mahdollisimman edullisella tavalla. Tätä havainnollistavat erityisesti kieltolain toimeenpanosta kertovat uutiset: lähes koko 20-luvun ajan julkaistiin uutisia siitä, kuinka Yhdysvaltain kieltolain toimeenpano oli parantunut ja aikaisempia ongelmia oli saatu selvitettyä,⁹⁴ mutta juuri missään aineistoni uutisessa ei annettu vaikutelmaa, että tilanne uutisen kirjoitushetkellä olisi ollut jotenkin huono tai kieltolain toimeenpano tehotonta.⁹⁵ Ongelmista uutisoitiin yleensä vasta sitten, kun voitiin kertoa niitä ratkaisseista tai ratkaisemaan tarkoitetuista toimenpiteistä.

Kuten luvussa 2.1 on kuvattu, tutkimusajanjaksoni loppupuolella *Kylväjässä* mainittiin Yhdysvaltain kieltolaki harvemmin kuin tutkimusajanjakson alkupuolella. Niinpä ei olekaan yllättävää, että lain kumoamisesta välittyi lehdessä hajanaisempi kuva kuin sen säätämisestä. Vuonna 1931 *Kylväjä* uutisoi kieltolain tulevaisuutta pohtimaan asetetun Wickershamin komitean mietinnön tulokset antaen siitä positiivisen kokonaisarvion sen takia, että jopa komiteaan kuuluvat kieltolain vastustajat kannattavat lain voimakasta toimeenpanoa.⁹⁶ Vuoden 1932 aikana suurin osa *Kylväjässä* julkaistuista tiedoista Yhdysvaltain kieltolain kumoamisprosessissa tulivat ilmi amerikansuomalaisen Heikki Moilasan julkaistujen kirjeiden kautta.⁹⁷ Näiden kirjeiden välittämät tiedot muuttuivat vuoden kuluessa huomattavasti epäedullisemmiksi kieltolain säilymiselle. Varsinaisia lehtiartikkeleita kieltolain mahdollisesta kumoutumisesta julkaistiin vuoden 1932 loppupuolella kaksi, joista molemmat käsittelivät pääasiallisesti juuri pidettyjä Yhdysvaltain presidentinvaaleja. Niistä ensimmäisessä tuotiin esille, etteivät vuoden 1932 presidentinvaalit olleet

⁹⁴ 'Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1926.', *Kylväjä*, 9/1927. 'Uusi "kieltolakikenraali" Yhdysvaltain kieltolain toteuttamisesta.', *Kylväjä*, 24/1927. 'Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1927.', *Kylväjä*, 4/1928. 'Kieltolain toteuttaminen Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 21/1928. 'Mitä tekee Hoover?', *Kylväjä*, 1–2/1929. 'Yhdysvalloissa annetaan suuria sakkoja kieltolakikirikoksista.', *Kylväjä*, 5/1929. 'Hoover tahtoo tehostaa kieltolain valvontaa.', *Kylväjä*, 6/1929. 'Yhdysvaltain kieltolain toimeenpano.', *Kylväjä*, 18/1930. 'Ei ole alentunut kieltolaista huolimatta.', *Kylväjä*, 13/1932. ⁹⁵ Esim.: 'Katsaus ulkomaiden raittiusliikkeeseen v. 1922.', *Kylväjä*, 6–7/1923. 'Raittiusrienoista ulkomailta 1924.', *Kylväjä*, 4/1925. 'Katsaus ulkomaiden raittiusrienteihin v. 1925.', *Kylväjä*, 5/1926. 'Uusi "kieltolakikenraali" Yhdysvaltain kieltolain toteuttamisesta.', *Kylväjä*, 24/1927. 'Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1927.', *Kylväjä*, 4/1928.

⁹⁶ Lähimmäksi pääsee kenties 'Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1926.', *Kylväjä*, 9/1927; artikkelissa kirjoitetaan, että "vuonna 1926, huolimatta puutteellisuuksista, joita vielä on, kieltolain täytäntöönpanoa on tehostettu, ja erittäinkin meritse harjoitettu salakuljetus on vähentynyt". Huomio on tässäkin artikkelissa siis tilanteen paranemisella, vaikka vielä olemassa olevat puutteet myönnetäänkin harvinaisen suoraan.

⁹⁷ 'Mietintö Yhdysvaltain kieltolaista.', *Kylväjä*, 5/1931.

⁹⁸ Heikki Moilanen, 'Kirje Yhdysvalloista.', *Kylväjä*, 4–5/1932. H. Moilanen, 'Kirje Yhdysvalloista.', *Kylväjä*, 7/1932. '50. yleiseen raittiuskokoukseen saapuneet ja sieltä lähetetyt tervehdykset.', *Kylväjä*, 14–15/1932. H. Moilanen, 'Kirje Yhdysvalloista.', *Kylväjä*, 16/1932.

raittiustoiminnan kannalta otolliset sen takia, että vaalien ehdokkailla, demokraattien Franklin D. Rooseveltilla ja istuvalla presidentillä, republikaanien Herbert Hooverilla, oli molemmilla kieltolakia vastustava kanta (Hoover oli muuttanut kantaansa presidenttikautensa aikana; vuoden 1928 vaaleissa hän oli ollut kieltolain puolella). Näin ollen *Kylväjä* esitti hyväksyvästi yhdysvaltalaisien raittiusaktiivien kannan keskittyä vaikuttamaan samaan aikaan pidettyihin kongressi- ja osavaltiovaaleihin.⁹⁸ Vaalien jälkeen uutisoitiin Rooseveltin voitosta, mutta uutisen pääsisällöksi nousi pohdinta siitä, miten Rooseveltin valinta vaikuttaisi kieltolakiin. Artikkelin noteerasi monissa suomalaisissa lehdissä tehdyt spekulatiot siitä, että kieltolaki vaalien tuloksen vuoksi kumoutuisi, mutta toi kuitenkin esille sen, kuinka pitkälinen prosessi perustuslain lisäyksen kumoaminen olisi ja suhtautui epäilevästi kieltolain kumoutumiseen ainakaan lähivuosina.⁹⁹

Vuoden 1933 numerossa 6–7 *Kylväjä* kuvasi viimein Yhdysvaltain kieltolain kumoutumisprosessia asiana, joka oli tapahtumassa. Tässäkään artikkelissa lehti ei kuitenkaan esittänyt kieltolain kumoutumista varmana, vaan piti yllä mahdollisuutta, vaikkakin epätodennäköistä, että lakia ei kumottaisi.¹⁰⁰ Lisäksi osavaltioiden ratifioimisäänestyksistä uutisoitiin kahdesti aineistossa löytyvissä artikkeleissa, 23 ja 25 osavaltion ratifioitua kumoamispäätöksen.¹⁰¹ Varsinaisen kieltolain kumoamisprosessin lisäksi *Kylväjässä* uutisoitiin vuoden 1933 aikana myös muista kieltolakiin liittyvistä laeista ja niiden muutoksista.¹⁰² Vaikka valtiollisen kieltolain kumoaminen vuoden 1933 aikana alkoi vaikuttaa väistämättömältä jopa *Kylväjän* artikkeleissa, korostettiin lehdessä silti sitä, ettei valtiollisen kieltolain kumoaminen tekisi alkoholinkäytöstä täysin vapaata Yhdysvalloissa: osavaltioiden kieltolait voisivat silti olla voimassa¹⁰³ samoin kuin Amerikan alkuperäiskansojen keskuudessa vallitseva erillinen kieltolaki.¹⁰⁴ Tieto Yhdysvaltain valtiollisen kieltolain kaatumisesta julkaistiin *Kylväjän* viimeisessä numerossa vuonna 1933.¹⁰⁵

Kieltolain kumoamisprosessin seuraaminen pelkästään *Kylväjän* kautta olisi ollut huomattavasti hankalampaa kuin lain säätämispöytäkirjojen seuraaminen. Kuten on aikaisemmin mainittu, tämä heijastelee ylipäänsä Yhdysvaltain kieltolakiin tehtyjen viittausten määrää; laki innosti enemmän mainintoja syntyvaiheissaan kuin tultuaan voimaan tai kaatuessaan. Vähentyneeseen maininta-aktiivisuuteen voi olla monia syitä. Kuten on tullut esille, Yhdysvalloista uutisoitaessa pyrittiin

⁹⁸ 'Ratkaisevat vaalit Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 21/1932.

⁹⁹ 'Amerikan kieltolain kohtalo.', *Kylväjä*, 24/1932.

¹⁰⁰ 'Amerikan kieltolain kumoaminen käynnissä.', *Kylväjä*, 6–7/1933.

¹⁰¹ 'Tilanteen kehitys Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 17/1933. 'Yhdysvalloissa on äänestetty.', *Kylväjä*, 19–20/1933.

¹⁰² 'Yhdysvallat taantumuksen tiellä.', *Kylväjä*, 15–16/1933. 'Propagandaa lakiteksteissäkin.', *Kylväjä*, 15–16/1933.

¹⁰³ 'Amerikan kieltolain kumoaminen – todellisuus.', *Kylväjä*, 21/1933.

¹⁰⁴ 'Kieltolaki edelleen voimassa intiaanien keskuudessa.', *Kylväjä*, 21/1933.

¹⁰⁵ 'Amerikan kieltolaki kaadettu.', *Kylväjä*, 24/1933.

välitetyt tiedot esittämään erittäin optimistiseen sävyyn. Lain säätämisen käsittely optimistisesti oli loogisista syistä huomattavasti helpompaa kuin kumoamisen käsittely samalla tavalla. Lain voimaantulon jälkeen tapahtunut mainintojen vähentyminen saattaa johtua samasta syystä; lain toimeenpanossa ilmeni ongelmia, joita *Kylväjässä* ei haluttu suoraan tuoda esiin. Toisaalta on myös mahdollista, että mainintojen väheneminen ei ollut seurausta toimituskunnan omista päätöksistä vaan ulkoisista tekijöistä. Suomalaisen raittiusliikkeen kansainvälisimpiä jäseniä kuoli Yhdysvaltain kieltolain säätämisen ja kumoamisen välillä: Matti Helenius-Seppälä vuonna 1920 ja Alli Trygg-Helenius vuonna 1926.¹⁰⁶ On mahdollista, että osa kansainvälisistä tietolähteistä tyrehtyi heidän kuoltuaan.

Kuten ylläoleva pohdinta havainnollistaa, uutisoinnin kattavuutta ja sen mahdollisia puutteita ei voida analysoida puhumatta toimituksen tietolähteistä ja tiedon saatavuudesta. Onkin tärkeä pohtia, voidaanko kattavuuteen liittyvät puutteet tai painotukset selittää käytettävissä olevilla lähteillä tai niiden painotuksilla, vai oliko kyseessä toimituksen tapa tulkita ja käyttää saatavilla olevia lähteitä. Tämän tutkimuksen puitteissa ei toimituksen tietojen lähteitä voida tyhjentävästi tai edes syvällisesti tutkia, sillä artikkeleissa ei systemaattisesti mainita julkaistujen tietojen lähteitä, ja niinpä aineistosta saa vain satunnaisesti tietoa siitä, mistä sen artikkelien tiedot on saatu. Toimituskunnan tietolähteiden tarkempi tutkiminen vaatisi erillisen, arkistomateriaalia kattavasti hyödyntävän tutkimuksensa. Koska kysymys lähteistä on kuitenkin mielenkiintoinen myös tämän tutkimuksen osalta, käyn läpi ne lähteet, jotka lehden tähän aineistoon kuuluvissa artikkeleissa mainitaan ja esitän havaintoja, joita tämän suppean lähdelistauksen perusteella on mahdollista tehdä.

Kylväjän toimitus ei aina esiintynyt asioista perillä olevana, vaan lehdessä mainittiin välillä, että joistakin aiheista ei voitu kertoa, sillä tiedot olivat epävarmoja, tai että kerrotut tiedot eivät olleet täysin varmoja.¹⁰⁷ Pääasiallisesti lehdessä esiintyviä lähteitä olivat erilaiset lehdet sekä henkilölähteet (sekä ulkomaalaisia että suomalaisia), joita esittelen seuraavaksi. Lopuksi käsittelen vielä erikseen amerikansuomalaisia lähteitä.

Lähteinä aineistooni kuuluvissa *Kylväjän* artikkeleissa listattiin sekä suomalaisia, yhdysvaltalaisia että muunmaalaisia lehtiä.

¹⁰⁶ 'Tohtori Matti Helenius-Seppälän viimeiseltä matkalta.', *Kylväjä*, 9/1920. Eskelinen 2005, s. 29.

¹⁰⁷ V. H., 'Uusimmat kieltolakivoitot Ameriikassa [sic].', *Kylväjä*, 1–2/1917. 'Keski-Euroopan raittiusrienoista.', *Kylväjä*, 4/1922. K. K. A., 'Raittiusrienoista ulkomailla v. 1923.', *Kylväjä*, 4/1924. 'Amerikan kieltolaki kaadettu.', *Kylväjä*, 24/1933.

Suomalaisissa lehdissä suorat viittaukset olivat yleensä joko lehdistökoosteita jostakin tärkeästä tapahtumasta¹⁰⁸ tai viittauksia jossakin suomalaisessa lehdessä esiintyneeseen artikkeliin, jota referoitiin joko positiiviseen sävyyn tai negatiivisesti kommentoiden. Suomalaisia painettuja lähteitä, joihin viitattiin, olivat ainakin *Hufvudstadsbladet* (usein negatiiviseen sävyyn)¹⁰⁹, *Helsingin Sanomat*¹¹⁰, Suomen tietotoimiston julkaisut,¹¹¹ *Uusimaa*¹¹² sekä *Uusi Suomi*.¹¹³ Lehden nimeä ei aina mainittu, vaan saatettiin viitata yleisemmin lehdistöön.¹¹⁴ Kaiken kaikkiaan aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että *Kylväjän* toimituskunta luki säännöllisesti suomalaisia sanomalehtiä ja oli yleisesti perillä siitä, mitä niissä ainakin raittiusasioista kirjoitettiin.

Kylväjässä esiintyy viittauksia myös yhdysvaltalaisiin sanomalehtiin. Osa viittauksista on yleisluontoisia,¹¹⁵ osa viittaa tiettyyn sanomalehteen. Aineistossa lähteinä mainittuja yhdysvaltalaisia lehtiä ovat ainakin *San Francisco Bulletin*¹¹⁶, *Christian Science Monitor*¹¹⁷, *Outlook*-aikakauslehti,¹¹⁸ *The Voice*,¹¹⁹ *Cincinnati Enquirer*¹²⁰ sekä *The National Advocate*.¹²¹

Yhdysvaltalaisen lehtien lisäksi viitataan myös muunmaalaisiin lehtiin, joita olivat muun muassa skotlantilainen *The National*,¹²² uutistoimisto International News Servicen julkaisut,¹²³ itävaltalainen *Neues Wiener Journal*,¹²⁴ brasilialaiset *Journal do Commercio* sekä *O Paiz*,¹²⁵ saksalainen *Die Christliche Welt*¹²⁶ sekä yleisempiä viittauksia ulkomaiseen lehdistöön.¹²⁷

Ulkomaisten sanomalehtien lisäksi *Kylväjässä* viitattiin myös ulkomaisiin, selvästi raittiusaatteeseen liittyviin julkaisuihin ja lehtiin. Näitä olivat ainakin *The Good Templar*,¹²⁸

¹⁰⁸ Esimerkiksi: 'Suomen sanomalehdistö kieltolain vahvistamisesta.', *Kylväjä*, 23–24/1917.

¹⁰⁹ 'H:bladetin herkkupaloja.', *Kylväjä*, 15–16/1925.

¹¹⁰ "'Tökeröä urheilunymmärtämättömyyttä.'", *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Mitä tekee Hoover?', *Kylväjä*, 1–2/1929.

¹¹¹ 'Amerikan kieltolain kohtalo.', *Kylväjä*, 24/1932.

¹¹² "'Pussyfoot horjuu'.", *Kylväjä*, 3/1926.

¹¹³ 'Sekavia havaintoja Amerikan kieltolaista.', *Kylväjä*, 8/1923.

¹¹⁴ 'Kansainvälinen lakimieskokous ja salakuljetus.', *Kylväjä*, 1–2/1925. 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926.

¹¹⁵ 'Raittiustaistelun viime vaiheet Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 18–19/1917. 'Amerikan armeijan raitistuttaminen.', *Kylväjä*, 41–42/1917.

¹¹⁶ 'Amerikan laivaliikenne ja kieltolaki.', *Kylväjä*, 20/1923.

¹¹⁷ 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926.

¹¹⁸ 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926.

¹¹⁹ 'Yhdysvalloissa ei ole aivan helppoa saada väkijuomia.', *Kylväjä*, 24/1927.

¹²⁰ 'Suuri keksijä Thomas A. Edison kieltolain kannattaja.', *Kylväjä*, 20/1923.

¹²¹ 'Upton Sinclair Yhdysvaltain kieltolaista.', *Kylväjä*, 16/1932.

¹²² 'Onko Amerika [sic] raivannut tietä raittiusaatteelle?', *Kylväjä*, 5/1919.

¹²³ 'H:bladetin herkkupaloja.', *Kylväjä*, 15–16/1925.

¹²⁴ 'Kieltolakiliike Itävallassa.', *Kylväjä*, 3/1922.

¹²⁵ 'Raittiusasia heräämässä Etelä-Amerikassa.', *Kylväjä*, 20/1923.

¹²⁶ H. N., 'Kieltolaki ja kasvatus Amerikassa.', *Kylväjä*, 19/1926.

¹²⁷ 'Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 9–10/1922. Y. P. P., 'Olympiavoittojen johdosta.', *Kylväjä*, 15 – 16/1924.

¹²⁸ 'Maailmanhistoriallinen raittiustapahtuma.', *Kylväjä* 1/1918. 'Kieltolain onnettomat seuraukset.', *Kylväjä*, 1–2/1926.

Valkonauhan eli *Women's Christian Temperance Unionin* lehti *The Union Signal*,¹²⁹ Anti-Saloon Leaguen lehti *The American Issue*,¹³⁰ ruotsalainen *Templaren*,¹³¹ englanninkielinen *The Alliance News*,¹³² saksankielinen *Die Freiheit*¹³³ sekä ranskankielinen *Revue internationale contre l'alcoolisme*.¹³⁴

Vaikka lehtiin viitattiin *Kylväjässä*, tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että kaikkia edellä mainittuja lehtiä luettiin toimituksessa säännöllisesti. Esimerkiksi itävaltalaiseen *Neues Wiener Journaliin* viittaavassa artikkelissa mainitaan, että *Kylväjän* toimitus on saanut samaa asiaa koskien yksityiskirjeen,¹³⁵ joten on mahdollista ja sangen houkuttelevaa spekuloida, että *Kylväjässä* lähteenä käytetty artikkeli oli kirjeen mukana lähetetty lehtileike. Tämä on mahdollista muidenkin lehtien yhteydessä.

Sanoma- ja aikakauslehtien lisäksi käytettyjä painettuja lähteitä olivat myös kirjat, joihin viitataan lähteinä aineistossa muutamia kertoja (usein epämääräisesti viitaten ”kirjallisuuteen” ilman tarkkoja teosten nimiä).¹³⁶ *Kylväjässä* siteerataan käännettyinä joitakin yhdysvaltalaisia poliittisia tiedonantoja, kuten komiteamietintöjä ja vastaavia.¹³⁷ Näiden lähteitä ei kuitenkaan usein kerrota. Samoin lehdessä viitataan toisinaan lehteen saapuneisiin tietoihin, joita ei kuitenkaan tarkemmin eritellä.¹³⁸ Tällainen tieto voi olla joko lehdistä luettua tai henkilökontaktien välityksellä saatua.

Suomen raittiusliike, mukaan lukien *Kylväjän* toimitus, ei ollut eristyksissä muun maailman raittiustoiminnasta. Niinpä ei ole yllättävää, että *Kylväjän* tietolähteisiin kuuluu sekä ulkomaille matkanneita suomalaisia että Suomessa vierailleita ulkomaalaisia. Keskeisiä suomalaisia raittiushenkilöitä, joiden omakohtaiseen ulkomaiseen kokemukseen *Kylväjässä* vedotaan (joko heidän itsensä kirjoittamissa artikkeleissa tai yleisemmin), olivat muun muassa Matti Helenius-

¹²⁹ 'Kun koko valtioliittoa koskeva kieltolaki hyväksyttiin Yhdysvaltain kongressissa.', *Kylväjä*, 5/1918. 'Kieltolain vaikutus.', *Kylväjä*, 20/1923.

¹³⁰ 'Yleinen kieltolaki Amerikan Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 8–9/1918. 'Mr Johnson Suomesta.', *Kylväjä*, 10/1919.

¹³¹ 'Kieltolain suuri voitto Norjassa.', *Kylväjä*, 10/1919.

¹³² 'Alkoholista vastustava maailmanliitto.', *Kylväjä*, 11–12/1919.

¹³³ 'Raittiusliike ulkomailla.', *Kylväjä*, 5/1922.

¹³⁴ 'Kieltolakikysymys Ruotsin äänestykseen käytäessä.', *Kylväjä*, 17/1922.

¹³⁵ 'Kieltolakiliike Itävallassa.', *Kylväjä*, 3/1922.

¹³⁶ V. H., 'Uusimmat kieltolakivoitot Ameriikassa [sic].', *Kylväjä*, 1–2/1917. Hellä Suomela, 'Alkoholi ja luonnonkansat.', *Kylväjä*, 21–23/1922. 'Aikamme suurin yhteiskunnallinen edistysaskel.', *Kylväjä*, 4–5/1932. 'Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 5/1921. 'Brattin järjestelmä ei sovi kansanvaltaiselle maalle.', *Kylväjä*, 17/1924.

¹³⁷ Esimerkiksi: 'Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 20/1925.

¹³⁸ 'Yleisen kieltolain aikaansaanti Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 8/1917. 'Kieltolaki Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 11–12/1918. 'Sivistyshistoriallinen suur tapahtuma.', *Kylväjä*, 1–2/1919. 'Kansainvälinen kieltolakineuvottelu Parisissa.', *Kylväjä*, 5/1919. 'Naisia ehdotettu kieltolainvalvojiksi Ameriikassa.', *Kylväjä*, 20/1923. 'Ranska ja Amerikan kieltolaki.', *Kylväjä*, 9/1923.

Seppälä,¹³⁹ Alli Trygg-Helenius,¹⁴⁰ Klaus U. Suomela¹⁴¹ sekä Vihtori Karpio.¹⁴² Lisäksi *Kylväjässä* viitataan myös muihin ulkomailla matkanneisiin suomalaisiin.¹⁴³

Kylväjässä julkaistiin myös sangen yksityiskohtaisia kuvauksia kansainvälisistä raittiuskokouksista, joissa sekä pidettiin esitelmiä (myös Yhdysvaltain kieltolaista) sekä luotiin henkilökohtaisia kontakteja.¹⁴⁴ Sekä esitelmistä saatua tietoa että luotuja kontakteja (joko suoraan tai välikäden kautta) oli mahdollista käyttää tietolähteinä artikkeleita kirjoitettaessa. Lehtiartikkelit eivät välttämättä anna tarkinta mahdollista kuvaa siitä, mitä raittiuskokouksissa oikeasti keskusteltiin, mutta koska suurin osa lehden lukijoista luultavasti ei käynyt ulkomaisissa raittiuskokouksissa, lehtien välittämä kuva on luultavasti laajimmalle levinnyt representaatio niistä.

Ulkomaisten raittiuskontaktien olemassaolo voidaan päätellä siitä, että Suomesta osallistuttiin kansainvälisiin raittiuskokouksiin, mutta ulkomaiset raittiuskontaktit tulivat *Kylväjässä* myös suoremmin esille. *Kylväjässä* mainittiin nimeltä tietolähteiksi ainakin Lausannassa toimiva kansainvälinen raittiustoimisto,¹⁴⁵ sen johtaja Robert Hercod,¹⁴⁶ ruotsalainen J. Furuskog,¹⁴⁷ Ruotsissa Yhdysvaltain raittiustiikkeen edustajana toimiva David Östlund¹⁴⁸ sekä virolainen W. Ernits.¹⁴⁹ Näistä ainakin Hercod oli henkilökohtaisesti tuttu joillekin suomalaisille.¹⁵⁰ Lisäksi lehdessä uutisoitiin myös yhdysvaltalaisen raittiuspuhujien vierailuista: Suomessa kävivät Henry B. Carré vuonna 1919¹⁵¹ sekä William E. Johnson vuosina 1919 sekä 1925.¹⁵² Raittiuskokousten

¹³⁹ 'Katsaus kieltolakiliikkeen vaiheisiin.', *Kylväjä*, 6–7/1919.

¹⁴⁰ Alli Trygg-Helenius, 'Elämäni parhaimmat saavutukset.', *Kylväjä*, 14–16/1922. A. T.-H., 'Maamme raittiustavalle.', *Kylväjä*, 13–14/1926.

¹⁴¹ 'Raittiustilanne Saksassa.', *Kylväjä*, 19/1922.

¹⁴² K. K. A., 'Vihtori Karpio: Märkä ja kuiva Amerikka.', *Kylväjä*, 7–8/1929.

¹⁴³ H. N., 'Amerikassa käyneen havaintoja.', *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Helsingin raittiusseuralla', *Kylväjä*, 20/1925. 'Kansainvälisessä raittiuskokouksessa.', *Kylväjä*, 19/1927.

¹⁴⁴ Esimerkiksi: 'Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.', *Kylväjä*, 8/1919. 'Suuria raittiuskokouksia.', *Kylväjä*, 7/1920. 'Maailman raittiuskongressi.', *Kylväjä*, 1–2/1923. 'XVIII kansainvälinen raittiuskongressi.', *Kylväjä*, 15–17/1926. 'Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kongressin päätöslauselma.', *Kylväjä*, 19/1927. 'Kansainvälinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 17–18/1928. 'Kansainvälinen naisten raittiuskokous.', *Kylväjä*, 17–18/1928.

¹⁴⁵ 'Onko mahdollista toimeenpanna Amerikan kieltolaki?', *Kylväjä*, 9/1926. 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926.

¹⁴⁶ 'Tohtori Matti Helenius-Seppälän viimeiseltä matkalta.', *Kylväjä*, 9/1920. 'Kansainvälisen raittiustoimiston johtaja Suomessa.', *Kylväjä*, 4/1923. 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926.

¹⁴⁷ 'Amerikan kieltolaki.', *Kylväjä*, 19–20/1933. 'Amerikan kieltolain kumoaminen – todellisuus.', *Kylväjä*, 21/1933.

¹⁴⁸ 'Alkoholia vastustava maailmanliitto.', *Kylväjä*, 11–12/1919.

¹⁴⁹ 'Yleinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 13–14/1923.

¹⁵⁰ Hercod tunsu Matti Helenius-Seppälän ja matkusti tämän kanssa Yhdysvaltoihin: 'Tohtori Matti Helenius-Seppälän viimeiseltä matkalta.', *Kylväjä*, 9/1920.

¹⁵¹ 'Amerikan Yhdysvaltain yleinen kieltolaki ja maailmanlaajuinen kieltolaki.', *Kylväjä*, 5/1919.

¹⁵² 'Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.', *Kylväjä*, 8/1919. 'Esitelmiä Amerikan kieltoista [sic].', *Kylväjä*, 15–16/1925.

tavoin nämä vierailut tarjosivat mahdollisuuksia sekä saada tietoa Yhdysvaltain kieltolaista että luoda henkilösuhteita, joiden kautta tietoa oli mahdollista saada myös tulevaisuudessa.

Arvioitaessa amerikansuomalaisten osuutta *Kylväjän* tietolähteinä on otettava huomioon, että tutkimusaineistoa rajatessa siitä on poissuljettu huomattava määrä amerikansuomalaisia käsittelevää materiaalia, jossa ei käsitellä Yhdysvaltain kieltolakia. Näin ollen seuraava kuvaus ei kattavasti kuvaa koko amerikansuomalaisten esiintymistä *Kylväjän* sivuilla. Irma Sulkunen on ehdottanut, että suomalaiset raittiusliikkeet toimivat 1800-luvun loppupuolella eräänlaisena Yhdysvaltoihin muuton esiasteena.¹⁵³ Reino Kero puolestaan on tuonut esille, että amerikansuomalainen raittiusliike oli vielä aktiivinen tutkimusajanjaksoni aikana, vaikka Kero onkin todennut, että sen aktiivisuus oli hiipumassa.¹⁵⁴ Niinpä tuntuu loogiselta olettaa, että amerikansuomalaiset ovat saattaneet toimia huomattavina tiedonlähteinä *Kylväjän* toimitukselle. Aineistooni kuuluu muutama pikku-uutinen, joissa ei suoraan mainita amerikansuomalaisia tietolähteinä, mutta uutisen aihe on suhteellisen vähäpätöinen ja tapahtumapaikka on suomalaisten suosima yhdysvaltalainen alue.¹⁵⁵ On hyvin mahdollista, että uutisen tiedot ovat tulleet kirjoittajan amerikansuomalaisilta kontakteilta, vaikka heitä ei uutisessa lähteenä mainitakaan. On mahdollista, että tällaista tiedonvälitystä tapahtui enemmänkin, vaikka sen tarkempi analysointi ei kuulu tämän tutkimuksen piiriin.

Kylväjässä esiintyi kuitenkin myös täysin kiistämättömiä viittauksia amerikansuomalaisiin tiedonlähteinä. Amerikansuomalainen *Amerikan Suometar* -lehti mainittiin lähteenä muutaman kerran,¹⁵⁶ samoin viitattiin Suomessa vierailleisiin amerikansuomalaisiin raittiuspuhujiin.¹⁵⁷ Vuonna 1922 amerikansuomalaisten pastori Ilmosen *Amerikan Suomettaressa* julkaistu kirjoitus julkaistiin myös *Kylväjässä*, ja saatekirjeessään Ilmonen oli luvannut avustaa *Kylväjää* tulevaisuudessakin.¹⁵⁸ Amerikansuomalaisten raittiusjärjestön joulujulkaisu listataan *Kylväjän* toimitukselle saapuneiden julkaisujen joukossa.¹⁵⁹ Lehdessä on myös mainintoja suomensuomalaisten ja amerikansuomalaisten raittiusseurojen toisilleen lähettämistä tervehdyksistä.¹⁶⁰

¹⁵³ Sulkunen 1986, s. 123–124.

¹⁵⁴ Kero 1997, s. 64–65.

¹⁵⁵ 'Kieltolaki voittaa Amerikan suomalaisseuduilla.', *Kylväjä*, 39–40/1917. 'Kieltolakivalvontaa Amerikassa.', *Kylväjä*, 20/1923.

¹⁵⁶ 'Ei väkijuomailmoituksia.', *Kylväjä*, 29/1917. 'Nyt', *Kylväjä*, 10/1923.

¹⁵⁷ 'Yleinen raittius- ja siveellisyysviikko Perä-Pohjolassa.', *Kylväjä*, 12–13/1922. '40. Yleinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 14–16/1922.

¹⁵⁸ S. Ilmonen, 'Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?', *Kylväjä*, 2/1922.

¹⁵⁹ 'Raittiuden Ystävien toimiston', *Kylväjä*, 4/1922.

¹⁶⁰ 'Naisten Raittiuskeskuksen vuosikokous', *Kylväjä*, 7–8/1926. 'Raittiuustyö Amerikan suomalaisten keskuudessa.', *Kylväjä*, 8/1930.

Amerikansuomalaisten järjestötoiminnasta kieltolain puolesta kirjoitettiin myös.¹⁶¹ Kaikkein selvimmin yhteydet amerikansuomalaisiin ja heidän raittiusseuroihinsa nousivat esiin *Kylväjässä* tutkimani ajanjakson loppupuolella, kun Minnesotan raittiusliiton sihteeri Heikki Moilanen ryhtyi vuonna 1930 lähettämään *Kylväjän* toimitukselle kirjeitä, joissa hän selosti pääasiassa amerikansuomalaisten raittiusjärjestöjen toimintaa mutta käsitteli myös Yhdysvaltain kieltolain vaihteita.¹⁶²

Reino Kero on havainnut, että kieltolain voimaantullessa amerikansuomalainen raittiusliike oli jo hiipumassa. Liike oli Keron mukaan ”yhden sukupolven liike”, jonka tärkein historiallinen merkitys oli se, että se auttoi Amerikkaan muuttaneita sopeutumaan uuteen elinympäristöönsä. Toisaalta Kero arvioi, että kieltolain voimaantulo saattoi entisestään lamaannuttaa raittiusliikettä, sillä sen koettiin jo saavuttaneen päämääränsä.¹⁶³ Erkki Immonen puolestaan on esittänyt, että Yhdysvalloista takaisin Suomeen muuttaneilla olisi ollut ainakin jonkinlainen rooli Yhdysvaltain raittiusliikkeen vaikutteiden tuomisessa Suomeen.¹⁶⁴ Tämän tutkimuksen puitteissa ei ole mielekästä pyrkiä arvioimaan tarkasti, kuinka suuri osa amerikansuomalaisilla oli tiedonvälityksessä *Kylväjän* toimitukselle, mutta on kuitenkin selvää, että amerikansuomalaiset raittiusaktiivit välittivät tietoa Yhdysvaltain kieltolaista Suomeen.

Kylväjä välitti uutisia Yhdysvaltain kieltolain vaiheista koko tutkimusajanjakson ajan, mutta tämä uutisointi ei ollut tasaista. Se oli aktiivisimmillaan lainsäädäntöprosessin ollessa käynnissä ja väheni sen jälkeen. Lain voimassaollessa uutisoitiin sen toimeenpanoa koskevista muutoksista sekä lain pysyvyyteen vaikuttavista seikoista, kuten presidentinvaalien tuloksista. Kumoamisprosessista uutisoitiin myös, mutta vähemmän kuin lakia säädettäessä eikä lain kumoamisesta voinut *Kylväjän* kautta saada yhtä selvää kuvaa kuin lainsäädäntöprosessista. *Kylväjässä* käytettiin lähteinä sekä painettuja aineistoja, pääasiassa lehtiä, että henkilölähteitä. Tietoja välittivät niin ulkomailla vierailleet suomalaiset kuin Suomessa vierailleet ulkomaalaiset. Amerikansuomalaiset ovat selvästi

¹⁶¹ 'Amerikan suomalaisten raittiusharrastuksia.', *Kylväjä*, 17/1925. Artikkelit amerikansuomalaisten järjestötoiminnasta, joissa kieltolakia ei mainittu, on rajattu tutkimusaineiston ulkopuolelle eikä niitä ole tätäkään kuvausta varten tutkittu.

¹⁶² Heikki Moilanen, 'Kirje Amerikasta', *Kylväjä*, 24/1930. Heikki Moilanen, 'Kirje Amerikasta', *Kylväjä* 8-9/1931. H. Moilanen, 'Kirje Amerikan Yhdysvalloista', *Kylväjä*, 20/1931. Heikki Moilanen, 'Kirje Yhdysvalloista', *Kylväjä*, 4-5/1932. H. Moilanen, 'Kirje Yhdysvalloista', *Kylväjä*, 7/1932. '50. yleiseen raittiuskokoukseen saapuneet ja sieltä lähetetyt tervehdykset.', *Kylväjä*, 14-15/1932. H. Moilanen, 'Kirje Yhdysvalloista', *Kylväjä*, 16/1932. 'Yhdysvallat taantumuksen tiellä', *Kylväjä*, 15-16/1933. 'Yhdysvalloissa on äänestetty', *Kylväjä*, 19-20/1933.

¹⁶³ Kero 1997, s. 64-66.

¹⁶⁴ Immonen 1972, s. 40-41.

muodostaneet osan *Kylväjän* toimituksen tietolähteistä, ja on mahdollista, että heidän osuutensa on huomattavasti suurempi kuin tämän tutkimuksen perusteella on ollut mahdollista osoittaa.

2.3 Kirjoittajan asuinpaikalla on väliä: Yhdysvaltain kieltolakiolojen kuvaus

Kuten luvussa 2.2 tuotiin esille, Yhdysvaltain kieltolain ollessa voimassa *Kylväjä* uutisoi muutoksista toimeenpanossa, lain pysyvyyteen vaikuttavista tekijöistä sekä Yhdysvaltain kieltolakioloista. Lehti pyrki siis välittämään lukijoilleen kuvaa siitä, miten kieltolaki vaikutti Yhdysvaltoihin. Tämän kuvan muodostumista tutkin tässä alaluvussa. Yhdysvaltain kieltolakioloja kuvaavat artikkelit olivat luonteeltaan erilaisia, mutta huomattavassa osassa niistä tuotiin esiin Yhdysvalloissa käyneiden tai siellä asuvien henkilöiden havaintoja.

Kylväjän Yhdysvaltain kieltolakioloja kuvaavasta uutisoinnista on oleellista erottaa kaksi puolta: toimituksen virheellisiksi katsomien kuvausten kiistäminen sekä varsinainen Yhdysvaltain kieltolakiolojen kuvaus.

Sekä Erkki Immosen että Aija Kaartisen tutkimukset ovat tuoneet esille, että lehdistössä ja muussa julkisessa keskustelussa sekä taiteessa esiintyi vahvaa kieltolain vastustusta. Kieltolain aikana sitä puolustavien kirjoitusten määrä pysyi Immosen tutkimissa sanomalehtien pääkirjoituksissa koko lain voimassaoloajan suurin piirtein samana, mutta lakia vastustavien kirjoitusten määrä nousi voimakkaasti lain voimassaoloaikana.¹⁶⁵ Immosen tutkimuksen mukaan sanomalehdet käsittelivät myös viittauksia ulkomaisiin tapahtumiin ottaessaan kantaa kieltolakiin. Valitettavasti Immonen ei kuvaa tarkemmin sitä, kuinka suuri määrä näistä viittauksista oli positiivisia ja kuinka suuri määrä negatiivisia. Hän kuitenkin tuo esiin, että kieltolakia vastustaneet lehdet olivat yleensä monipuolisempia perusteluissaan kuin kieltolakia kannattaneet lehdet ja viittasivat ”kauppapoliittisiin, taloudellisiin ja juridis-sosiaalisiin näkökohtiin sekä tapahtumiin ja virtauksiin ulkomailla”. Kieltolakia kannattaneet lehdet esittivät lähinnä eettisiä ja poliittisia perusteluja. Näin ollen Immosen tutkimustulokset antavat vaikutelman, että sanomalehdistössä viittauksia ulkomaille käytettiin lähinnä kieltolakia vastaan. Toisaalta Immonen havainnoi, että suurin huippu viittauksissa ulkomaisiin tapahtumiin oli vuonna 1922 Ruotsin kieltolakiäänestyksen yhteydessä.¹⁶⁶ Lienee siis todennäköistä, että huomattava osa Immosen löytämistä maininnoista viittasi Ruotsiin. Joka tapauksessa Immosen tutkimus tuo esille, että ulkomaihin, siis mahdollisesti myös Yhdysvaltoihin, viittaaminen sanomalehden kieltolakikantaa perustellessa oli yleisempää kieltolain vastustajien kuin

¹⁶⁵ Immonen 1958, s. 39–41. Immonen 1959, s. 32. Kaartinen 2011, s. 213–214, 234–236.

¹⁶⁶ Immonen 1958, s. 34–36.

kannattajien joukossa. Tämä selittää omalta osaltaan *Kylväjässä* esiintynyttä sanomalehdistön Yhdysvallat-uutisoinnin kritisointia, jota analysoin seuraavaksi.

Yleisessä keskustelussa esiin tulleet kielteiset asenteet kieltolakiin käyvät selvästi ilmi tämän tutkimuksen aineistosta, sillä niihin viitattiin *Kylväjän* artikkeleissa toistuvasti.¹⁶⁷ Erityisesti lehden sivuilla kritisoitiin sanomalehtiä epäluotettavien tietojen julkaisusta ja näin vääristellyn kuvan välittämisestä Yhdysvaltain kieltolaista. Painokkaimmin tämä kritiikki tulee aineistossa esille kirjoituksessa ”Suomen sanomalehdistölle ja sanomalehtiä lukevalle yleisölle.” Kirjoitus on Raittiuslautakuntain Keskuslautakunnan nimellä allekirjoitettu julkilausuma Raittiuslautakuntain edustajakokouksesta, ja poiketen pääosasta *Kylväjän* tekstejä sen oletettu lukija ei ole vain raittiusyhdistyksen jäsen vaan Suomen kansalaiset ylipäänsä, mikä käy ilmi tekstissä käytetystä suorasta puhuttelumuodosta ”kansalaiset”. Kirjoitus kehottaa sanomalehtien lukijoita suhtautumaan kriittisesti kieltolaista lehdistössä esitettyihin väitteisiin, sillä kirjoituksen mukaan lehdistö systemaattisesti jättää mainitsemasta kieltolaille myönteisiä seikkoja ja julkaisee totuusarvoltaan kyseenalaisia negatiivisia kuvauksia kieltolain vaikutuksista. Esimerkiksi tällaisesta käytännöstä teksti nostaa sen, kuinka helppoa on sanomalehdistä löytää julkaisija ”kaikille hämäräperäisille Amerikan kieltolakioloja epäedullisessa valossa esittävälle, säännöllisesti perättömiksi tai harhaanjohtaviksi osoittautuville uutisille”.¹⁶⁸ Kyseessä ei ilmeisesti ollut raittiusliikkeen kannalta ainoastaan suomalainen ongelma, sillä *Kylväjässä* julkaistussa Alkoholismia vastustavan maailmanliiton Yhdysvaltain Winona Lakessa elokuussa 1927 kokoontuneen kongressin päätöslauselmassa paheksuttiin myös sitä, että ”erilaiset uutis- y.m. toimistot harjoittavat järjestelmällistä harhaanjohtavien tietojen levittämistä kansallisen kieltolain noudattamisesta ja toimeenpanosta Yhdysvalloissa sekä tämän hyödyllisen toimenpiteen säätämisestä johtuneiden hyvien seurausten syrjäyttämistä ja vähäksymistä [sic].”¹⁶⁹ *Kylväjän* lukijaa kannustettiin siis selvästi suhtautumaan kriittisesti sellaiseen Yhdysvaltain kieltolaista välitettyyn tietoon, joka esitti kieltolain negatiivisessa valossa.

Aineistooni kuuluvista artikkeleista mikään ei ollut kieltolain vastainen. Joukossa on kuitenkin joitakin artikkeleita, joiden kirjoittaja selostaa ja kommentoi sarkastisesti muissa lehdissä

¹⁶⁷ Esimerkiksi: T. S., ’Vähän Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 4/1921. ’Kieltolain vastustajien kansainvälinen liitto.’, *Kylväjä*, 11/1924. ’Piirteitä kansainvälisestä taistelusta raittiutta vastaan.’, *Kylväjä*, 4/1926. ’Naisten raittiuskeskuksen vuosikokous’, *Kylväjä*, 7–8/1926. ’Kieltolaki ja kasvatusta Amerikassa.’, *Kylväjä*, 19/1926.

¹⁶⁸ Raittiuslautakuntain Keskuslautakunta, ’Suomen sanomalehdistölle ja sanomalehtiä lukevalle yleisölle.’, *Kylväjä*, 24/1926.

¹⁶⁹ ’Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kongressin päätöslauselma.’, *Kylväjä*, 19/1927.

ilmestyneitä kieltolakivastaisia kirjoituksia, joissa kuvataan Yhdysvaltain kieltolakioloja.¹⁷⁰

Artikkelien lopullinen sävy on aina hyvin kriittinen kommentoitavaa kirjoitusta kohtaan. Koska *Kylväjän* kirjoitukset usein kehottivat lukijoita suhtautumaan kriittisesti Yhdysvaltain kieltolaista esitettyihin tietoihin, voidaan näiden kritiikkien ajatella tarjoavan malleja ja esimerkkejä sellaisesta ajattelusta, joka *Kylväjän* lukijoiden toivottiin omaksuvan. Niitä on siis mielekästä analysoida yksityiskohtaisemmin.

Vuonna 1922 julkaistiin Englannin entisen pääministerin puolison Margot Asquithin Yhdysvaltoihin suuntautunutta matkaa kommentoiva artikkeli.¹⁷¹ Kirjoitus ironisoi voimakkaasti Asquithin matkastaan esittämiä havaintoja. Asquith oli kommentoinut Yhdysvaltain kieltolakia sanomalla esimerkiksi, että hänen kuulemansa mukaan nuorison juopottelun tansseissa oli tavallista, kun taas hänelle itselleen ei ruokailtaessa pystytty tarjoamaan yhtäkään alkoholiannosta. Tämän pohjalta hän totesi pettyneensä pahasti Yhdysvaltain kieltolakioloihin ja vastustavansa lakia kokemuksiensa pohjalta. Artikkelin kirjoittaja toteaa tähän, ”Voi sentäänkin niitä amerikkalaisia, kun eivät antaneet arvoisalle rouvalle edes viinaryyppyä!” ja kommentoi, että Asquith mahdollisesti ”olisi pysynyt kieltolain ihailijana, kun olisi saanut edes yhden ryypyn”. Näin Asquithin alkuperäisessä kertomuksessa ilmeisen vahvana ollut representaatio siitä, että Yhdysvaltain kieltolaki helpottaa humalahakuista juomista ja aiheuttaa harmia vain alkoholin lainkuuliaisille kohtuukäyttäjille, sivuutetaan *Kylväjän* selostuksessa kokonaan ja muutetaan kuvaukseksi tekopyhästä naisesta, joka oli valmis kannattamaan kieltolakia, kunhan se ei millään tavoin vaikuttaisi hänen omaan alkoholinkäyttöön.

Samalla Asquithille rakennetaan identiteettiä epäluotettavana ja huomionhakuksena kommentoijana, jonka mielipiteille järkevästi ajattelevat ihmiset (sekä kirjoittaja että tekstin lukija) eivät pane arvoa. Tämä käy ilmi heti artikkelin alusta, jossa todetaan: ”Mrs Margot Asquith, Englannin entisen pääministerin puoliso, joka vuosi sitten julkaisi erityisenä kirjasena kokoelman juoruja englantilaisen ylimystön ja valtiollisen maailman edustajista, pyrkii taaskin herättämään huomiota.” Vaikka Asquithin arvovaltainen asema englantilaisen politiikan puolisona tuodaankin esille, se kuitenkin neutraloidaan heti viittaamalla siihen, että Asquith on käyttänyt asemaansa lähinnä

¹⁷⁰ ”Sekavia havaintoja Amerikan kieltolaista.”, *Kylväjä*, 8/1923. Aapo, ”Majuri ennustaa.”, *Kylväjä*, 5/1925. ”H:bladetin herkkupaloja.”, *Kylväjä*, 15–16/1925. ”Hufvudstadsbladet’in herkkupaloja II.”, *Kylväjä*, 19/1925. ”Kieltolain onnettomat seuraukset.”, *Kylväjä*, 1–2/1926. ””Pussyfoot horjuu”.”, *Kylväjä*, 3/1926. ”Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?”, *Kylväjä*, 10/1926.

¹⁷¹ K. K. A., ”Amerikan kieltolakioloista”, *Kylväjä*, 9-10/1922.

juorumateriaalin keräämiseen ja sen levittämiseen. Viittaus Asquithin sensaationhakuisiin motiiveihin on myös suora.

Asquithin epäluotettavuutta lähteenä korostetaan myös tuomalla esille, että hänen vierailunsa Yhdysvalloissa kesti ”vain pari viikkoa”. Kirjoittaja toteaa pilkallisesti: ”Mutta jo siinä ajassa on hän ennättänyt ottaa selvän kieltolain vaikutuksista ja on valmis julistamaan tutkimuksensa tulokset koko maailmalle sanomalehtien välityksellä.” Toteamus satirisoi Asquithin toimintaa ohjaamalla lukijaa kielellisesti tulkintaan, jonka mukaan muutama viikko ei ole riittävä aika perehtyä Yhdysvaltain kieltolakioloihin ja että Asquith on kiinnostuneempi saamaan julkisuutta lehdistä kuin välittämään todenmukaisia tietoja. Samaa Asquithin matkan tarjoamaa kokemuksen suppeutta korostaa myös artikkelin keskiosa, jossa todetaan, ettei Asquith itse nähnyt ainoatakaan juopunutta naista matkallaan, mutta hänen sihteerinsä kuulemma näki useita nuoria naisia ”jollei juuri juopuneina, niin kuitenkin selvästi liikutettuina”. Kirjoittaja toteaa, että Asquithin mielestä kieltolain tuomitsemiseksi riittää se, että joku väittää nähneensä juopuneita naisia jossakin tilaisuudessa. Tämä satirisoi entisestään Asquithille jo muovattua identiteettiä henkilönä, joka puhuu puutteellisten tietojen pohjalta.

Asquithin kommenttien todenperäisyyttä kyseenalaistaa myös artikkelin loppu, jossa kirjoittaja toteaa New Jersey osavaltion pitkällisen väännön jälkeen juuri ratifioineen perustuslain 18. lisäyksen, joka määrää valtakunnallisen kieltolain Yhdysvaltoihin. ”Koska kieltolaki yhä saavuttaa uusia voittoja”, kuten artikkelin kirjoittaja toteaa, voi järkevä lukija artikkelin mukaan jättää Asquithin huomion tavoittelun omaan arvoonsa.

Artikkelissa luodaan siis kirjoittajan ja lukijan välille suhdetta, jossa molempien oletetaan suhtautuvan pilkallisesti Asquithiin. Artikkelissa rakennetaan kuitenkin myös suhdetta Asquithin ja kieltolain vastustajien välille ylipäänsä. Selostettuaan ja kommentoituaan Asquithin vierailustaan antamia kommentteja kirjoittaja sanoo: ”Kuinka peräti vakuuttavia todistuskappaleita ne kieltolain vastustajat ovatkaan saaneet käytettäväksensä!” Tämä toteamus yhdistää Asquithin muihin kieltolain vastustajiin ja antaa epäsuorasti ymmärtää, että kieltolain vastustajien argumentit ovat kaikki samankaltaisia kuin *Kylväjän* satirisoitu representaatio Asquithin kommentteista. Näin ollen artikkeli rakentaa asetelmaa, jossa kirjoittaja ja artikkelin lukija asettuvat kieltolain puolelle vastassaan huomionkipeä ja epäluotettava Asquith sekä ylipäänsä kieltolain vastustajat.

Kenties siksi, että lukijoiden haluttiin suhtautuvan kriittisesti epäilyttäviksi koettuihin tietoihin Yhdysvaltain kieltolakioloista, *Kylväjässä* julkaistuissa havainnoissa pyrittiin tuomaan esille niiden

lähteiden luotettavuutta. Havainnoijaa kuvailtaessa mainitaan usein tämän olevan ”tunnettu”: positiivisen arvion Yhdysvaltain kieltolaista antavat niin ”tunnettu englantilainen kirjailija Conan Doyle”,¹⁷² ”Suomessa tuttu” tohtori Robert Hercod,¹⁷³ ”tunnettu suomalainen liikemies rva Sofia Sjöstedt”¹⁷⁴ kuin NMKY:n maailmanliiton sihteeri tohtori John R. Mottkin, josta *Kylväjässä* todetaan: ”Me ja koko sivistynyt maailma tunnemme tohtori Mott’in [sic] ja tiedämme kuka hän on.”¹⁷⁵ Mainitsemalla kommentoijan olevan tunnettu tälle luotiin arvovaltaisempaa ja luotetumpaa asemaa erityisesti verrattuna *Kylväjässä* esiintyneisiin syytöksiin siitä, että kieltolaille epäsuotuisat tiedot tulivat epäluotettavilta ja jopa hämäräperäisiltä tahoilta.

Kylväjässä esitetyt kuvaukset Yhdysvaltain kieltolain positiivisista vaikutuksista olivat sangen yhdenmukaisia. Niiden pääargumentit voidaan jakaa taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin. Taloudellisiin argumentteihin kuuluivat köyhyyden väheneminen ja siihen liittyvä kansalaisten säästöjen määrän kasvu,¹⁷⁶ sekä yleinen positiivinen vaikutus yhdysvaltalaisiin työtehoon ja kansantalouteen.¹⁷⁷ Yhteiskunnalliset argumentit korostivat yhteiskunnalle ja sen jäsenille kieltolaista koituneita hyötyjä. Näihin kuuluivat rikollisuuden väheneminen,¹⁷⁸ perhe-elämän paraneminen¹⁷⁹, lasten hyvinvoinnin kasvu¹⁸⁰ sekä sairauksien määrän ja kuolevaisuuden lasku.¹⁸¹

¹⁷² ’Conan Doyle kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1922.

¹⁷³ ’Kansainvälisen rahtiustoimiston johtaja Suomessa.’, *Kylväjä*, 4/1923.

¹⁷⁴ ’Amerikassa käyneen havaintoja’, *Kylväjä*, 15–16/1924.

¹⁷⁵ ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926.

¹⁷⁶ ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926. ’Henry Ford kieltolaista.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. T. S., ’Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 5/1921. ’Kansainvälisen rahtiustoimiston johtaja Suomessa.’, *Kylväjä*, 4/1923. ’Yleinen rahtiustokokous.’, *Kylväjä*, 13–14/1923. ’Kieltolain vaikutus.’, *Kylväjä*, 20/1923. H. N., ’Amerikassa käyneen havaintoja.’, *Kylväjä*, 15–16/1924. ’Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa.’, *Kylväjä*, 20/1925. ’Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä 10 vuotta.’, *Kylväjä*, 1–2/1929.

¹⁷⁷ ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926. ’Henry Ford kieltolaista.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. ’Yhdysvaltain kehitys kieltolain aikana.’, *Kylväjä*, 20/1930. T. S., ’Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 5/1921. ’Yleinen rahtiustokokous.’, *Kylväjä*, 13–14/1923. ’Rahtiustoriennosta ulkomailla v. 1923.’, *Kylväjä*, 4/1924. ’Huomattavia amerikkalaisia lausuntoja.’, *Kylväjä*, 13–14/1926. ’Kieltolaki ja kasvatus Amerikassa.’, *Kylväjä*, 19/1926. ’Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä 10 vuotta.’, *Kylväjä*, 1–2/1929.

¹⁷⁸ T. S., ’Vähän Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 4/1921. ’David Lloyd George Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 11/1924. ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926. ’Kansainvälinen rahtiustokokous.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. T. S., ’Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 5/1921. S. Ilmonen, ’Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?’, *Kylväjä*, 2/1922. ’Yleinen rahtiustokokous.’, *Kylväjä*, 13–14/1923. ’Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa.’, *Kylväjä*, 20/1925. ’Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä 10 vuotta.’, *Kylväjä*, 1–2/1929.

¹⁷⁹ ’Yhdysvaltain presidentti Harding kieltolaista.’, *Kylväjä*, 24/1922. ’Henry Ford kieltolaista.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. ’Yhdysvaltain kehitys kieltolain aikana.’, *Kylväjä*, 20/1930. T. S., ’Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 5/1921. S. Ilmonen, ’Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?’, *Kylväjä*, 2/1922. ’Kieltolain vaikutus.’, *Kylväjä*, 20/1923. H. N., ’Amerikassa käyneen havaintoja.’, *Kylväjä*, 15–16/1924.

¹⁸⁰ ’David Lloyd George Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 11/1924. ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926. ’Henry Ford kieltolaista.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. T. S., ’Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 5/1921. ’Kieltolaki ja kasvatus Amerikassa.’, *Kylväjä*, 19/1926.

¹⁸¹ ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926. ’Kansainvälinen rahtiustokokous.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. T. S., ’Amerikan kieltolakioloista.’, *Kylväjä*, 5/1921. S. Ilmonen, ’Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?’, *Kylväjä*, 2/1922. ’Kansainvälisen rahtiustoimiston johtaja Suomessa.’, *Kylväjä*, 4/1923.

Kylväjässä myös todisteltiin usein, että juoppous oli kieltolain johdosta vähentynyt Yhdysvalloissa¹⁸² ja että alkoholia oli hankalampi hankkia kieltolain aikana kuin sitä ennen.¹⁸³ Lisäksi yksi artikkeli toi erityisesti esiin kieltolain positiiviset vaikutukset Yhdysvaltain mustaan väestöön, joka artikkelin pohjana olevan kyselytutkimuksen mukaan oli hyötynyt kieltolaista samoilla tavoin kuin muutkin yhdysvaltalaiset, mutta lisäksi lain katsottiin edistäneen mustan väestön omanarvontuntoa ja kiinnostusta sivistykseen sekä kaventaneen juopaa mustan ja valkoisen väestön välillä.¹⁸⁴ Vaikka kaikki taloudelliset ja yhteiskunnalliset argumentit kieltolain hyivistä aikaansaannoksista eivät esiinny kaikissa kieltolakioloja kuvaavissa artikkeleissa, niitä ei myöskään yritetä kumota niissä artikkeleissa, joissa ne eivät esiinny.

Vaikka kuvaukset kieltolain positiivisista vaikutuksista olivatkin yhdenmukaisia, eroja löytyi kieltolain kannatuksen kuvauksesta sekä kieltolain toimeenpanon tehokkuudesta. Eroja ei voida selittää yksinkertaisesti sillä, että kieltolain kannatus Yhdysvalloissa olisi vaihdellut artikkelien kirjoittamisen välillä.

Suurimmassa osassa asiaa käsittelevistä artikkeleista kieltolain kannatus yleisesti yhdysvaltalaisten keskuudessa arvioitiin suureksi.¹⁸⁵ Erityisesti naiset ja kirkolliset tahot katsottiin kieltolain vankoiksi kannattajiksi. Muutamissa artikkeleissa tuotiin kuitenkin esille yleistä kieltolain vastustusta ja annettiin kuva vähäisestä yleisestä kannatuksesta.¹⁸⁶ Kenties Suomen oman kontekstin takia *Kylväjässä* uutisoitiin myös erityisesti kieltolain kannatuksesta sivistyneistön parissa. Osa näistä havainnoista oli positiivisia antaen ymmärtää, että pääosa sivistyneistöstä

¹⁸² 'Yleinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 13–14/1923. 'Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 20/1925. 'Kieltolaki ja kasvatusta Amerikassa.', *Kylväjä*, 19/1926. 'Upton Sinclair Yhdysvaltain kieltolaista.', *Kylväjä*, 16/1932.

¹⁸³ T. S., 'Vähän Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 4/1921. S. Ilmonen, 'Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?', *Kylväjä*, 2/1922. 'Conan Doyle kieltolaista.', *Kylväjä*, 18/1922. 'Kansainvälisen raittiustoimiston johtaja Suomessa.', *Kylväjä*, 4/1923. 'Amerikan laivaliikenne ja kieltolaki.', *Kylväjä*, 20/1923. 'David Lloyd George Amerikan kieltolaista.', *Kylväjä*, 11/1924. 'Kirjailija Upton Sinclair alkoholista ja kieltolaista.', *Kylväjä*, 22–23/1925. 'Raittiustyö merimiestemme keskuudessa.', *Kylväjä*, 10/1926. 'Tohtori John R. Mott'in lausunto Amerikan kieltolaista.', *Kylväjä*, 18/1926. H. N., 'Pelastusarmeijan kokemuksia.', *Kylväjä*, 21/1926. 'Suuri keksijä Thomas A. Edison kieltolain kannattaja.', *Kylväjä*, 20/1923. H. N., 'Amerikassa käyneen havaintoja.', *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 20/1925. "'Pussyfoot horjuu'.", *Kylväjä*, 3/1926.

¹⁸⁴ 'Conan Doyle kieltolaista.', *Kylväjä*, 18/1922. 'David Lloyd George Amerikan kieltolaista.', *Kylväjä*, 11/1924. 'Yhdysvalloissa ei ole aivan helppoa saada väkijuomia.', *Kylväjä*, 24/1927.

¹⁸⁵ 'Kieltolain vaikutus.', *Kylväjä*, 20/1923. Raittiuden ja sivistyksen yhteyttä käsitellään tarkemmin alaluvussa 4.3.

¹⁸⁶ T. S., 'Vähän Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 4/1921. T. S., 'Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 5/1921. 'Kansainvälisen raittiustoimiston johtaja Suomessa.', *Kylväjä*, 4/1923. 'Alkoholikysymys yleiskristillisessä maailmankokouksessa.', *Kylväjä*, 18/1925. 'Tohtori John R. Mott'in lausunto Amerikan kieltolaista.', *Kylväjä*, 18/1926. 'Yleinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 13–14/1923. H. N., 'Amerikassa käyneen havaintoja.', *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926. 'Amerikan naiset ja kieltolaki.', *Kylväjä*, 19/1930.

¹⁸⁷ S. Ilmonen, 'Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?', *Kylväjä*, 2/1922. 'Presidentti Hoover ja Yhdysvaltain kieltolaki.', *Kylväjä*, 14/1929. Heikki Moilanen, 'Kirje Amerikasta.', *Kylväjä*, 24/1930.

kannatti kieltolakia,¹⁸⁷ kun taas osa antoi ymmärtää, että Yhdysvaltain yläluokka oli lakia vastaan.¹⁸⁸ Erityisen kieltolakivastaiseksi ja lakia rikkovaksi määriteltiin Yhdysvaltain ulkomainen ja hiljattain siirtolaisina saapunut väestönosa, erityisesti Etelä-Euroopasta, Venäjältä ja Saksasta lähtöisin olevat siirtolaiset.¹⁸⁹ Tähän siirtolaisten representaatioon saattoi liittyä myös ajatus siitä, että syntyperäiset amerikkalaiset puolestaan olivat huomattavan raittiita juopotteleviin siirtolaisiin verrattuna.¹⁹⁰

Jonkin verran eroja oli myös kuvauksessa siitä, kuinka tehokasta kieltolain toimeenpano Yhdysvalloissa oli. Osassa artikkeleista kuvattiin aktiivista toimeenpanoa ja annettiin ymmärtää, että kieltolain valvonta toimi hyvin ja lakia rikottiin suhteellisen vähän.¹⁹¹ Joissakin artikkeleissa tuotiin esille lainvalvonnan ongelmia, mutta niiden mainitsemista tasapainotettiin mainitsemalla esimerkiksi toimenpiteitä, joilla valvontaa oli juuri parannettu niin, että kieltolain toimeenpanosta syntyi kaiken kaikkiaan neutraali kuva.¹⁹² Lopulta oli myös artikkeleita, jotka välittivät kuvaa suurista ongelmista toimeenpanossa.¹⁹³ Myös nämä toimeenpanoa kritisoivat artikkelit olivat kuitenkin selvästi kieltolain säilyttämisen kannalla.

Kuten todettu, artikkeleiden eroja kieltolain kannatuksen ja toimeenpanon onnistumisen suhteen ei voida tyydyttävästi selittää julkaisuajankohdalla. Suurin erottava tekijä artikkeleiden positiivisuuden suhteen vaikuttaakin olevan mielipiteen esittäjän suhde Yhdysvaltoihin.

¹⁸⁷ T. S., 'Vähän Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 4/1921. H. N., 'Amerikassa käyneen havaintoja.', *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Helsingin raittiusseuralla', *Kylväjä*, 20/1925.

¹⁸⁸ 'Kansainvälisen raittiusseuraston johtaja Suomessa.', *Kylväjä*, 4/1923. 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926.

¹⁸⁹ T. S., 'Vähän Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 4/1921. 'Kansainvälisen raittiusseuraston johtaja Suomessa.', *Kylväjä*, 4/1923. H. N., 'Amerikassa käyneen havaintoja.', *Kylväjä*, 15–16/1924. 'XVIII kansainvälinen raittiuskongressi.', *Kylväjä*, 15–17/1926. 'Tohtori John R. Mott'in lausunto Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 18/1926. Heikki Moilanen, 'Kirje Amerikasta.', *Kylväjä*, 24/1930. 'Yleinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 13–14/1923. 'Kieltolaki ja kasvatusta Amerikassa.', *Kylväjä*, 19/1926.

¹⁹⁰ 'Katsaus ulkomaiden raittiusliikkeeseen v. 1922.', *Kylväjä*, 6–7/1923.

¹⁹¹ 'Kieltolain vuosipäivän vietto Amerikassa.' [kansikuva], *Kylväjä*, 4/1921. 'Kuinka kieltolakia toteutetaan Amerikassa.', *Kylväjä*, 4/1921. 'Raittiusliike ulkomailla.', *Kylväjä*, 5/1922. 'Kieltolakivalvontaa Amerikassa.', *Kylväjä*, 20/1923. 'XVIII kansainvälinen raittiuskongressi.', *Kylväjä*, 15–17/1926. 'Kansainvälinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 17–18/1928. Heikki Moilanen, 'Kirje Amerikasta.', *Kylväjä*, 24/1930. 'Varallisuus ei auta lainrikkooja Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 20/1923. H. N., 'Amerikassa käyneen havaintoja.', *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Raittius työ Amerikan suomalaisten keskuudessa.', *Kylväjä*, 8/1930.

¹⁹² T. S., 'Vähän Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 4/1921. 'Raittiusrienoista ulkomailla v. 1923.', *Kylväjä*, 4/1924. 'Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa.', *Kylväjä*, 20/1925. 'Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?', *Kylväjä*, 10/1926. 'Uusi "kieltolakikienraali" Yhdysvaltain kieltolain toteuttamisesta.', *Kylväjä*, 24/1927.

¹⁹³ S. Ilmonen, 'Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?', *Kylväjä*, 2/1922. 'Suuri keksijä Thomas A. Edison kieltolain kannattaja.', *Kylväjä*, 20/1923. 'Kirjailija Upton Sinclair alkoholista ja kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 22–23/1925. 'Tohtori John R. Mott'in lausunto Amerikan kieltolakioloista.', *Kylväjä*, 18/1926. 'Kieltolaki ja kasvatusta Amerikassa.', *Kylväjä*, 19/1926. 'Presidentti Hoover ja Yhdysvaltain kieltolaki.', *Kylväjä*, 14/1929.

Havainnollistan seuraavaksi näitä eroja analysoimalla tarkemmin neljää artikkelia sekä niiden kieltolain kannatusta ja toimeenpanoa kuvailevia väitteitä.

Vuonna 1924 julkaistu artikkeli, joka käsittelee kirjoittajan tapaamista juuri Yhdysvalloista palanneen suomalaisen Sofia Sjöstedtin kanssa, antaa hyvin positiivisen kuvan Yhdysvaltain kieltolaista.¹⁹⁴ Kirjoittajan mukaan Sjöstedt kuvaili hänelle esimerkkien kera kieltolain tarkkaa ja ankaraa toimeenpanoa, vaikka myönsikin lyhyesti myös rikollisuutta esiintyvän. Hän myös kertoi, ettei ollut lukemassaan Yhdysvalloissa julkaistavassa lehdessä ”nähty muuta kuin kieltolaille myötämielisiä kirjoituksia ja uutisia”. Myöskään Sjöstedt tai kukaan hänen kanssaan keskustellut henkilö ei ollut kieltolain aikana nähnyt alkoholia käytettävän edes kotona. Sjöstedtin luotettavuutta lähteenä korostettiin myös tuomalla esille, että hänen matkansa Yhdysvaltoihin oli kestänyt kahdeksan kuukautta.

Vuonna 1926 julkaistiin *Kylväjässä* Lausannessa toimivan Kansainvälisen raittiustoimiston johtajan Robert Hercodin tietoihin pohjautuva artikkeli, jonka julkilausuttuna tarkoituksena oli kuvata, mitä Yhdysvaltain kieltolakitilanteessa oli meneillään ja kumota ”tietoja kieltolain muka kärsimästä haaksirikosta ja yleisessä mielipiteessä tapahtuneesta käänteestä”.¹⁹⁵ Artikkelissa käytiin yksitellen läpi eri tahoilta tulleita kieltolakiin liittyviä kannanottoja ja pyrittiin osoittamaan, ettei Yhdysvaltain kieltolaki ollut pienimmässäkään vaarassa tulla kumotuksi. Monessa kohtaa artikkelia tuotiin esille kieltolain laaja yleinen kannatus. Toimeenpanon suhteen artikkeli oli hieman kriittisempi: siinä tuotiin esille toimeenpanosta vastuussa olevan kenraali Andrewsinkin sekä newyorkilaisen salakapakointia vastaan työskentelevän virkamiehen käsitykset toimeenpanossa esiintyvistä puutteista, mutta korostettiin molempien olevan sitä mieltä, että kieltolaki oli mahdollinen toteuttaa, ja esittäneen konkreettisia ehdotuksia toimeenpanon parantamiseksi. Artikkelin lopussa myös povattiin toimeenpanon paranevan hyvinkin pian kongressin ottaessa asian käsittelyyn. Toimeenpanon puutteiden yksityiskohtia ei tuotu esille pidemmin, vaan ne jäivät maininnan tasolle, mikä keskittää lukijan huomioon odotettaviin parannuksiin ja näin jättää mielikuvan paremmasta toimeenpanosta kuin artikkelissa itse asiassa kirjaimellisesti ilmaistiin.

Samana vuonna kuin Hercodin tietoihin pohjautuva kirjoitus julkaistiin myös NMKY:n maailmanliiton sihteeri John Mottin lausunto Yhdysvaltain kieltolaista.¹⁹⁶ Mottin lausunnon käsitys kieltolain toimeenpanosta oli sangen synkkä: ”kieltolain tarmokasta voimaansaattamista [ei] vielä

¹⁹⁴ H. N. ’Amerikassa käyneen havaintoja.’, *Kylväjä*, 15–16/1924.

¹⁹⁵ ’Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?’, *Kylväjä*, 10/1926.

¹⁹⁶ John R. Mott, ’Tohtori John R. Mott’in lausunto Amerikan kieltolaista.’, *Kylväjä*, 18/1926.

ole koetettu viedä läpi”. Mottin mukaan lain toimeenpanoaste vaihtelee alueittain ja toimeenpano on huonompaa lakia erityisesti vastustavilla alueilla. Mott ei kuitenkaan millään muotoa aja lain kumoamista, vaan on vahvasti sen jatkamisen kannalla: ”Jos olisi todistuksia siitä, että jo on lähes riittävästi koetettu toteuttaa kieltolakia Amerikassa, silloin olisi syytä pessimismiin. Mutta kun on ehdottoman varmaa, ettei sellaista riittävää voimanponnistusta ole pantu toimeen, on jyrkästi väitettävä, etteivät tosiasiat anna aihetta pessimismiin eikä tappiomieleen.” Kieltolain kannatuksen kohdalla Mottin lausunto oli optimistisempi: ”kansallinen kieltolaki on Amerikan kansan tahto”, jota Mottin mukaan kannatti yli puolet Yhdysvaltain osavaltioista sekä kirkkokunnat, lääkärit, opettajat, naiset ja nuoriso. Toisaalta Mottin lausunto tuo esille myös sen, että yleisessä keskustelussa esiintyi paljon myös kieltolain vastaisia argumentteja. Mottin mukaan ”tämä kiihoitustyö” kieltolakia vastaan on toisaalta niiden organisoimaa, joiden taloudellisiin intresseihin kieltolaki ei sopinut, toisaalta Yhdysvaltoihin siirtolaisina muuttaneiden kaupunkilaisten toimintaa. Mott luo kirjoituksessaan selvää erottelua kieltolakia kannattavien hyveellisten amerikkalaisten sekä alkoholiin tottuneiden, laista piittaamattomien siirtolaisten välille. Tämä erottelu yhdistettynä Mottin luomiin uhkakuviin siirtolaisten suuresta määrästä saa kuitenkin aikaan sen, että hänen kirjoituksensa tuo vahvasti esille myös kieltolain vastustuksen Yhdysvalloissa, ja ilmaisee siis monien Yhdysvalloissa asuvien vastustavan kieltolakia.

Jo vuonna 1922 amerikansuomalainen pastori Salomon Ilmonen oli lähettänyt *Kylväjään* kirjoituksen Yhdysvaltain kieltolakioloista, joka provokatiivisesti otsikoitiin: ”Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?”¹⁹⁷ Ilmosen käsitys kieltolain toimeenpanosta on vieläkin negatiivisempi kuin Mottin neljä vuotta myöhemmin: ”kieltolakia rikotaan niin suuressa määrässä, että siitä syntyy kansallinen häpeäpilkku”. Hänen kuvauksensa yhdysvaltalaisten yleisestä kieltolakimieliopiteestä on myös kenties koko aineistoni negatiivisin: ”Kun sitäpaitsi [sic] voimakas antipatia kohdistuu nykyään kieltolakia vastaan, ja lukuisia yhdistyksiäkin on perustettu juuri vartavasten taistelemaan kieltolain kumoamiseksi.” Ilmosen suorasanaisten negatiivinen kuvaus sekä toimeenpanosta että yleisestä kieltolakimieliopiteestä saattaa osittain selittyä hänen tekstinsä rakenteella: tekstin alkupuoli esittelee jyrkkiä kuvauksia huonosta toimeenpanosta ja vastustuksesta, kun taas tekstin jälkipuoli pyrkii osoittamaan, että näistä ongelmista huolimatta kieltolaki on jo saanut aikaan huomattavasti hyvää, kuten vankien määrän suurta vähenemistä. Ilmosen tekstin

¹⁹⁷ S. Ilmonen, ”Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?”, *Kylväjä*, 2/1922. Paul George Hummastiin mukaan Ilmosen raittiustoimintaan liittyi erityisesti huoli Yhdysvaltoihin muuton negatiivisesta vaikutuksesta suomalaisten siirtolaisten raittiuteen. Tämä on todennäköisesti vaikuttanut myös Ilmosen valintoihin kyseistä kirjoitusta laadittaessa; Hummasti 2014, s. 92–93.

lopetus ”Mitä tarkemmin kansa noudattaa kieltolakia, sitä suuremman siunauksen se siitä niittää” antaa ymmärtää, että jos kieltolaki ongelmista huolimatta on tuonut mukanaan Ilmosen luettelemat edut, tehokkaasti toimiva ja kunnioitettu kieltolaki toisi Yhdysvalloille uskomatonta hyötyä.

Kirjoituksista käy ilmi, että Yhdysvalloissa asuvat Mott ja Ilmonen kuvasivat molemmat kieltolain toimeenpanon selvästi negatiivisemmin kuin Hercod ja erityisesti Sjöstedt. Kumpikaan ei kirjoittanut tekstiään pelkästään *Kylväjälle*: Mottin teksti käännettiin suomeksi luultavasti *Kylväjän* toimituksessa, mutta se kirjoitettiin yleisemmäksi maailmanlaajuiseksi tiedonannoksi Yhdysvaltain kieltolakioloista, ja Ilmosen teksti julkaistiin myös amerikansuomalaisten lehdessä *Amerikan Suomettaressa*. Molemmat tekstit oli siis tarkoitettu osittain myös Yhdysvalloissa asuvalle kohdeyleisölle. Hercodin tietojen pohjalta kirjoitetun tekstin kohdeyleisö ei ole selvä; on mahdollista, että kirjoittaja haastatteli Hercodia erityisesti *Kylväjää* varten, mutta on mahdollista, että artikkeli koostettiin Hercodin lähettämästä yleisemmästä tiedonannosta, jota ei ollut erityisesti kohdistettu Suomeen. Joka tapauksessa Hercodin tiedonannon tarkoitus oli välittää tietoja Yhdysvaltain oloista sellaisille henkilöille, jotka eivät niitä itse tunteneet, eli hänen kohdeyleisönsä ei ollut yhdysvaltalainen. Sjöstedtiä haastatellut kirjoittaja puolestaan kirjoitti tekstinsä selvästi *Kylväjälle* tai vähintään suomalaiselle raittiusliikkeelle ylipäänsä; en ole selvittänyt, julkaistiinko teksti muissakin lehdissä. Vaikuttaakin siltä, että kieltolain kannatuksen ja toimeenpanon onnistumisen kuvaukset korreloivat ainakin joissakin määrin tietojen välittäjän maantieteellisen alan kanssa: Yhdysvalloissa ja osittain yhdysvaltalaiselle yleisölle kirjoittavat Mott ja Ilmonen olivat analysoiduista teksteistä negatiivisimpia, kun taas Lausannessa ja Suomessa syntyvät tiedot olivat optimistisempia ja kuvailivat Yhdysvaltoja positiivisemmin. Tämä ero korostuu myös hieman Ilmosen tekstin julkaisun jälkeen siihen tehdyssä viittauksessa: Yhdysvaltain kieltolakioloja kuvaileva teksti antaa erittäin positiivisen kuvan lain toimeenpanosta ja toteaa lopuksi, että tämä vahvistaa Ilmosen tekstissään välittämiä tietoja.¹⁹⁸ Sjöstedtin tapauksessa kuvausta voisi kutsua jopa idylliseksi. Tätä eroa ei ole syytä ylikorostaa, sillä myös esimerkiksi Mott ilmaisi uskonsa syntyperäisten yhdysvaltalaisien kieltolakikannatukseen, mutta se on silti selvästi huomattavissa.

Kaiken kaikkiaan voidaan tiivistää, että *Kylväjässä* korostettiin Yhdysvaltain kieltolain vaikutusten olevan positiivisia. Lehdessä pyrittiin kumoamaan ja saattamaan huonoon valoon muualla julkaistuja kriittisiä kuvauksia Yhdysvaltain kieltolakioloista. *Kylväjässä* ei esiintynyt selvästi eriäviä mielipiteitä kieltolain Yhdysvalloissa tuomista eduista: sen nähtiin vähentävän rikollisuutta,

¹⁹⁸ ’Raittiusliike ulkomailla’, *Kylväjä*, 5/1922.

parantavan kotitalouksien elämää ja kohentavan sekä yksilöiden että yhteiskunnan taloudellista tilannetta. Kieltolain toimeenpanon onnistumisesta ja sen kannatuksesta oli kuitenkin joissakin määrin ristiriitaisia tietoja. Vaikuttaa siltä, että Yhdysvalloissa asuvat ja yhdysvaltalaisille kirjoittavat esittivät sikäläisen kieltolain negatiivisemmin näiden asioiden kannalta kuin muualla asuva raittiusväki, jolle Yhdysvaltain kieltolaki oli pikemminkin täydellinen ideaali, joka haluttiin tuoda Suomeenkin. Ideaalia ei kuitenkaan pyritty aggressiivisesti luomaan *Kylväjän* sivuilla: kieltolain negatiivisia vaikutuksiakin esiintuvia artikkeleita sai esiintyä, kunhan niissä ilmaistiin ongelmista huolimatta kannatusta kieltolaille.

3 Tavoite ja esimerkki: Yhdysvallat retorisena keinona Suomen kieltolakikeskustelussa

Kieltolaki ajoittui Suomen historiassa juuri itsenäisyyden alkuvaiheille ensimmäisen maailmansodan ja Suomen sisällissodan jälkeiseen aikaan, jolloin monet ulko- ja sisäpoliittiset kysymykset vaativat huomiota.¹⁹⁹

Tutkimani aineiston perusteella *Kylväjän* kanta kieltolakiin Suomessa oli ehdoton: kieltolaki oli säilytettävä. Muihin, alkoholin saantia säännösteleviin järjestelmiin lehti suhtautui jyrkän negatiivisesti. Esimerkiksi Ruotsissa käytettyä Brattin järjestelmää arvosteltiin voimakkaasti useissa aineistossani olevissa artikkeleissa.²⁰⁰ Koska aineistoni ei ole keskittynyt selventämään *Kylväjän* kantaa kieltolakikysymykseen Suomessa eivätkä kaikki tähän kysymykseen relevantit artikkelit siis kuulu aineistooni, on mahdollista, että lehdessä oli muita, säännöstelyjärjestelmiä tai muita alkoholipoliittisia ratkaisuja tukevia kannanottoja. Nämä eivät kuitenkaan tule ilmi aineistostani, enkä siis voi tätä mahdollista kieltolakikeskustelun nyanssia tässä tutkimuksessa analysoida. Jukka Ahonen on kuitenkin todennut raittiusliikkeen johdon esiintyneen ainakin julkisuudessa vahvasti kieltolain puolesta lain voimassaoloaikana.²⁰¹ Ahosen tutkimustulosten valossa vaikuttaa siis uskottavalta, että aineistoni jyrkkä kieltolakimieliisyys heijastelee raittiusliikkeen ja Raittiuden Ystävien julkisia kannanottoja ylipäänsä. Joka tapauksessa oman tutkimukseni osalta voin vain todeta, että aineistossani suomalaista alkoholipoliittikkaa koskeva argumentaatio, jonka palvelukseen myös Yhdysvaltain kieltolaki välillä valjastettiin, oli nimenomaan Suomen kieltolain puolesta.

Kuten luvussa 2.3 on tullut ilmi, Suomesta käsin Yhdysvaltain kieltolakioloista luotiin ihanteellista kuvaa. Voidaankin ajatella, että vaikka Suomea ei Yhdysvaltain kieltolakitilannetta kuvaavissa artikkeleissa suoraan mainittu, toivottiin lukijan kuitenkin ajattelevan, että kieltolakia noudattamalla myös Suomessa päästäisiin nauttimaan niistä eduista, joita kieltolain esitettiin Yhdysvalloille suoneen. Erkki Immosen tutkimus on myös osoittanut, että ulkomaisia tapahtumia käytettiin suomalaisissa sanomalehdissä perusteluina kieltolaista puhuttaessa.²⁰² Ei siis ole yllättävää, että Yhdysvaltain kieltolakiin viitattiin Suomen kieltolaista keskusteltaessa myös *Kylväjässä*.

¹⁹⁹ Meinander 2017, s. 205–206.

²⁰⁰ Esimerkiksi: 'Kansainvälinen kieltolakineuvottelu Parisissa [sic]', *Kylväjä*, 5/1919. "'Tökeröä urheilunymmärtämättömyyttä.", *Kylväjä*, 15–16/1924. A. T-H., 'Maamme raittiusväelle', *Kylväjä*, 13–14/1926. 'Ruotsin kieltolakikongressi.', *Kylväjä*, 5–6/1928.

²⁰¹ Ahonen 2003, s. 219.

²⁰² Immonen 1972, s. 34–36.

Viittaukset eivät olleet suuria ja systemaattisia vertailuja, vaan useimmiten laajempaan Suomea koskevaan artikkeliin sisällytettyjä viittauksia.

Tässä luvussa keskityn pääasiassa niihin artikkeleihin, joiden käsittelemä maantieteellinen alue oli Suomi. Koska Suomen kieltolakiin liittyviä argumentteja esitettiin kuitenkin myös muualla suuntautuneissa artikkeleissa, luvussa on viittauksia myös niihin. Tässä luvussa käsittelen nimenomaan Suomen sisäiseen tilanteeseen liittyvää retoriikkaa, en niinkään Suomea osana maailmaa ja kansainvälistä raittiustaistelua, jota tarkastelen luvussa 4.

Aloitan käymällä läpi kronologisemmin Suomen kieltolain vaiheet sekä niiden aikana tehdyt viittaukset Yhdysvaltojen kieltolakitilanteen ja Suomen kieltolain yhteyksiin. Sen jälkeen tuon esille raittiuden eduista *Kylväjässä* esitettyjä argumentteja ja niissä esiintyneitä viittauksia Yhdysvaltojen kieltolakiin. Viimeiseksi tutkin tapaa, jolla Yhdysvaltain raittiusliikettä käytettiin Suomessa toiminnan esimerkkinä tai esikuvana.

3.1 Kieltolaki voidaan toteuttaa: viittaukset Yhdysvaltoihin Suomen kieltolain muutoksissa

Yhdysvaltain alkoholilainsäädäntöön viitattiin *Kylväjän* artikkeleissa jo siinä vaiheessa, kun sen paremmin Suomessa kuin Yhdysvalloissa ei ollut vielä hyväksytty kieltolakia. Vuoden 1917 alkupuolella Suomen kieltolain kannalta tärkeimmäksi maaksi nostettiin kuitenkin Venäjä. Tämä oli erittäin loogista, sillä Suomi ei ollut tutkimusajanjaksoni alussa vielä itsenäinen. Venäjään tehtiin kuitenkin selvästi eroa: vuoden 1917 tammikuussa julkaistussa maailman raittiustilannetta ja Suomen kieltolain mahdollisuutta pohtineessa artikkelissa²⁰³ Matti Helenius-Seppälä kyllä totesi: ”Ennen kaikkea on kuitenkin Venäjän väkijuomakiellon vaiheita seurattava, kun on kysymys nykyisistä raittiustaistelusta [sic] maailmassa.” Myöhemmin artikkelissaan hän kuitenkin kirjoittaa: ”Mutta kaiken muualla maailmassa tapahtuvan, ilahuttavan ja rohkaisevan edistyksen ohella jää kuitenkin meille tärkeimmäksi kysymykseksi, mitä toiveita antaa alkanut vuosi raittiusasian eteenpäin menemisestä täällä omassa maassamme.” Venäjää käsittelevä osuus, joka edeltää suoraan äskeistä sitaattia, on osa eri maiden raittiuskehitystä koskevaa selostusta ja pohdintaa, kun taas sitaatti selvästi esittelee aiheenvaihdon artikkelin siirtyessä pohtimaan kieltolain mahdollisuutta Suomessa. Vaikka pohdinnassa kieltolain mahdollisesta hyväksymisestä Suomen senaatissa tulee kyllä esiin, että Venäjän lainsäädännöllä on vaikutusta Suomeen, käsitellään artikkelissa kuitenkin Suomea omana yksikkönään. Yhteys Venäjään, jonka osa Suomi kirjoitushetkellä oli, on hyvin

²⁰³ Matti Helenius-Seppälä, ’Uutta vuotta alettaessa.’, *Kylväjä*, 1–2/1917.

häivytetty. Venäjän raittiuskehityksen merkitys Suomen mahdollisuudelle saada kieltolaki mainitaan aineistossa myöhemminkin.²⁰⁴ Suomen itsenäistyminen näkyi Venäjän roolin kutistumisena, kun aineistoa tarkastellaan laadullisesti. Ainakaan omassa aineistossani itsenäistymisen jälkeen Venäjän tai oikeammin Neuvostoliiton raittiustilanteen kehitystä ei enää mainita erityisen tärkeänä Suomelle. Koska aineistoon on sisällytetty vain artikkelit, joissa viitataan Yhdysvaltoihin, tätä ei kuitenkaan voida sanoa varmaksi. Itsenäisen Suomen alkuvaiheen suhteet Neuvostoliittoon olivat vaikeat.²⁰⁵ Kun tähän lisätään porvarillisen *Kylväjän* vastenmielisyys kommunismia kohtaan ylipäänsä, on hyvinkin mahdollista, että Neuvostoliiton rooli *Kylväjässä* todella kutistui itsenäistymisen jälkeen.

Vaikka Venäjä nostettiin aluksi tärkeimmäksi seurattavaksi maaksi Suomen ulkopuolisen raittiustaistelun suhteen, Yhdysvaltoihin viitattiin myös ennen itsenäistymistä. Aikaisemmin mainitut Venäjän tärkeyttä korostavat artikkelit kuuluvat tutkimusaineistooni siksi, että niissä tuotiin esille Yhdysvaltojen raittiusliikkeen saavutuksia. Yllä mainittu Matti Helenius-Seppälän artikkeli alkaa Yhdysvaltojen tilannetta selittävällä kappaleella, ja kuten luvussa 2.1 on osoitettu, Yhdysvaltoihin ja sen alkoholilainsäädäntöön viitattiin koko tutkimusajanjakson ajan. Tämä saattaa johtua siitä, että Yhdysvallat oli modernin raittiusliikkeen kotimaa sekä kansainvälinen suurvalta, joten sen raittiustilanteen seuraaminen koettiin kiinnostavaksi Suomen omasta kontekstista riippumatta.

Yhdysvaltain kansallinen kieltolaki astui voimaan Suomen kieltolain jälkeen, joten sen perusteella olisi ollut hankala argumentoida, että kieltolaki voisi olla pitkäaikainen ratkaisu. Monissa Yhdysvaltain osavaltioissa oli kuitenkin jo ennen kansallista kieltoa ollut voimassa osavaltiokieltolakeja, joista osa oli ollut voimassa pitkään. Erkki Immonen onkin todennut, että Yhdysvaltain osavaltiokieltolaeista saatuihin positiivisiin kokemuksiin vedottiin Suomessa argumenttina kieltolain puolesta.²⁰⁶ Eräs aineistostani ilmenevä tapa vastata suomalaisten kieltolain vastustajien argumenttiin kieltolain toteuttamisen mahdottomuudesta oli vedota siihen, että kieltolaki oli voimassa muuallakin. Tässä Yhdysvaltain osavaltiokieltolait nousivat tärkeään asemaan, sillä osa niistä oli ollut voimassa useita kymmeniä vuosia. Osavaltiokieltolakeihin viittaamalla perusteltiin, että kieltolaki ei ollut hätäisesti säädetty laki, että sitä oli mahdollista

²⁰⁴ 'Raittiusasia nykyhetkellä.', *Kylväjä*, 3/1917.

²⁰⁵ Jussila, Hentilä ja Nevakivi 2009, s. 138–139.

²⁰⁶ Immonen 1972, s. 42.

toteuttaa pitkällä aikavälillä ja että se ylipäänsä oli realistinen poliittinen linjaus.²⁰⁷ Toisaalta on huomattava, että Yhdysvalloissa osavaltiokieltolakeja myös kumottiin. Tätäkin käytettiin *Kylväjässä* argumentointikeinona, vaikkakin tosin jatkuvan raittiustyön tärkeyden puolesta esitettynä esimerkkinä.²⁰⁸ Kuten luvussa 2.2 on mainittu, osavaltiokieltolait tuotiin esille erityisesti ennen Yhdysvaltain valtiollisen kieltolain säätämistä; valtiollisen kieltolain ollessa voimassa niistä ei juuri kirjoitettu.

Esimerkkinä viittauksesta osavaltiokieltolakiin analysoin seuraavaksi tarkemmin artikkelia, jossa kuvataan kieltolakia vastustaneen Täysikiellottoman Kansanraittiuden Edistämisliton (TKE:n) vuosikokouksen jälkeen pidettyä keskustelukokousta, johon osallistuivat ja jossa puheenvuoroja käyttivät myös raittiusliikkeen edustajat, kuten kokousta kuvaavasta artikkelista käy selvästi ilmi.²⁰⁹ Sellaisenaan artikkeli kuvaa siis todellista väittelyä Suomen kieltolain vastustajien ja kannattajien välillä, vaikkakaan kuvausta ei välttämättä voida pitää puolueettomana eikä ole varmaa, kuinka tarkasti se kuvaa tosiasiallisesti käytyä keskustelua. Se kuitenkin tiivistää keskustelun sellaisena kuin se *Kylväjän* välityksellä esitettiin huomattavasti suuremmalle yleisölle kuin oli ollut paikalla itse kokouksessa.

Kokousselostuksessa Yhdysvaltain osavaltiokieltolait nousevat esille Vihtori Karpion puheenvuorossa. Keskustelukokouksen tarkoitus oli pääasiassa keskustella TKE:n laatimasta suunnitelmasta nimeltä ”Suuntaviivoja uudelle alkoholilainsäädännölle Suomessa”, joka ehdotti kieltolain kumoamista. Karpion puheenvuoron mukaan suunnitelma ei parantaisi olosuhteita kieltolakiin verrattuna. Karpio perusteli näkemystään vetoamalla siihen, että ”Ruotsissa, Eestissä ja Amerikassa ennen kieltolain säätämistä saavutetut kokemukset eivät puhu ehdotetun järjestelmän puolesta.” Lisäksi Karpio argumentoi: ”Jos kieltolaki tuottaisi sellaisia tuloksia, kuin sen vastustajat ovat väittäneet, niin miten olisi mahdollista, että eräät Amerikan valtiot, joissa kielto on ollut voimassa 50–60 vuotta, eivät olisi siitä luopuneet.” Karpio siis erittäin suorasti vetosi Yhdysvaltain osavaltiokieltolakeihin todisteena siitä, että kieltolain vastustajien argumentit kieltolain haitallisuudesta eivät pitäneet paikkansa. Karpio siis vertasi kieltolain vastustajien representaatiota siitä, millainen kieltolakia noudattavasta Suomesta ajan mittaan tulisi, siihen, millaisia pitkään

²⁰⁷ 'Raittiuden Ystävien vuosikokous', *Kylväjä*, 27–28/1917. 'Raittiusasiamme uudessa vaiheessa', *Kylväjä*, 43/1917. Matti Helenius-Seppälä, 'Kieltolaki muualla ja meillä.', *Kylväjä*, 10/1918. 'Täysikiellottoman Kansanraittiuden Edistämislitto.', *Kylväjä*, 10/1923. 'XVIII kansainvälinen raittiuskongressi, *Kylväjä*, 15–17/1926. 'Naisten Raittiuskeskuksen vuosi- ja neuvottelukokoukset.', *Kylväjä*, 9/1928. 'Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä 10 vuotta.', *Kylväjä*, 1–2/1929.

²⁰⁸ 'Kilpailu jäsenmäärän lisäämiseksi!', *Kylväjä*, 31–32/1917.

²⁰⁹ 'Täysikiellottoman Kansanraittiuden Edistämislitto.', *Kylväjä*, 10/1923.

kieltolain vaikutuksen alaisina eläneet Yhdysvaltain osavaltiot olivat. Lehdessä ei tarjottu vastausta esitettyyn retoriseen kysymykseen siitä, miten oli mahdollista, että kieltolaki saattoi olla jossakin voimassa kymmeniä vuosia, jos sen vaikutukset olivat negatiivisia. Näin ollen jätettiin lukijan itse pääteltäväksi, että jos kieltolaki oli pitkäaikaisesti voimassa, oli sillä pakko olla enemmän positiivisia vaikutuksia kuin negatiivisia. Karpion osavaltiokieltolakiviittauksen tarkoituksena oli kumota TKE:n representaatio kieltolain vaikutuksista lukijan mielessä. Koska ei voida olla varmoja, mitä Karpio todella sanoi tai jätti sanomatta itse puheenvuorossaan, ei voida sanoa, oliko puheenvuoron vaikutus paikallaolleeeseen kuulijaan tarkoitettu samanlaiseksi tai ei. *Kylväjässä* julkaistun version valossa voidaan kuitenkin sanoa, että osavaltiokieltolakeihin viittaaminen johdatteli *Kylväjän* version lukijaa kyseenalaistamaan TKE:n esittämät argumentit ja näin loi lukijan ja TKE:n välille epäluottamussuhdetta tekstuaalisin keinoin.

Karpion viittaus Yhdysvaltoihin on kuitenkin laitettava koko artikkelin kontekstiin. Karpion puheenvuoro on artikkelin loppupuolella, mutta ei kuitenkaan selvästi lopussa. Paikka määräytyi käydyn keskustelun mukaan, sillä artikkeli kertoo käydyn keskustelun ainakin näennäisesti siinä järjestyksessä kuin se käytiin. Artikkelin kuvauksen perusteella Karpio ei myöskään itse nosta osavaltiokieltolakiviittauksista merkittävimmäksi osaksi puheenvuoroaan, sillä se esiintyy puheenvuoron keskellä eikä ole erityisen korostettu. Silmäilevän lukijan olisi täysin mahdollista lukaista *Kylväjän* kuvaus TKE:n kokouksesta kiinnittämättä erityistä huomiota viittaukseen. Tämä pitää paikkansa muidenkin osavaltiokieltolakiviittauksien kohdalla. Niitä käytettiin *Kylväjässä* perustelemaan ajatusta siitä, että kieltolaki oli toteuttamiskelpoinen ja sitä pystyttiin pitämään yllä pitkiä ajanjaksoja, mutta viittaukset ovat mainintoja ja muodostavat sangen vaatimattoman osan *Kylväjässä* kieltolain puolesta esitetyistä argumenteista.

Tieto Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä saapui alkuvuodesta 1919, kun Suomessa odotettiin kieltolain voimaantuloa. *Kylväjässä* julkaistiin aiheesta artikkeli, joka pääasiassa keskittyy Yhdysvaltoihin, mutta loppuu kuitenkin Suomeen:

Kun nykyään maailman mahtavin, elinvoimaisin, suurimmalla käytännöllisellä älyllä ja terveellä elämänvaistolla varustettu kansa on katsonut tarpeelliseksi kieltolailla suojella itseään alkoholin synnyttämältä turmelukselta, on se uusi todistus siitä, miten oikeassa pienoinen ja köyhä Suomen kansa on ollut säästäessään itselleen samanlaatuisen lain.²¹⁰

²¹⁰ 'Sivistyshistoriallinen suurtahtuma.', *Kylväjä*, 1–2/1919.

Yhdysvaltain kieltolain hyväksymistä pyrittiin siis tässä artikkelissa käyttämään myös osoituksena Suomen kieltolain järkevyydestä.

Yhdysvaltain kieltolakiin viitattiin myös myöhemmin samana vuonna Suomen kieltolain oltua voimassa muutamia kuukausia artikkelissa, jossa kuvailtiin kieltolain alkuvaikutuksia.²¹¹ Artikkelin alussa tuodaan esille yleinen käsitys, että kieltolain alkuajat ovat luultavasti hankalimmat, ja sanotaan, että Suomen kieltolain astuessa voimaan oli odotettavissa suurempia ongelmia, sillä ”Amerikassakin kieltolain hyvät vaikutukset ovat vasta vähitellen alkaneet näkyä”. Loppu miltei kolmen sivun pituisesta artikkelista kuvailee Suomen kieltolain hyviä vaikutuksia. Teksti on siis rakennettu niin, että sen alku, mukaan lukien viittaus Yhdysvalloista saatuun kokemukseen, antaa ymmärtää lain alkuvaiheiden olevan kaikkein hankalimpia, mutta tekstin valtaosa kuvaa Suomen kieltolain alusta alkaen positiivisia vaikutuksia. Näin ollen teksti siis pyrkii antamaan lukijalle vaikutelman, että kieltolaki on jo parantanut Suomen raittiustilannetta ja oloja ja että nämä hyvät vaikutukset tulevat lain voimassaolon jatkuessa vielä huomattavasti lisääntymään.

Sekä Suomen että Yhdysvaltain kieltolakien ollessa voimassa esiintyi *Kylväjässä* jonkin verran viittauksia, joissa lakeja vertailtiin. Muutama näistä viittauksista pyrki osoittamaan kieltolain olevan paras alkoholipoliittinen ratkaisu ylipäänsä.²¹² Viittaukset saattoivat kuitenkin liittyä myös erityisesti johonkin Suomen kieltolakia koskevan keskustelun haaraan.²¹³ Analysoin seuraavaksi tarkemmin kahta Yhdysvaltain kieltolakiin Suomen kieltolain yhteydessä käydyssä väittelyssä tehtyä viittausta. Toisessa viittauksen tekijä oli Suomen kieltolain vastustaja, toisessa kannattaja.

Vuonna 1922 *Kylväjässä* julkaistiin kuvaus Georg von Wendtin ja Uno Stadiuksen käymästä julkisesta väittelystä.²¹⁴ Suomen kieltolakia vastustava Wendt esitti, että kieltolaki sopi Yhdysvaltain oloihin, joissa alkoholi nautittiin pääasiassa kapakoissa ja joiden oli sopeutettava jatkuva suuri siirtolaismäärä maan tapoihin. Sen sijaan Wendtin mukaan kieltolaki ei sopinut Suomelle, sillä Suomessa kumpikaan Wendtin kuvailemista Yhdysvaltain kieltolain oikeuttavista ongelmista ei ollut läsnä.²¹⁵ Argumentoimalla, että Suomen ja Yhdysvaltain raittiustilanteet ja

²¹¹ 'Suomen kieltolain kolme ensimmäistä kuukautta.', *Kylväjä*, 9/1919.

²¹² 'Suomen Rautatieläisten Raittiusyhdistyksen kesäkokous.', *Kylväjä*, 15–17/1926. 'Onko raittiustyöllä nykyään tosiasiallista pohjaa.', *Kylväjä*, 7/1930.

²¹³ K. Taskinen, 'Alkoholi ja lääkärit.', *Kylväjä*, 22–23/1925. Taskisen artikkeli käsitteli suomalaisten lääkäreiden kirjoittamia alkoholireseptejä ja käytti Yhdysvaltain tilastoja vihjatakseen, että muissa maissa pääosa lääkäreistä ei juuri reseptejä kirjoittanut.

²¹⁴ 'Prof. G. v. Wendtin ja rehtori U. Stadiuksen väittely.', *Kylväjä*, 20/1922.

²¹⁵ Kieltolakia kannattava Stadius ei tämän tutkimuksen kannalta valitettavasti vastannut Wendtin argumentteihin, vaan väitti tämän yrittävän johtaa keskustelua harhaan sen pääaiheesta, eli Wendtin aikaisemmin Ruotsissa esittämien Suomea koskevien raittiustilastojen oikeellisuudesta.

niiden asettamat alkoholipoliittiset vaatimukset eivät olleet vertailukelpoisia, Wendt pyrki osoittamaan epäpäteviksi Suomen kieltolain puolesta tehdyt viittaukset Yhdysvaltain kieltolakiin.

Viittausta Yhdysvaltain kieltolakiin vastustajan argumenttien horjuttamiseksi käytti myös kieltolakia kannattanut K. K. Aro vuonna 1926. Käsitellessään ehdotusta kieltolain tarkastamiseksi lievempään suuntaan hän toi esille lieventämispyrkimysten olevan yhteisiä sekä Suomen että Yhdysvaltain kieltolain vastustajille. Aro muistutti Yhdysvaltain kieltolain kieltävän alkoholia yli 0,5 % sisältävät aineet, kun taas Suomen kieltolaki kielsi yli 2 % alkoholia sisältävät denaturoimattomat aineet. Aro viittasi *Uudessa Suomessa* julkaistuun kieltolain vastustajan kirjoitukseen, jossa Suomen kieltolain sanottiin olevan maailman ankarin.²¹⁶ Tuomalla esille Yhdysvaltain kieltolain vielä tiukemman alkoholimääritelmän Aro selvästi pyrki osoittamaan *Uuden Suomen* kirjoituksessa olleen asiavirheen. Tarkoituksena lienee ollut minimoida kieltolain vastustajien Suomen kieltolakia vastaan esittämää kritiikkiä: artikkelin alussa esiintuotu argumentointivirhe asetti kyseenalaiseksi kieltolain vastustajien koko esityksen luomalla vastustajille huolimatonta ja asioita vääristelevää identiteettiä.

Kuten luvussa 2 havaittiin, Yhdysvaltain kieltolain maininnat eivät olleet erityisen yleisiä vuonna 1931. Vuoden lopussa järjestettiin kieltolain kumoamista puoltanut neuvoa-antava kansanäänestys, jonka pohjalta kieltolaki kumottiin vuonna 1932. Erkki Immonen on kuitenkin todennut, että Suomessa seurattiin yhdysvaltalaisista keskustelua kieltolaista ja havaittiin sen sävyn muuttuvan negatiivisemmaksi. Esimerkki suoraan Yhdysvalloista saadusta vaikutteesta oli lehtien vuonna 1930 järjestämät kieltolakiäänestykset, joiden tulokset olivat sekä Yhdysvalloissa (*Literary Digest*) että Suomessa (*Suomen Kuvalehti*) vahvasti kieltolain vastaisia. Näiltä pohjin Immonen arvioi, että Yhdysvaltain kieltolakikehitys vaikutti myös Suomen kieltolakiin, vaikka Suomessa laki kumottiin ensin.²¹⁷ Immonen ei ole julkaissut tarkkaa tutkimusta Yhdysvaltain kieltolain seuraamisesta Suomessa, mutta hän on tutkinut suomalaislehdistön kieltolakikirjoittelua, jonka yhteydessä hänen on ollut mahdollista saada yleiskäsitys myös Yhdysvaltain kieltolain käsittelystä Suomen lehdistössä. Näin ollen hänen näkemystään ei voida sivuuttaa analysoimatta sitä.

Aineistossani olevista artikkeleista yksikään ei vetoa Suomen kieltolain säilyttämisen puolesta mainitsemalla Yhdysvaltain kieltolain. Tämä selittynee pääosin sillä, että neuvoa-antava kansanäänestys toimitettiin nopeasti: hallitus esitti sitä joulukuun alussa, ja äänestys suoritettiin

²¹⁶ K. K. A., 'Kieltolain tarkistamisesta.', *Kylväjä*, 5/1926.

²¹⁷ Immonen 1972, s. 43.

joulukuun lopussa.²¹⁸ Näin ollen kampanjointiin ei jäänyt paljon aikaa, ja muutenkin kansanäänestystä tutkinut Pekka Louhelainen on luonnehtinut kampanjointia ”aneemiseksi”.²¹⁹ Yhdysvallat-viittausten puute selittynee siis pääosin sillä, että korkeintaan kahdesti kuukaudessa ilmestyvällä lehdellä oli ylipäänsä hyvin vähän aikaa reagoida nopeasti läpivietyyn kansanäänestykseen. On myös muistettava, että kuten luvussa 2.1 on todettu, Yhdysvaltojen kieltolaki oli pääosin sangen marginaalinen aihe *Kylväjässä*. On siis hyvin mahdollista, että vaikka *Kylväjää* olisikin aineistoni ulkopuolella käytetty kampanjointiin kieltolakiäänestyksessä, Yhdysvaltojen kieltolakia ei olisi tuotu esiin argumentoinnin välineenä. Kampanjointiin oli sangen vähän aikaa, ja muita, suomalaisille laajemmin kiinnostavia argumentteja oli myös käytettävissä. Oman aineistoni pohjalta ei ole mahdollista kumota Immosen laajempaa käsitystä Yhdysvaltain kieltolain vaikutuksesta Suomen kieltolain kumoamiseen, mutta on selvää, että ainakaan *Kylväjässä* Yhdysvaltain kieltolakia ei suoraan käytetty argumenttina Suomen kieltolain säilyttämisen puolesta.

Luvusta 2 kävi myös ilmi, että Suomen kieltolain kumouduttua *Kylväjässä* esiintyneet viittaukset Yhdysvaltain kieltolakiin tapahtuivat lähinnä sellaisissa artikkeleissa, jotka pääasiassa käsittelevät Yhdysvaltoja. Kuitenkin Suomen kieltolain kumoutuminen näkyy selvästi aineistossa, sillä siihen viitattiin myös Yhdysvaltoja käsittelevissä artikkeleissa. Kumoamisella vaikuttaa olleen kaksinainen vaikutus: toisaalta Suomen kieltolain kumoutuminen toi esiin aineistossani muuten harvinaista epätoivoa ja negatiivisuutta, joka korostui erityisesti uutisoitaessa Yhdysvaltain kieltolain kumoamisen vaiheista,²²⁰ toisaalta taas pyrittiin tuomaan esille positiivisia puolia ja povattiin kieltolain paluuta.²²¹

Erityisen huomionarvoista negatiivisemmassa diskurssissa, joka yhdisti Suomen ja Yhdysvaltain kieltolait, on se, kuinka siinä vertailtiin Suomen ja Yhdysvaltain kieltolainkumoamisprosesseja ja argumentoitiin, että prosessit olivat hyvin samankaltaisia. Erityisen selvästi tämä tulee esille vuonna 1933 julkaistusta pikku-uutisesta koskien Yhdysvaltain senaatissa pidettyä puhetta, joka on otsikoitu ”Hämmästyttävä yhtäläisyys.”²²² Uutisessa esitettiin patkä senaattori Morris Sheppardin pitämästä puheesta, jossa Sheppard argumentoi, että Yhdysvaltojen kieltolain meneillään oleva kumoamisprosessi oli ”maksetun propagandan aikaansaannos eikä kansan spontaanisen

²¹⁸ Louhelainen 1991, s. 104.

²¹⁹ Louhelainen 1991, s. 104

²²⁰ ’Ratkaisevat vaalit Yhdysvalloissa’, *Kylväjä*, 21/1932. ’Hämmästyttävä yhtäläisyys’, *Kylväjä*, 4/1933. ’Amerikan kieltolain kumoaminen käynnissä’, *Kylväjä*, 6–7/1932. ’Propagandaa lakiteksteissäkin’, *Kylväjä*, 15–16/1932. ’Mustekala kurottaa lonkeroitaan’, *Kylväjä*, 15–16/1932.

²²¹ ’Amerikan kieltolain kumoaminen – todellisuus.’, *Kylväjä*, 21/1933. ’Tilinpäätös’, *Kylväjä*, 24/1933. ’Amerikan kieltolaki kaadettu’, *Kylväjä*, 24/1933.

²²² ’Hämmästyttävä yhtäläisyys’, *Kylväjä*, 4/1933.

liikehtimisen tulos.” Sheppard väitti, että väärillä tiedoilla oli saatu aikaan ”tunnetila, melkein pakkomielle, että väkijuomien palaaminen ratkaisee maatalouspulan, voittaa taloudellisen lamakauden, kohottaa verotuloja, saattaa budjetin tasapainoon ja palauttaa hyvinvoinnin.” Artikkelin on muuten sävyiltään sangen neutraali ja raportoiva uutisteksti, mutta sen viimeinen lause ”Eikö olekin kuin meillä armon vuonna 1931.” asettaa sen uuteen valoon ja selittää myös otsikon: otsikon mainitsema hämmästyttävä yhtäläisyys on se, että kieltolakiä kumottaessa niin Suomessa kuin Yhdysvalloissakin esitetään monelta kannalta vakavana mielipiteenä, että kieltolain poistaminen parantaa kaikki ne ongelmat, jotka maassa sillä hetkellä vallitsevat. Uutinen esittää tämän selvästi negatiivisena tilana. Sheppardin puheesta siteerattavassa kohdassa tämä sanoo Yhdysvaltain olevan ”kylästäetty kavalalla ja kierolla vääristelyllä”, jonka kautta on synnytetty käsitys siitä, että kieltolain poistaminen hyödyttäisi maata laajasti. Näin luodaan representaatiota siitä, että todellisuudessa kieltolaki on tuonut etuja Yhdysvalloille ja että puolueettomat tosiasiat paljastaisivat tämän, ellei niitä piilotettaisi propagandan alle. Sheppardin puheesta siteeratusta otteesta ei mainita, kuka propagandaa on levittänyt, vaan toiminnasta puhutaan aina passiivissa. Artikkelin viimeinen lause yhdistää Suomen ja Yhdysvaltain tilanteet ironian kautta. Se, samoin kuin otsikko, luo myös suhdetta maiden välille: Yhdysvalloille on käymässä samalla tavalla kuin Suomelle. Näin Yhdysvaltojen kieltolain todellisuudessa suomista eduista luotu representaatio siirretään koskemaan myös Suomen kieltolakiä. Artikkelin sanomaksi nousee ajatus siitä, että kieltolaki on yleishyödyllinen ja kansaa hyödyttävä säädös, jota kumotaan valheellisin ja vilpillisin keinoin Yhdysvalloissa niin kuin se on jo samoin keinoin kumottu Suomessa.

Yhdysvallat nousi siis tärkeäksi vertailukohdaksi raittiusasiassa erityisesti Venäjän tärkeyden kutistuessa Suomen itsenäistymisen myötä. Yhdysvaltain osavaltiokieltolakeihin viitattiin todisteena siitä, että kieltolaki oli mahdollista toteuttaa ja että se pystyi olemaan voimassa pitkäjänteisesti. Yhdysvaltain kieltolakiin viitattiin molempien kieltolakien ollessa voimassa lähinnä pienenä retorisenä keinona toimivana mainintana, kuten tarkemmin analysoiduissa Wendtin ja Aron argumenteissa. Suomen kieltolain kaatuminen yhdistettiin tapahtuneen jälkeen Yhdysvaltain käynnissä olevaan kieltolain kaatamisprosessiin ja argumentoitiin, että Yhdysvaltojen tapahtumaketju oli hyvin samankaltainen kuin Suomessa. Tämä liittyi *Kylväjässä* laajemminkin esille tuotuun ajatukseen rikkaiden kieltolain vastustajien vilpillisin keinoin yleiseen mielipiteeseen luomalla vääristymällä, jonka avulla kieltolaki saatiin kumotuksi.

3.2 *Raittiuden edut kansalle: Yhdysvalloista perusteluja kieltolakipolitiikalle*

Koska *Kylväjä* oli raattiusväelle suunnattu lehti, sen lukijan odotettiin olevan raitis ja kieltolain kannattaja. Tästä huolimatta lehti pyrki myös osoittamaan raittiuden ja kieltolain tuovan niiden noudattajille etuja ja hyötyä. Näitä hyötyjä argumentoitiin *Kylväjässä* myös käyttäen Yhdysvaltoja retorisena keinona. Yhdysvallat tarjosi anekdootillisia esimerkkejä ja tilastotietoa kehityssuunnista, joita voitiin *Kylväjässä* käyttää todistamaan raittiuden ja kieltolain etuja kansalle. Luvussa 2.3 esitetyt argumentit kieltolain positiivisista vaikutuksista Yhdysvalloissa voidaan nähdä osana tätä todistelua, mutta Yhdysvaltain kieltolakia käytettiin todistuskappaleena myös Suomea koskevassa argumentoinnissa.

Eräs kieltolain vastustajien tärkeistä argumenteista oli kieltolain aiheuttama taloudellinen tappio valtiolle, sillä alkoholia ei voitu verottaa.²²³ Kieltolakia perusteltiin taloudellisilla syillä kuitenkin myös kieltolain kannattajien puolelta. Aija Kaartisen aineistossa kieltolakia puolustavat talousargumentit keskittyivät lähinnä perheiden talouteen eivätkä valtiontalouteen.²²⁴ Omassa aineistossani tämä Kaartisen identifioima ero ei toistu, vaan talousviittaukset liittyvät usein myös valtiontalouteen. Tämä johtunee siitä, että Yhdysvallat oli aikakaudella taloudellinen suurvalta, joten siihen oli edullista viitata erityisesti valtiontalouden näkökulmasta. Viittausten määrät olivat kuitenkin niin alhaisia, että ne eivät olisi nousseet esille Kaartisen huomattavasti laajemmassa tutkimusaineistossa ja vaikuttaneet Kaartisen johtopäätöksiin. Yhdysvaltojen talouteen ja kieltolain sitä parantavaan vaikutukseen viitattiin *Kylväjässä* kautta tutkimusajanjakson.²²⁵ Analysoin seuraavaksi tarkemmin yhtä tähän viittaavaa kirjoitusta.

Vuoden 1926 loppupuolella *Kylväjässä* julkaistiin Ida Yrjö-Koskisen lotille suunnattu kirjoitus.²²⁶ Kirjoituksessa ”lottaa” käytetään lähes synonyymina suomalaisille naisille, mikä osoittaa jälleen kerran Raittiuden Ystävien vahvaa oikeistosuuntausta johdon puolueettomuusväitteistä huolimatta. Kirjoituksessaan Yrjö-Koskinen kannustaa Suomen naisia ”uuteen vapaussotaan” alkoholia vastaan, mikä oli myös erityisesti 1920-luvulla ideologisesti hyvin latautunutta terminologiaa. Raattius

²²³ Kaartinen 2011, s. 164.

²²⁴ Kaartinen 2011, s. 163. Sääskilahden tutkimuksessa sekä taloudelliset argumentit että alkoholin vaikutus työkykyyn nostetaan alkoholivalistuksen kestoteemoiksi, joita esiintyi koko Sääskilahden yli kaksisataavuotisen tutkimusajanjakson ajan; Sääskilahti 2006, s. 80–82.

²²⁵ 'Iowan raattius ja automobiilit', *Kylväjä* 35–36/1917. H.S., 'Filmitaide ja raattius', *Kylväjä* 3/1921. '39. yleinen raattiuskokous.', *Kylväjä*, 6-7/1921. 'Yleinen raattiuskokous', *Kylväjä*, 13–14/1923. 'Thomas A. Edison kieltolaista.', *Kylväjä*, 17/1924. 'Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa', *Kylväjä*, 20/1925. 'Raittiin Amerikan opetus.', *Kylväjä*, 3/1926. 'Kieltolaki ja kasvatus Amerikassa.', *Kylväjä*, 19/1926. 'Uusi vapaussota.', *Kylväjä*, 22–23/1926. 'Kansainvälinen raattiuskokous', *Kylväjä*, 17–18/1928., 'Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä 10 vuotta.', *Kylväjä*, 1-2/1929. 'Aikamme suurin yhteiskunnallinen edistysaskel.', *Kylväjä*, 4–5/1932.

²²⁶ 'Uusi vapaussota.', *Kylväjä*, 22–23/1926.

esitetään Yrjö-Koskisen pääargumentissa osana maanpuolustusta ja sen edistäminen isänmaallisen suomalaisen naisen velvollisuutena. Kirjoituksessa todistellaan pitkällisesti alkoholinkäytön ongelmia ja raittiuden etuja. Tässä yhteydessä Yrjö-Koskinen viittaa myös Yhdysvaltoihin. Hän kuvaa, kuinka Yhdysvalloissa alkoholikielto asetettiin ensin maan mustalle väestölle, koska ”heidän työtehonsa siitä [alkoholista] kärsi ja tuotti siten vahinkoa isännälle”. Laajentamalla kiellon koskemaan kaikkia Yhdysvallat Yrjö-Koskisen mukaan ”voittavat velton Europan [sic]”. Yrjö-Koskisen argumentissa nousevat esille sekä Kaartisen korostama yksityishenkilöiden talous (Yrjö-Koskisella kohteena tosin on orjuutettujen mustien ihmisten alkoholinkäytön vaikutus heidän orjuuttajansa talouteen toisin kuin Kaartisella, jonka aineistossa perheiden talouden puolesta esitetyt argumentit vastaavat tarkemmin luvussa 2.3 esittelemiäni argumentteja eivätkä siis sisällä epäinhimillistä ihmiskauppaa) että valtiontalous; Yhdysvaltain lisääntynyt raittius esitetään epäsuorasti syynä Yhdysvaltain taloudelliseen nousuun verrattuna Eurooppaan. Viittaus on osa laajempaa listaa raittiiden kansojen saavutuksista, ja sen tarkoituksena on täten pohjustaa ja perustella Yrjö-Koskisen näkemystä alkoholin vastustamisen tärkeydestä Suomen tulevaisuudelle. Yhdysvaltain taloudellinen menestyksen kaltaisen onnistumisen esitetään Yrjö-Koskisen argumentaatioissa olevan mahdollista Suomellekin.

Kuten luvusta 2.3 kävi ilmi, Yhdysvaltain kieltolakioloista puhuttaessa kieltolain eduksi laskettiin sairauden vähentäminen. Tämä ruumiinkunnon paraneminen liitettiin maanpuolustukseen kolmessa vuonna 1920 ilmestyneessä artikkelissa, jotka kaikki käsitelivät Suomen maanpuolustusta.²²⁷ Niissä viitattiin Yhdysvaltoihin sodanaikaiseen kieltolakiin ja pidettiin tätä suurena syynä sille, että Yhdysvallat menestyi niin hyvin ensimmäisessä maailmansodassa. Maanpuolustus oli juuri sisällissodan läpikäyneessä Suomessa keskustelun alla muuallakin. Porvarillisella puolella maanpuolustusvalmius yhdistettiin itsenäisyyden säilymiseen.²²⁸ Teijo Pyykkönen ja Erkki Vasara ovat lisäksi löytäneet yhteyksiä esimerkiksi urheilun ja maanpuolustuksen välillä. *Kylväjän* toimituskuntaan kuulunut Klaus U. Suomela kirjoitti aiheesta myös Suomen Urheilulehdessä; hänen mukaansa suomalaisten itsenäisyys riippui kansan kunnosta niin henkisesti kuin ruumiillisestikin. 1910- ja 1920-lukujen aikana asiasta kirjoittivat kuitenkin muutkin, kuten Rafael Engelberg ja Tahko Pihkala.²²⁹ Aineistooni kuuluvat artikkelit käsitelivät kaikki pääosin Suomea, ja Yhdysvaltain kieltolakiin viitattiin todisteena siitä, että raittius paransi armeijan toimintaa ja

²²⁷ Kl. U. Suomela, 'Kieltolaki ja puolustuskykymme.', *Kylväjä*, 1/1920. Kl. U. Suomela, 'Suojeluskuntien suhtautuminen kieltolakiin.', *Kylväjä*, 3/1920. Sotilas, 'Armeijamme ja raittius', *Kylväjä*, 3/1920.

²²⁸ Meinander 2017, s. 220.

²²⁹ Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 15.

toiminnan tuloksia. Toisaalta voidaan huomata, että vuoden 1917 loppupuolella *Kylväjässä* ilmestyi uutinen siitä, kuinka Yhdysvaltain armeijassa oli ryhdytty toimiin sen raitistamiseksi.²³⁰ Tämän uutisen nojalla voidaan sanoa, että *Kylväjän* toimituksen tai *Kylväjän* lukijoiden tietojen mukaan Yhdysvaltain armeija ei ollut ollut raitis Yhdysvaltain liittyessä ensimmäiseen maailmansotaan, ja on siis kyseenalaista, kuinka totuudenmukaisia vuoden 1920 artikkeleissa esitetyt väitteet raittiuden vaikutuksista Yhdysvaltain armeijaan olivat. Mikä tärkeämpää, voidaan kyseenalaistaa, olivatko ne suoraa uskottavia edes artikkeleiden kirjoittajien mielestä. Näin ollen Yhdysvaltoihin viittaaminen armeijan raitistamisen yhteydessä vaikuttaa enemmänkin puhtaasti retoriselta keinolta, jossa Yhdysvaltain armeijan hiljattainen menestys pyritään esittämään osittain raittiuden aiheuttamana, jotta kirjoitus paremmin vakuuttaisi myös maanpuolustukseen osallistuvia suomalaisia raittiuteen. Tämä tulkinta saa tukea Kaartisen tutkimuksesta: Kaartisen mukaan sekä kieltolakia kannattavalla että vastustavalla puolella oli sekä hyvin perusteltuja argumentteja että propagandistisia, joskus jopa tahallisen vääriä väitteitä.²³¹

Urheilulle oli Suomessa jo ennen itsenäisyyttä annettu kansallista merkitystä. Seppo Hentilän mukaan menestys urheilukilpailuissa lisäsi Suomen kansainvälistä tunnettavuutta ja valjastettiin siten itsenäistymistoiveiden tarpeisiin.²³² Urheilua pidettiin tärkeänä myös juuri itsenäistyneelle Suomelle, sillä sen nähtiin kohottavan kansallista itsetuntoa.²³³ Urheilu haluttiin raittiusliikkeessä valjastaa raittiuskasvatuksen tarpeisiin.²³⁴ Suomen urheilumenestys valjastettiin myös argumentiksi raittiuden edistämisen puolesta *Kylväjässä*. *Kylväjässä* julkaistiin artikkeleita, joissa urheilijoiden menestys yhdistettiin heidän raittiuteensa ja huomautettiin, että Suomi ja Yhdysvallat, jotka molemmat olivat kieltolakimaita, menestyivät urheilukilpailuissa paremmin kuin muut maat.²³⁵ Urheilun ja raittiuden suhdetta tutkineiden Pyykkösen ja Vasaran mukaan tilanne ei ollut aivan näin yksioikoinen. Toisaalta alkoholin suorituskykyä heikentävään vaikutukseen uskottiin laajasti myös raittiusliikkeen ulkopuolella.²³⁶ Toisaalta taas 1920- ja 1930-lukujen kansainvälinen urheilumaailma oli hyvin kostea, ja myös osa suomalaisista huippu-urheilijoista käytti paljon alkoholia.²³⁷

²³⁰ 'Amerikan armeijan raitistuttaminen.', *Kylväjä*, 41–42/1917.

²³¹ Kaartinen 2011, s. 45.

²³² Hentilä 1992, s. 140–141.

²³³ Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 14.

²³⁴ Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 27.

²³⁵ Y. P. P., 'Olympiavoittojen johdosta.', *Kylväjä*, 15–16/1924. "'Tökeröä urheilunymmärtämättömyyttä.'", *Kylväjä*, 15–16/1924. 'Suomen 47. yleinen raittiuskokous.', *Kylväjä*, 15–16/1929.

²³⁶ Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 7.

²³⁷ Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 30.

Esimerkkinä urheilun ja raittiuden yhdistävästä argumentoinnista analysoin seuraavaksi tarkemmin Y. P. Pohjanoksan kirjoitusta 'Olympiavoittojen johdosta'.²³⁸ Kirjoitus ilmestyi Pariisiin olympialaisten jälkeen. Pohjanoksa kuvailee siinä ensin olympiavoittojen aiheuttamaa kiinnostusta voittaneisiin urheilijoihin sekä Suomeen ulkomailla, noteeraten kuinka "[o]n ihmetelty, miten niin pieni maa kuin Suomi on voinut voittaa 10 kultamitalia Yhdysvaltojen saadessa 12 ja koko muun maailman yhteensä 5." Tämän jälkeen Pohjanoksa kuvailee voittojen merkitystä Suomessa. Hän huomauttaa, että urheiluvoitot eivät synny ilman työtä, ja siirtyy tämän myötä puhumaan raittiuden tärkeydestä urheilumenestykselle, siteeraten Suomen Olympiakomitean puheenjohtajaa Ernst Krogiusta, joka piti kieltolakia tärkeänä tekijänä Suomen urheilumenestyksessä, sekä urheilijoita Hannes Kolehmainen ja Ville Ritola, jotka molemmat korostivat terveen elämäntavan ja raittiuden tärkeyttä menestyville urheilijoille. Pohjanoksa päättää kirjoituksensa toteamukseen, että monet muutkin seikat vahvistavat Krogiuksen näkökantaa, mukaan lukien se, että "kaksi 'kuivaa' maata, Yhdysvallat ja Suomi" ovat menestyneet olympialaisissa niin hyvin. Pohjanoksa esittää siis Suomen ja Yhdysvaltain urheilumenestyksen ei ainoastaan urheilijoiden raittiuden vaan myös valtioiden kieltolain ansioksi ja luo siis suhdetta ei vain urheilumenestyksen ja raittiuden vaan myös urheilumenestyksen ja kansanraittiuuden välille. Samalla Suomen ja Yhdysvaltojen välille luodaan erityistä suhdetta korostamalla niiden erityislaatuista identiteettiä raittiina maina, joiden kansanraittiuuden palkka on urheilumenestys.

Sekä maanpuolustukseen että urheiluun liittyvät argumentit ovat laajemmin käsiteltyinä terveyteen liittyviä argumentteja. Kaartisen aineistossa terveysargumentit olivat pääasiassa niin kutsuttuun rotuhygieniaan liittyviä artikkeleita.²³⁹ Myös Minna Sääskilahden alkoholivalistuksen teemoja koskevassa analyysissä rotuhygieninen argumentti nousee erityisesti esille kieltolakiaikaaisessa valistuksessa.²⁴⁰ Rotuhygienian korostaminen oli osa 1900-luvun alun rotuopillista ajattelua, jota käsittelen tarkemmin luvussa 4.3, ja aikaisempi tutkimus on osoittanut, että se oli yleistä myös tutkimusajanjaksoni aikaisessa Suomessa.²⁴¹ Markku Mattila on myös osoittanut, että rotuhygienisellä ajattelulla oli huomattavaa välinearvoa suomalaiselle raittiusliikkeelle: alkoholin

²³⁸ Y. P. P. 'Olympiavoittojen johdosta.', *Kylväjä*, 15–16/1924.

²³⁹ Kaartinen 2011, s. 162.

²⁴⁰ Sääskilahti 2006, s. 101. Sääskilahti määrittelee terveyden myös alkoholivalistuksen kestoteemaksi; Sääskilahti 2006, s. 56.

²⁴¹ Terminä rotuhygienia periytyy saksalaisesta tutkimusperinteestä, mutta Markku Mattilan mukaan se on kuitenkin merkitykseltään hyvin samankaltainen kuin nykyään yleisemmin käytetty eugeniikka, joka oli englanninkielisessä tutkimusperinteessä syntynyt termi. Koska Suomi sai 1900-luvun alussa kulttuurivaikutteensa suurelta osin Saksassa, käyttivät 1900-luvun alun suomalaiset termiä rotuhygienia; Mattila 1996, s. 14. Suomalaista rotuhygieniaa ovat aikaisemmin tutkineet mm: Hietala 1985. Mattila 1996. Mattila 1999. Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 17–18. Harjula 2007, s. 40–54.

uskottiin aiheuttavan geneettistä rappeutumista, ja näin ollen rotuhygieenisistä perusteluita pystyttiin käyttämään alkoholin vastustamiseen. Mattilan nimeämistä rotuhygieenisten argumenttien levittäjistä omalle tutkimukselleni olennaisin on Matti Helenius-Seppälä, joka Mattilan mukaan oli erityisen tärkeä hahmo rotuhygieenisten argumenttien tuojana suomalaiseen raittiusliikkeeseen. Mattilan mukaan raittiusliikkeestä ei kuitenkaan noussut varsinaisia rotuhygieenikkoja, vaan rotuhygieniä pysyi välineenä alkoholin vastustamiseen eikä muodostunut päämääräksi itsessään.²⁴² Kaartisen tutkimustulosten valossa onkin kiinnostavaa pohtia omassa aineistossani esiintyneiden maanpuolustukseen ja urheiluun liittyvien artikkelien rotuhygieniaan liittyvää ulottuvuutta. Tällainen ulottuvuus on selvästi olemassa: Kaartisenkin aineistossa puolustuskykyyn liittyvät artikkelit liittyivät rotuhygieniaan, ja Pyykkösen ja Vasaran mukaan urheilun ja rotuhygienian välillä nähtiin aikakaudella selvä yhteys.²⁴³ Tätä tukee myös yllä analysoidussa Pohjanoksan kirjoituksessa esiin tullut ajatus siitä, että nimenomaan kansanraittius johtaa hyvään urheilumenestykseen. Toisaalta ainakin urheiluun liittyvät argumentit eivät ole yksiselitteisesti rotuhygieenisistä; kuten Hentilä on osoittanut, urheilumenestys liitettiin myös Suomen itsenäistymistavoitteisiin ja myöhemmin kansallisen itsetunnon kohottamiseen.²⁴⁴ Olisi turhan yksioikoista latistaa tämä ulottuvuus puhtaasti rotuhygieenisen argumentoinnin alle, vaikka yhteyksiä niiden välille voidaan vetääkin. Voidaankin siis sanoa, että oman aineistoni pohjalta terveyteen liittyvillä argumenteilla oli selvä rotuhygieeninen ulottuvuus, mutta erityisesti urheilun kohdalta tämä yhteys ei ollut yhtä yksiselitteinen kuin Kaartisen tutkimuksessa.

Tutkimusajanjakson aikana Suomi itsenäistyi ja näin ollen suurimman osan ajanjaksosta se oli juuri itsenäistynyt, sangen uusi valtio. Uuden valtion tasavaltainen hallitusmuoto oli kuitenkin kaukana itsestäänselvyydestä. Vuoden 1918 sisällissota oli entisestään vahvistanut porvarillisten puolueiden keskuudessa jo aikaisemmin esiintynyttä mieltymystä monarkkiseen hallitusmuotoon, ja syksyllä 1918 Suomen kuninkuutta tarjottiin saksalaiselle Hessenin prinssi Friedrich Karlille. Saksan tappiot ensimmäisessä maailmansodassa kuitenkin pian tekivät tyhjiksi suunnitelmat saksalaisesta kuninkaasta, ja Suomen hallitusmuodoksi tuli tasavalta.²⁴⁵ Aineistossani esiintyy jonkin verran artikkeleita, joissa tämä tasavaltalainen demokratia yhdistetään kieltolakiin.²⁴⁶ Yhdysvallat oli

²⁴² Mattila 1999, s. 50–52.

²⁴³ Kaartinen 2011, s. 162. Pyykkönen ja Vasara 1999, s. 17–18.

²⁴⁴ Hentilä 1992, s. 140–141.

²⁴⁵ Jussila, Hentilä ja Nevakivi 2009, s. 123–127.

²⁴⁶ 'Amerikan Yhdysvaltain yleinen kieltolaki ja maailmanlaajuinen kieltolaki.', *Kylväjä*, 5/1919. 'Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.', *Kylväjä*, 8/1919. 'Mr Johnson Suomesta', *Kylväjä*, 10/1919; artikkelissa viittaus tasavaltaisuuteen on yhdysvaltalaisen William E. Johnsonin tekemä, mutta se kuitenkin

aikakaudella kenties maailman suurin demokratia, ja näin on mahdollista, että se tarjosi miellyttävän vertailukohdan itsenäisestä ja demokraattisesta valtiosta.

Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että kieltolakivaatimus oli aikaisemmin yhdistetty laajemmin työväenliikkeen poliittiseen ohjelmaan ja sen myötä vaatimukseen yleisestä äänioikeudesta, kuten Irma Sulkunen on osoittanut.²⁴⁷ *Kylväjän* toimitus oli leimallisesti sangen kokoomuslaista, ja nimenomaan kokoomus oli puolue, johon monarkistit ryhmittyivät kuningaskuntahankkeen kuivuttua kokoon.²⁴⁸ Näin ollen on mielenkiintoista, että myös porvarillisesta ja mahdollisesti monarkistisia sympatioita kantaneessa *Kylväjässä* tuotiin esille leimallisesti työväenluokkaista argumenttia demokratian ja kieltolain yhteydestä.²⁴⁹ Yhteys kieltolain ja demokratian välillä ei ollut puhtaasti suomalainen keksintö; se nousi esille myös yhdysvaltalaisen raittiusjärjestöjen pyrkimyksissä laajentaa raittiustyötään maailmanlaajuiseksi. Tässä yhteydessä se yhdistettiin retoriikassa helposti ensimmäiseen maailmansotaan: demokratia oli voittanut saksalaisen yksinvaltiuden, ja seuraavaksi raittius voittaisi juoppouden.²⁵⁰ Voikin olla, että *Kylväjässä* satunnaisesti esiintynyt yhteys demokratian ja kieltolain välillä ammensi myös tästä retoriikasta, erityisesti silloin, kun sen yhteydessä mainittiin myös Yhdysvallat.

Pekka Louhelainen on arvioinut, että kieltolaki liittyi suoraan Suomen kansanvaltaisuuskehitykseen, joka loi maahan myös ylioptimistisen ja lainsäädännön mahdollisuudet yliarvioivan mielialan. Tätä hän pitää Suomen kieltolain säätämisen erityispiirteenä Yhdysvaltoihin verrattuna.²⁵¹ David E. Kyvig on kuitenkin todennut analysoidessaan Yhdysvaltain kieltolakia, että sen säätäminen oli yksi huomattavimmista päätöksistä, jotka tehtiin Yhdysvalloissa 1900-luvun alun reformi-innokkuuden aikana, joka tunnetaan Yhdysvaltain historiografiassa nimellä ”the Progressive Era.”²⁵² Tämä asettaa kyseenalaiseksi Louhelaisen tulkinnan siitä, että hänen kuvailemansa lainsäädännön mahdollisuudet yliarvioiva mieliala olisi suomalainen erityispiirre. Matti Peltonen onkin todennut, että kieltolakimieliisyys olikin osa 1900-luvun vaihteen laajempaa reformiajattelua.²⁵³ Louhelaisen tulkintaa onkin tarpeen tarkentaa. On totta, että Yhdysvaltoihin verrattuna Suomen kieltolain erityispiirre oli sen voimaantulo juuri itsenäistymisen aikaan. Tämä ei ollut pelkästään sattumaa,

julkaistiin *Kylväjässä* erittäin hyväksyvään sävyyn ja on siksi sisällytetty tähän. ’Brattin järjestelmä ei sovi kansanvaltaiselle maalle’, *Kylväjä*, 17/1924.

²⁴⁷ Sulkunen 1981, s. 112.

²⁴⁸ Jussila, Hentilä ja Nevakivi 2009, s. 127.

²⁴⁹ Katso myös Kaartinen s. 246–247.

²⁵⁰ Tyrrell 2010, s. 143.

²⁵¹ Louhelainen 1991, s. 188.

²⁵² Kyvig, s. xi–xii.

²⁵³ Peltonen 1997, s.10.

kuten Irma Sulkusen tutkimustulokset raittiusliikkeen roolista kansalaisyhteiskunnan luomisessa ovat osoittaneet.²⁵⁴ Optimismi reformien onnistumismahdollisuuksien suhteen, jonka Louhelainen näkee pakollisena kieltolain hyväksymisen ehtona, ei kuitenkaan ollut puhtaasti suomalainen ilmiö, eikä sen yhteys itsenäistymiskehitykseen välttämättä siis ollut yhtä suoraviivainen kuin Louhelainen esittää.

Viittaukset Yhdysvaltoihin puhuttaessa kieltolain eduista Suomelle olivat tyypillisesti luonteeltaan lyhyitä viittauksia laajempien tekstien sisällä. Yhdysvaltojen kieltolakia käytettiin retorisenä keinona ja todistuskappaleena antamaan perusteluja esitetyille argumenteille. Aineistossani Yhdysvallat nousi esille erityisesti taloudellisissa ja terveyteen liittyvissä argumenteissa sekä osoituksena demokratian ja kieltolain yhteydestä. Taloudellisissa argumenteissa tutkimustulokseni eivät vahvista Kaartisen esittämää tulosta siitä, että kieltolain puolustajien taloudelliset argumentit koskivat lähinnä perheiden, ei valtioiden, taloutta. Tämä saattaa johtua siitä, että oma aineistoni on huomattavasti pienempi kuin Kaartisen, mutta toisaalta se myös heijastelee Yhdysvaltain asemaa vahvana talousmahtina, joka oli kieltolakimaa. Terveyteen liittyvien argumenttien osalta aineistoni on samoilla linjoilla Kaartisen tutkimustulosten kanssa siinä, että terveydellisillä argumenteilla oli omassa aineistossani käytännössä aina jonkinlainen roluhygieeninen ulottuvuus, mikä nousi esille myös Kaartisen tutkimuksessa. Maanpuolustukseen liittyvissä argumenteissa tämä yhteys oli selvempi ja yksiselitteisempi kuin urheiluun liittyvissä argumenteissa. Suomalaisessa raittiusliikkeen tutkimuksessa yhteys kieltolain ja demokratian välillä on ollut leimallisesti työväestön argumentti, joten on mielenkiintoista, että sitä esiintyi myös omassa pääasiallisesti porvarillisesta lähteestä kootussa aineistossani. On mahdollista, että yhteys nousi esiin, koska Yhdysvallat oli myös hallitusmuodoltaan demokraattinen kieltolakimaa. Kaiken kaikkiaan Yhdysvaltoja käytettiin aineistossani retorisenä keinona ja esimerkkinä argumenteissa, joiden tutkimuskirjallisuuden pohjalta tiedetään olevan yleisiä raittiusväen kieltolakipuolustuksessa ylipäänsä. Erityisesti Yhdysvaltoihin liitettyjä aikaisemmin tuntemattomia raittiuden etuja esiintuvia argumentteja en aineistostani löytänyt.

3.3 Raittiuskasvatusta korostamassa: mallia ja ideoita Yhdysvaltain raittiusliikkeestä

Aineistossani kauttaaltaan korostuu aktiivisen raittiustyön tekemisen merkitys. Jukka Ahonen on arvioinut, että kieltolain toteutuminen Suomessa elvytti sisällissodan jälkeistä paikallistason

²⁵⁴ Katso myös Peltonen 1997, s. 80.

raittiustoimintaa sekä kieltolain johdosta syntyneiden valvontatehtävien takia että myös perinteisen raittiusjärjestötoiminnan lisääntymisen ansiosta. Perinteisten toimintamuotojen lisäksi innovoitiin uusia: esimerkiksi urheiluosastojen perustaminen raittiusseuroille aktivoi uudelleen passivoituneita yhdistyksiä.²⁵⁵ Tämä kasvanut aktiivisuus ei kuitenkaan näy eksplisiittisesti aineistostani, jossa korostuu kannustus aktiivisempaan toimintaan ja vaikutelma siitä, että raittiusjärjestöjen jäsenet pitäisi saada tekemään enemmän aatteensa hyväksi. Aktiivisella raittiustyöllä oli monia eri muotoja, joista tässä alaluvussa tutkin viittauksia lapsiin kohdistuvaan raittiuskasvatukseen, aktiiviseen raittiustoimintaan ja järjestötoimintaan, josta tärkeäksi nousee yhdysvaltalaisen Anti-Saloon Leaguen representaatio *Kylväjässä*.

Yhdysvalloista oli haettu oppia raittiuskasvatukseen jo kauan ennen kieltolain voimaantuloa. Vuosina 1884–1885 Mikael Johnsson (myöhemmin Soininen) teki opintomatkan Yhdysvaltoihin, ja matkan seurauksena hän välitti tietoa esimerkiksi lasten raittiusseuroista, koulujen raittiusopetuksesta sekä kiertävistä raittiusluennoitsijoista. Erkki Immonen on todennut, että kaikki mainitut valistusmuodot otettiin sittemmin käyttöön Suomessakin.²⁵⁶ Aineistoni artikkeleista löytyykin useita, jotka korostavat pitkällisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvan raittiustyön tärkeyttä.²⁵⁷ Ahonen on noteerannut, että raittiusliikkeen ollessa kriisissä, jollaiseksi hän laskee ilmeisesti myös kieltolain aikaisen liikkeen julkisuuskuvan huononemisen, kiinnitettiin usein erityisen paljon huomiota lasten ja nuorten raittiustyöhön.²⁵⁸ Niistä korostuu erityisesti Alli Trygg-Heleniuksen rooli lasten raittiustyössä, sillä artikkeleista kaksi on Trygg-Heleniuksen kirjoittamia ja yksi hänen aviomiehensä Matti Helenius-Seppälän kirjoittama. Voikin olla, että Trygg-Heleniuksen kiinnostuksenkohteet ja persoona vaikuttivat siihen, että aihe oli esillä *Kylväjässä*, sillä Trygg-Helenius oli Raittiuden Ystävissä arvostettu pitkän linjan raittiusaktiivi. Lisäksi on mahdollista, että Trygg-Helenius nousee erityisen voimakkaasti esille, jopa ylikorostuu, Yhdysvaltain kieltolakia käsittelevästä aineistosta, sillä hän oli aviomiehineen erityisen profiloitunut kansainväliseen raittiustoimintaan. Näin ollen hän mahdollisesti viittaisi aktiivisemmin Yhdysvaltoihin lasten raittiustyön yhteydessä ja näin ollen nousisi aineistossani selvemmin esille kuin kaikissa *Kylväjässä* julkaistuissa lasten raittiustyötä käsittelevissä artikkeleissa. Yhdysvaltojen kieltolakiin viitattiin raittiuskasvatuksen yhteydessä pääasiassa siksi, että Yhdysvalloissa raittiuskasvatus kuului koulujen

²⁵⁵ Ahonen 2003, s. 222.

²⁵⁶ Immonen 1972, s. 40.

²⁵⁷ M. Slä., 'Taistelu lasten hyväksi.', *Kylväjä*, 7/1920. Alli Trygg-Helenius, 'Elämäni parhaimmat saavutukset.', *Kylväjä*, 14–16/1922. A. T.-H., 'Maamme raittiusväelle.', *Kylväjä*, 13–14/1926. H. N., 'Kieltolaki ja kasvatus Amerikassa.', *Kylväjä*, 19/1926. 'Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1927', *Kylväjä* 4/1928. 'Yhdysvalloissa on äänestetty', *Kylväjä*, 19–20/1933.

²⁵⁸ Ahonen 2003, s. 222.

opetukseen, ja tätä seikkaa käytettiin *Kylväjässä* todistamaan sitä, että lasten raittiustyö oli tarpeellista myös Suomessa. Artikkeleiden argumentoinnin mukaan raittiiksi kasvatetut ja alkoholin vaaroista tietoiset lapset kasvaisivat periaatteellisesti alkoholia vastustaviksi kieltolain kannattajiksi, ja näin sekä takaisivat kieltolain jatkuvuuden että tulevaisuudessa varmistaisivat kansanraittiuuden.

Analysoin seuraavaksi tarkemmin Trygg-Heleniuksen kirjoitusta vuodelta 1926, jossa tulee hyvin ilmi se tapa, jolla Yhdysvaltain raittiuskasvatusta käytettiin retorisenä keinona kannustamassa suomalaisia lasten raittiustyöhön.²⁵⁹ Kirjoituksessaan Trygg-Helenius kuvaa lasten raittiustyön heitteille jätettynä peltona, joka tuottaisi suurta satoa, jos siitä huolehdittaisiin. Hän esittää Yhdysvallat esimerkkinä tällaisesta suuresta sadosta: Yhdysvaltain kieltolaki on Trygg-Heleniuksen kirjoituksen mukaan tulos pitkään jatkuneesta lasten raittiustyöstä. Raittiuskasvatusta saaneet lapset kasvoivat äänestäjiksi, jotka saivat aikaan alkoholikiellon Yhdysvalloissa. Yhdysvaltain kouluissa tapahtuvan raittiuskasvatuksen Trygg-Helenius esittää olevan yhden ainoan henkilön, Mary Huntin, ansiota, ja kirjoituksensa lopussa hän vetoaa vielä Yhdysvaltoihin ja Huntin työhön: ”Ja miksi emme me, joilla on kaikki tieteen apukeinot ja joilla meidän pienessä maassamme ei ole samaa määrää asukkaita, kuin yhdessä ainoassa Yhdysvaltojen pienimmistä valtioista, voisi saada aikaan sellaista, kuin yksi ainoa nainen, mrs. Mary Hunt 100-miljoonaisessa maassa.” Viittaukseen sisältyy siis selvästi ajatus siitä, että jos yksi ihminen saa lasten raittiuskasvatuksen avulla aikaansaattua kieltolain Yhdysvaltain kokoisessa maassa, Suomessa aktiivisella lasten raittiustyöllä olisi saavutettavissa myös suuria saavutuksia. Suomen raittiusväkeä kannustetaan identifioitumaan Mary Huntiin ja omaksumaan tämän innostus lasten raittiustyötä kohtaan. Trygg-Heleniuksen kirjoituksessa konkreettinen esimerkki Yhdysvalloista on siis tarkoitettu kannustamaan *Kylväjän* lukijoita osallistumaan lasten raittiustyöhön todistamalla sen tehoa.

Lasten ja nuorten raittiustyö ei ollut ainoa raittiustyön osa-alue, johon *Kylväjän* lukijoita yritettiin kannustaa osallistumaan viittaamalla Yhdysvaltain tilanteeseen. Viittauksia Yhdysvaltoihin esiintyi myös yleisemmissä kehotuksissa raittiustyöhön.²⁶⁰ Toisin kuin viittauksissa lasten raittiustyöhön, näissä yleisemmissä viittauksissa Yhdysvallat esiintyi kuitenkin ennemminkin varoittavana esimerkkinä kuin jäljiteltävänä ideaalina. Artikkelit keskittyvät erityisesti tutkimusajanjakson alkupuolelle, ja niissä ei vedota Yhdysvaltain valtiolliseen kieltolakiin vaan 1800-luvulla kumoutuneisiin osavaltiokieltolakeihin, joiden katsottiin tulleen kumotuiksi sen takia, että

²⁵⁹ A. T.-H., ’Maamme raittiusväelle.’, *Kylväjä*, 13–14/1926.

²⁶⁰ ’Kieltolain ratkaisuhetki lähenee.’, *Kylväjä*, 17/1917. ’Kilpailu jäsenmäärän lisäämiseksi!’, *Kylväjä*, 31–32/1917. V. Hytönen, ’Työtä jatkettaessa.’, *Kylväjä*, 1/1918. Juuso Hirvonen, ’Muutamia piirteitä raittiustyöstä Satakunnassa.’, *Kylväjä*, 12–13/1924. ’Pelastusarmeijan kokemuksia’, *Kylväjä*, 21/1926.

raittiusväki passivoitui saavutettuaan lopulliseksi kuvitellun voiton. Tätä käytettiin varoittavana esimerkkinä korostettaessa *Kylväjän* lukijoille, että kieltolain voimaantuleminen ei tarkoittanut sitä, että raittiustoiminta voitaisiin lopettaa.

Vaikka Yhdysvaltain raittiusliikkeen passivoitumista osavaltiokieltolakien saavuttamisen jälkeen esitettiin varoittavana esimerkkinä, ihailtiin Yhdysvaltain raittiusliikettä myös. Vuonna 1922 pidetyn 40. yleisen raittiuskokouksen juhlapuheessa suomalaisen raittiusliikkeen vaiheet rinnastettiin Yhdysvaltain raittiuskehitykseen.²⁶¹ Kuten aikaisemmin luvussa 3.1 on käynyt ilmi, Erkki Immosen arvion mukaan suomalainen lehdistö omaksui yhdysvaltalaisilta lehdiltä suoraan malleja siitä, miten kieltolaista saattoi kirjoittaa.²⁶² Vastaavaa löytyy myös omasta aineistostani: vuoden 1926 selonteko siitä, miten ennen kieltolakia alkoholintuotantoon käytettyjä tehtaita kirjoitushetkellä käytettiin, ilmaisi idean olevan peräisin Yhdysvaltain raittiusliikkeestä, jossa vastaavia selontekoja oli myös tehty.²⁶³

Erityisesti Yhdysvaltain raittiusliikkeestä nostettiin *Kylväjässä* esille raittiusjärjestö Anti-Saloon League, joka erään otsikon mukaan oli ”[s]e, joka Amerikan kuivasi”.²⁶⁴ Anti-Saloon Leagueta haluttiin myös suoraa käyttää esimerkkinä: vuonna 1919 *Kylväjässä* julkaistiin kaksi kirjoitusta, joissa ehdotettiin suomalaisen Anti-Saloon Leaguen mallin mukaan organisoidun liiton perustamista.²⁶⁵ Anti-Saloon League oli vahvasti kirkollinen järjestö, ja tätä sen ulottuvuutta käsittelee K. K. Aron kirjoitus kirkon rahtiustyöstä Suomessa vuodelta 1920, jota analysoin seuraavaksi tarkemmin.²⁶⁶

Aro, joka oli itse pappi, aloittaa kirjoituksensa kuvailemalla kirkon tärkeyttä Yhdysvaltain raittiusliikkeelle ja tuo esille, että Anti-Saloon League oli kirkollisten järjestöjen hallinnassa. Tämän kirkollisen rahtiustyön tehokkuutta Aro korostaa kuvaamalla, kuinka Anti-Saloon League oli saanut aikaan Yhdysvaltain valtiollisen kieltolain ja oli nyt suunnittelemassa maailmanlaajuiseen kieltolakiin tähtäävää toimintaa. Tämän jälkeen Aro siirtyy kuvailemaan uskonnon ja rahtiustoiminnan suhdetta Suomessa, tuoden esille sekä rahtiustielisiä että rahtiusaatetta

²⁶¹ ’40. Yleinen rahtiuskokous.’, *Kylväjä*, 14–16/1922.

²⁶² Immonen 1972, s. 43.

²⁶³ H. N., ’Entiset viina- ja oluttehtaat.’, *Kylväjä*, 6/1926.

²⁶⁴ Vihtori Karpio, ’Se, joka Amerikan kuivasi.’, *Kylväjä*, 22–23/1927.

²⁶⁵ ’Kieltolakitoiminta voimakkaaksi pääkaupungissa.’, *Kylväjä*, 5/1919. Juho Järvelä, ’Valistusjärjestöjen Liitto kieltolain tukemista sekä salapolton ja -kaupan vastustamista varten.’, *Kylväjä*, 6–7/1919. Aija Kaartisen mukaan Anti-Saloon League oli Kieltolakiliiton esikuva, joten on mahdollista, että artikkeleissa viitataan Kieltolakiliiton perustamiseen; Kaartinen s. 87–88.

²⁶⁶ K. K. A., ’Kirkko ja rahtiustyö.’, *Kylväjä*, 2/1920.

vastustaneita hahmoja ja lopulta kehottaen sekä kirkkoa että kirkollisia järjestöjä osallistumaan raittiustyöhön.

Aron kirjoituksen tarkoitus on kehottaa kirkollisia toimijoita osallistumaan aktiivisemmin raittiustyöhön. Mauri Larkion pappien kieltolakiaikaisia raittiustoimia käsittelevän tutkimuksen päätelmien valossa hänellä oli kehotukseen tarvetta: kieltolain aikana raittiusasia ei ollut papistolle erityisen tärkeä, ja pappien toiminta raittiuden hyväksi ei ollut systemaattista vaan vain yksittäisten aktiivien varassa. Raittiuden Ystävien johtokunta, johon Arokin kuului, oli ainoa raittiusjärjestöjen elin, jossa papeilla oli huomattava edustus.²⁶⁷ Toisin kuin Yhdysvalloissa, Suomessa raittiustoiminta ei kieltolain aikana ollut siis erityisen kirkollisesti johdettua. Kirjoituksessaan Aro luo läheistä suhdetta kirkon ja raittiustyön välille tuoden esille käsityksensä siitä, että kieltolaki on ”jumalanvaltakunta-aatteen osittaista toteuttamista” eikä siis lainkaan kristinuskolle vierasta. Samalla Aro kuitenkin pitää yllä eroa yhteiskunnallisen raittiustyön, johon kieltolakikin kuului, sekä yksilöiden toiminnan muuttamiseen tähtäävän vakaumuksellisen raittiustyön välillä. Tämä ero oli suomalaisessa raittiusliikkeessä perinteisesti myös työväenhenkisen ja porvarillisen raittiustyön ero.²⁶⁸ Tämä nousee esille myös Aron tekstissä: hän huolellisesti korostaa kieltolain olevan tärkeä kansanraittiuuden kannalta, mutta paheksuu samalla sitä, että ”tämä sosialisteille ominainen pintapuolinen käsitys”, jonka mukaan lait ovat riittäviä muuttamaan yksilön toimintaa, on johtanut perinteisen yksilökeskeisen raittiustyön laiminlyömiseen. Nimenomaan tätä yksilökeskeistä raittiustyötä hän kannustaa kirjoituksellaan kristillisiä järjestöjä ja evankelis-luterilaista kirkkoa harjoittamaan.

Aro oli itse puoluekannaltaan kokoomuslainen (katso liite II), mutta tätä hänen artikkelissaan ei mainita. Tuomalla esiin raittiustyön ”sosiaalipoliittisen piirteen” puoluekytkökset mutta piilottamalla omansa hän luo itselleen identiteettiä puolueettomana raittiusasiantuntijana, jolla on kokonaisvaltaisempi kuva raittiustyön monista ulottuvuuksista kuin poliittisesti motivoituneilla sosialisteilla, jotka laiminlyövät niitä raittiustyön osa-alueita, jotka eivät sovi heidän ideologiseen katsantokantaansa. Samalla hän luo tietynlaista suhdetta lukijan, jonka oletetaan olevan sekä porvarillinen että kirkollinen, ja raittiustyön välille: raittiustyö on pelastettava sosialistien väärinkäytöksiltä. Kirjoitusaikana 1920-luvun alun poliittisesti latautuneessa ilmapiirissä Aron

²⁶⁷ Larkio 1976, s. 195.

²⁶⁸ Sulkunen 1981, s. 112–114.

vetoomuksella oli vahva tunnelataus, vaikkei Aro tätä osaa argumentistaan suoraan artikkelissaan sanonutkaan.

Artikkelin alun viittausta Yhdysvaltoihin ja Anti-Saloon Leaguen toimintaan voi tulkita kahdella tavalla, jotka ovat joissakin määrin ristiriitaisia mutta eivät kuitenkaan välttämättä toisensa poissulkevia. Ensinnäkin kuvaamalla Anti-Saloon Leaguen ja näin siis Yhdysvaltain kirkkokuntien saavutuksia kieltolakiasiaassa Aro pystyy esimerkin kautta osoittamaan kirkon ja raittiustyön yhteenliittymän tuottavan huomattavia tuloksia. Näin hän tavallaan imartele kirkollista lukijaa kiinnostumaan raittiustyöstä luomalla lukijalle identiteettiä Anti-Saloon Leaguen kaltaisena vahvana ja vaikutusvaltaisena toimijana. Toisaalta taas Anti-Saloon Leaguen ansiot liittyivät nimenomaan kieltolakiasiaan, jonka suhteen Aron artikkeli on joissakin määrin ambivalentti, kuten aikaisemmin on kuvattu. Näin ollen on mahdollista tulkita Aron kuvaaman lyhytnäköisen yksipuolisuuden pätevän myös Anti-Saloon Leaguen toimintaan. Ristiriitaa ei kirjoituksessa ratkaista, mikä oman tulkintani mukaan osoittaa Anti-Saloon Leagueen tehtävän viittauksen välinearvon. Aro ei ole kiinnostunut analysoimaan tarkemmin yhdysvaltalaisen raittiustyön piirteitä ja mahdollisia ongelmia; hänen tarkoituksensa on kannustaa suomalaisia kirkollisia toimijoita osallistumaan aktiivisemmin (porvarilliseen) raittiustyöhön.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Yhdysvaltojen raittiusti liikkeen toimintaa tunnettiin Suomessa ja käytettiin Suomen kontekstiin sopivissa yhteyksissä retorisenä keinona siten, kuin se parhaiten sopi. Raittiustoiminnasta ei esitetty puhtaan idealisoitua kuvaa, vaan siitä otettiin ne elementit, joiden katsottiin toimivan, kuten raittiuskasvatuksen saaminen kouluihin ja Anti-Saloon Leaguen kaltainen laajempi keskusjärjestö, ja niitä pyrittiin soveltamaan Suomen oloihin. Yhdysvaltoja käytettiin kuitenkin myös varoittavana esimerkkinä valtiollista kieltolakia edeltävän ajan osalta.

4 Maailma raittiiksi: visio Yhdysvalloista kansainvälisen raittiustaistelun edelläkävijänä

Erityisesti Yhdysvaltoihin keskittyvien ja erityisesti Suomeen liittyvien kirjoitusten lisäksi aineistoon kuuluu joukko artikkeleita, joiden fokus oli erityisesti joko kansainvälisessä raittiustoiminnassa tai vaihtoehtoisesti jonkin tietyn maan raittius- tai kieltolakikeskustelussa. Näissä artikkeleissa, sekä viittauksina myös Yhdysvaltoihin tai Suomeen keskittyvissä artikkeleissa, esiin nousee diskurssi raittiusliikkeen laajenemisesta ja jopa koko maailmaa koskevan kieltolain synnystä. Tämän laajenemisdiskurssin määrää aineistossa ei pidä liioitella, sillä se nousee eksplisiittiseksi vain pienessä osassa aineiston artikkeleita. Se on kuitenkin tarpeeksi merkittävä, jotta se ansaitsee oman kappaleensa. Kieltolain laajenemisdiskurssia pohdittaessa on otettava huomioon, että sitä saattoi esiintyä *Kylväjässä* laajemmin kuin tässä tutkimuksessa on tullut ilmi, sillä tämän tutkimuksen aineistoon kuuluvat vain ne esimerkit laajenemisdiskurssista, joissa mainitaan nimeltä Yhdysvallat. Toisaalta tuntuu todennäköiseltä, että laajenemisdiskurssia käsittelevissä artikkeleissa suurimmassa osassa mainittaisiin Yhdysvallat sen takia, että se oli maailmanpoliittisesti tärkeä valtio ja näin ollen siihen oli luonnollista yhdistää erilaisia kieltolakitoiveita Yhdysvaltain kieltolain ollessa voimassa.

Kylväjässä esitettyjä Yhdysvaltoihin liitetyt toiveet on kuitenkin sijoitettava kontekstiinsa. Tähän kontekstiin kuuluu myös Suomen valtion ulkopoliitiikka. Muutaman vuoden kuluttua itsenäistymisestä Suomi solmi rauhansopimuksen Neuvostoliiton kanssa, mutta haki kuitenkin ulkopoliittista turvaa muista Neuvostoliiton reunavaltioista. Reunavaltiopoliitiikka ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta. Myöskään suhteet Ruotsiin eivät olleet erityisen lämpimät. 1920-luvulla Suomi tukeutuikin liittoutumattomuuden taktikkaan ja osallistui aktiivisesti Kansainliiton toimintaan.²⁶⁹ Koska Yhdysvallat ei ollut edes Kansainliiton jäsen, mitään erityistä suhdetta Yhdysvaltoihin ei valtiollisella tasolla vaikuta olleen. Yhdysvaltoihin liitetyt toiveet olivat siis raittiusliikkeen tai mahdollisesti *Kylväjän* oma luomus, joilla ei ollut kaikupohjaa Suomen laajemmassa ulkopoliitiikassa.

Myöskään Yhdysvaltain yleinen ulkopoliittinen linja tutkimusajanjaksolla ei antanut juuri toiveita laajasta valtioiden välisestä raittiusyhteistyöstä. Yhdysvaltojen presidentti ensimmäisen maailmansodan aikana, Woodrow Wilson, tahtoi sodan päätyttyä jatkaa Yhdysvaltain aktiivista osallistumista maailmanpolitiikassa, mutta hänen kansainvälinen ohjelmansa kohtasi laajaa

²⁶⁹ Jussila, Hentilä ja Nevakivi 2009, s. 140–142.

vastustusta Yhdysvalloissa. Osittain tämän takia vuonna 1920 presidentiksi valittiin Warren G. Harding, jonka kampanjalupauksiin kuului paluu isolationistiseen ulkopolitiikkaan. Hardingin johdolla Yhdysvallat myös vetäytyi Kansainliiton toiminnasta eikä liittynyt sen jäseneksi. Myös Hardingia seuranneet Calvin Coolidge (presidenttinä 1923–1928) ja Herbert Hoover (presidenttinä 1928–1932) jatkoivat vetäytyvää ulkopoliittista linjaa sikäli kuin se oli mahdollista Yhdysvaltain kauppaintressien kärsimättä.²⁷⁰ Onkin siis tärkeää korostaa, että tässä luvussa analysoitavilla toiveilla Yhdysvaltojen kieltolain vaikutuksesta Yhdysvaltojen ulkopuolella ei ollut Yhdysvaltain valtion vahvaa tukea, vaan kyse oli yhdysvaltalaisten raittiusjärjestöjen yksityisestä, ei-valtiollisesta toiminnasta. Tätä eroa järjestötoiminnan ja valtion ulkopolitiikan välillä ei *Kylväjän* toimituksessa kuitenkaan usein haluttu tuoda esille.

Kuten luvun 2.1 kuvaajasta 2 käy ilmi, monikansallisesti suuntautuneita artikkeleita ja artikkeleita, jotka keskittyivät pääasiallisesti johonkin muuhun maahan kuin Yhdysvaltoihin tai Suomeen on aineistossa jonkin verran, mutta niiden ajallinen jakauma ei ole tasainen. Erityisesti Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien voimassaolon alkuvuosina niiden määrä on suurempi, mutta laskee tutkimusajanjakson loppupuolta kohti. Tämä voi viitata siihen, että toiveet kieltolain laajenemisesta olivat suurimmillaan kieltolain ollessa uusi sekä Suomessa että Yhdysvalloissa, mutta kuihtuivat ajan kuluessa.

Tässä luvussa tarkastelen ensin sitä, miten Yhdysvaltojen esitettiin olevan esimerkki muulle maailmalle. Tähän tarkasteluun liittyy myös pohdinta siitä, mikä Suomen osuus tässä esimerkin näyttämisessä katsottiin olevan. Toisessa alaluvussa tutkin, miten Yhdysvaltain raittiusliikkeen maansa rajojen ulkopuolella tapahtuva raittiustoiminta esitettiin ja minkälaisia merkityksiä sille annettiin *Kylväjässä*. Viimeisessä alaluvussa esittelen vielä laajemmin sitä visiota, jota maailmanlaajuisesta kieltolaista rakennettiin.

4.1 Esimerkin voima: Yhdysvaltain kieltolain olemassaolo kannustimena muille

Aineistossa esiintyy mainintoja siitä, kuinka pelkästään Yhdysvaltain kieltolain olemassaolo kannustaisi muitakin maita kieltolakiin.²⁷¹ Maita, joihin Yhdysvaltain esimerkin nojalla *Kylväjässä* toivottiin kieltolakia, olivat muun muassa Iso-Britannia, Viro, Italia, Itävalta, Ruotsi ja Brasilia.

²⁷⁰ Tindall ja Shi 2013, s. 827–851.

²⁷¹ 'Raittiusharrastus Englannissa.', *Kylväjä*, 33–34/1917. 'Raittiusasiamme uudessa vaiheessa.', *Kylväjä*, 43/1917. 'Onko Amerika [sic] raivannut tietä raittiusaatteelle?', *Kylväjä*, 5/1919. 'Amerikkalais-Suomalainen raittiusretki Viroon.', *Kylväjä*, 6–7/1919. 'Katsaus kieltolakiliikkeen vaiheisiin.', *Kylväjä*, 6–7/1919. 'Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.', *Kylväjä*, 8/1919. 'Italiassa', *Kylväjä*, 3/1920. Kaisa, 'Naapurimaamme raittiustaistelusta.', *Kylväjä*, 6/1920. 'Suuria raittiuskokouksia.', *Kylväjä*, 7/1920. 'Kieltolakiliike Itävallassa', *Kylväjä*,

Esimerkkinä tällaisesta artikkelista analysoin seuraavaksi tarkemmin Itävallan kieltolakiliikkeestä kertovaa artikkelia vuodelta 1922.²⁷² Kyseessä on uutinen, jossa kerrotaan itävaltalaisen raittiusliikkeen kokouksen ”hallitukselle, parlamentille ja koko kansalle” antamasta julistuksesta, jossa vaaditaan kieltolakia. Uutisen mukaan julistus mainitsee suoraan Yhdysvaltain kieltolain esimerkkinä, jota julistuksen antanut raittiusväki haluaa seurata Itävallassakin. *Kylväjän* artikkeli painottaa vahvasti taloudellisia syitä: julistuksen perusteiksi ilmaistaan pääasiassa se, että Itävalta hakee ulkomaista lainaa samalla kun maassa ”tuhlataan vuosittain miljardeja alkoholijuomiin”. Yhdysvaltoihin vedotaan tässäkin yhteydessä. *Kylväjään* lainataan suoraan osa julistusta, jossa todetaan: ”Rikas Ameriikka [sic] on lakannut väkijuomia kuluttamasta, mutta köyhä Itävalta kuluttaa niitä edelleen.” Näin artikkeli luo epäsuoran suhteen vaurauden ja raittiuden välille, ja artikkelista nouseekin vahvana taloudellinen argumentti kieltolain puolesta. Yhdysvallat esiintyy siinä ihanteena, jota julistuksen kirjoittavat yrittävät imitoida.

Heti artikkelin alussa kerrotaan, että uutinen pohjaa tietonsa *Neues Wiener Journal* -lehdessä julkaistuihin tietoihin. Lähteen mainitseminen heti alussa saattaa olla keino antaa artikkelille luotettavuutta. Toisaalta artikkelin lopussa mainitaan, että ”mainittu julistus on tehnyt yleiseen mielipiteeseen syvän vaikutuksen”. Tämän tiedon sanotaan olevan toimituksen vastaanottamassa yksityiskirjeessä välitetyn. Koska artikkeli ainakin sen itsensä välittämien tietojen mukaan pohjautuu yhteen lehtiartikkeliin ja kirjeeseen, on houkuttelevaa esittää hypoteesi, että artikkeli lähetettiin kirjeen mukana, kuten luvussa 2.2 on esitetty. Tämä selittäisi sen, miksi *Kylväjän* toimituksessa oli tietoja itävaltalaisessa päivälehdessä julkaistusta yksittäisestä artikkelista. Pian artikkelin jälkeen *Kylväjässä* mainittiin, että Yhdysvalloista oli annettu Itävaltaan 2000 Yhdysvaltain dollaria raittiustyön tukemiseksi.²⁷³

Yhdysvaltain esittäminen esimerkkinä muulle maailmalle on sikäli mielenkiintoista suomalaisessa raittiuslehdessä, että Suomen kieltolaki astui voimaan ennen Yhdysvaltojen kansallista kieltolakia. Tämä seikka ei jäänyt *Kylväjässäkään* mainitsematta, ja Suomen paikkaa kieltolakimaiden joukossa käsiteltiin lehdessä erityisesti tutkimusajanjakson alkupuolella Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien tullessa voimaan.²⁷⁴ Artikkeleissa esiintyykin varsinkin vuosina 1917–1919 ristiriitaisia kuvauksia

3/1922. ’Raittiusasia heräämässä Etelä-Amerikassa.’, *Kylväjä*, 20/1923. ’Brattin järjestelmä ei sovi kansanvaltaiselle maalle.’, *Kylväjä*, 17/1924. ’Yhdysvaltain presidentin vaali.’, *Kylväjä*, 24/1928.

²⁷² ’Kieltolakiliike Itävallassa’, *Kylväjä*, 3/1922.

²⁷³ K. K. A., ’Keski-Euroopan raittiusrienoista.’, *Kylväjä*, 4/1922.

²⁷⁴ ’Suomen sanomalehdistö kieltolain vahvistamisesta.’, *Kylväjä*, 23–24/1917. ’Kansa juhlii kieltolain vahvistamista.’, *Kylväjä*, 23–24/1917. ’Raittiusasiamme uudessa vaiheessa.’, *Kylväjä*, 43/1917. M. H.-S., ’Yleinen kieltolaki Amerikan Yhdysvalloissa.’, *Kylväjä*, 8–9/1918. ’Sivistyshistoriallinen suur tapahtuma.’, *Kylväjä*, 1–2/1919. ’Yhdysvaltain

siitä, olivatko Yhdysvallat esimerkki myös Suomelle ja kenen kieltolakisaavutus oli ensimmäinen ja näin ollen merkittävä.

Erityisesti Suomen kieltolain tultua vahvistetuksi pyrittiin korostamaan saavutuksen suuruutta ja tärkeyttä. Tästä esimerkkinä analysoin artikkelia Suomen kieltolain vahvistamisen vuoksi järjestetyistä kansanjuhlasta.²⁷⁵ Lahdessa pidetyssä juhlassa Rope Kojonen piti juhlapuheen, jossa hän toi esille Suomen olevan ensimmäinen maa, joka sai kansallisen kieltolain. Yhdysvaltojen osavaltioiden kieltolakien olemassaolo tuodaan esille, mutta ”Suomen kansa on ensimmäinen kokonainen kansa, joka on kieltolain hyväksynyt”. Juhlapuheelle sopivaan tyyliin Kojonen pitää saavutusta aktiivisen raittiusväen ansiona. Korostus siitä, kuinka Suomi oli ensimmäinen kieltolain saanut kansa, toi esille saavutuksen tärkeyttä. Toisaalta on hyvin mahdollista, että kesällä 1917 pidetyssä puheessa painotus Suomen kansasta omana miltei valtioon verrattavana yksikkönään oli tarkoitettu enemmän itsenäisyyden puolesta esitetyksi kannanotoksi kuin kommentiksi mistään muusta.

Lisäksi tämä, Suomen kieltolain tärkeyttä ja primäärisyyttä korostava suuntaus ei ollut ainoa tapa, jolla *Kylväjässä* käsiteltiin Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien suhteita. Käsittelen siksi seuraavaksi muutamaa artikkelia, jotka esittävät erilaisen tulkinnan Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien suhteesta.²⁷⁶ Luvussa 3.1 käsiteltiin jo vuoden 1919 tammikuussa julkaistua artikkelia, joka analysoi juuri tullutta tietoa Yhdysvaltain valtiollisen kieltolain hyväksymisestä.²⁷⁷ Kuten aikaisemmassa käsittelyssä tuli ilmi, artikkelissa Yhdysvaltain kieltolaki ikään kuin validoi Suomen kieltolain; jos ”maailman mahtavin, elinvoimaisin, suurimmalla käytännöllisellä älyllä ja terveellä elämänvaistolla varustettu kansa” valitsi kieltolain, oli selvää, että Suomi oli myös toiminut viisaasti valitessaan saman politiikan. Sama ajatus esiintyy myös hieman myöhemmin samana vuonna julkaistussa artikkelissa, joka kuvaa Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisen vuoksi Suomessa pidettyä kansanjuhlaa ja sisältää pitkän kuvauksen ministeri Mikael Soinisen puheesta.²⁷⁸ Puheessaan Soininen *Kylväjän* selostuksen mukaan viittasi Suomen kieltolain kohtaamaan vastustukseen ja ilmaisi Yhdysvaltain kieltolain olevan ”suuri apu” myös Suomen

kieltolaki.’, *Kylväjä*, 3/1919. ’Kieltolain suuri voitto Norjassa.’, *Kylväjä*, 10/1919. ’Mr Johnson Suomesta.’, *Kylväjä*, 10/1919. ’Matti Helenius-Seppälän täyttäessä 50 vuotta.’, *Kylväjä*, 6/1920.

²⁷⁵ ’Kansa juhlii kieltolain vahvistamista.’, *Kylväjä*, 23–24/1917.

²⁷⁶ ’Raittiusasiamme uudessa vaiheessa.’, *Kylväjä*, 43/1917. ’Sivistyshistoriallinen suurtahtuma.’, *Kylväjä*, 1–2/1919. ’Yhdysvaltain kieltolaki.’, *Kylväjä*, 3/1919. Vaikka tässä esitetyt esimerkit ovat kaikki myöhempiä kuin Suomen kieltolain tärkeyttä korostava artikkeli, olivat nämä diskurssit joissakin määrin limittäisiä eikä Suomen osaa vähemmän korostava tulkinta yksioikoisesti seurannut ajallisesti Suomen tärkeyttä korostavaa tulkintaa.

²⁷⁷ ’Sivistyshistoriallinen suurtahtuma.’, *Kylväjä*, 1–2/1919.

²⁷⁸ ’Yhdysvaltain kieltolaki.’, *Kylväjä*, 3/1919.

kieltolakiväittelyssä. Näissä artikkeleissa siis molemmissa Yhdysvallat esitetään hieman paradoksaalisesti esimerkkinä Suomelle. Esimerkki ei tässä tapauksessa tosin todista, että Suomen pitäisi toimia samalla tavalla, vaan että Suomi oli toiminut oikein tehdessään saman ratkaisun jo aikaisemmin.

Edellä mainitut artikkelit ovat kaikki käsitelleet Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien suhdetta suomalaisesta näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ollut ainoa *Kylväjässä* esiintynyt käsittelytapa, sillä lehdessä esiintyy myös kuvauksia siitä, miten vuonna 1919 Suomessa vierailut yhdysvaltalainen raittiusaktiivi William Johnson esitti Suomen ja Yhdysvaltojen yhteyden kieltolain suhteen.²⁷⁹ Helsingissä pidetyssä Pohjoismaisessa raittiuskokouksessa Johnson piti esitelmän Yhdysvaltain kieltolakioloista ja *Kylväjässä* julkaistun kokousselostuksen mukaan sanoi esitelmänsä päätteeksi, että ”kaksi kieltolakimaata, Suomi ja Yhdysvallat, voivat nyt käsi kädessä käydä valloittamaan koko maailman”.²⁸⁰ Yhdysvaltalaiseen Anti-Saloon Leaguen *The American Issue* -raittiuslehteen kirjoittamassaan kuvauksessa, jota käännettiin ja selostettiin myöhemmin *Kylväjässä*, Johnson kuitenkin kuvaa Yhdysvallat selvästi Suomen esikuvana ja luo jopa Suomen ja Yhdysvaltain välille riippuvaisuussuhdetta.²⁸¹ Johnsonin kuvaus Yhdysvalloista ja Suomesta tasaveroisina kumppaneina vaikuttaakin siis olleen varattu Suomessa puhumiseen; Yhdysvaltojen raittiuskeskusteluun Johnson ei sitä tuonut.

Johnsonin retoriikka Helsingissä ei ollut ainoa hetki, jolloin *Kylväjässä* nostettiin Suomi Yhdysvaltain rinnalle tärkeäksi vaikuttajaksi maailman raittiustaistelussa. Myöhemmin aineistosta ilmenee myös Yhdysvaltain ja Suomen esittämistä tasavertaisina esimerkkeinä kieltolain hyvistä vaikutuksista myös suomalaisten kirjoittajien artikkeleissa.²⁸² ”Kieltolakimaat Suomi ja Yhdysvallat” kannustaisivat näiden artikkeleiden mukaan esimerkiksi muitakin valtioita omaksumaan kieltolain. Tämän tutkimuksen perusteella ei voida sanoa, oliko Johnsonin käyttämällä retoriikalla vaikutusta siihen, että *Kylväjässä* myöhemmin omaksuttiin hänen käyttämänsä ajatus Suomesta ja Yhdysvalloista kieltolain tiennäyttäjinä maailmassa, vai oliko kyseessä muuten

²⁷⁹ ’Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.’, *Kylväjä*, 8/1919. ’Mr Johnson Suomesta.’, *Kylväjä*, 10/1919. Johnson vieraili Suomessa uudelleen vuonna 1925, ja hänen representaationsa Suomesta ja Yhdysvalloista levittämässä kieltolakia oli silloin hyvin samankaltainen: ’Esitelmia Amerikan kieltoista [sic].’, *Kylväjä*, 15–16/1925.

²⁸⁰ ’Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.’, *Kylväjä*, 8/1919.

²⁸¹ ’Mr Johnson Suomesta.’, *Kylväjä*, 10/1919.

²⁸² ’Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.’, *Kylväjä*, 8/1919. ’Suuria raittiuskokouksia.’, *Kylväjä*, 7/1920. ’Kieltolakikysymys Ruotsissa äänestykseen käytäessä.’, *Kylväjä*, 17/1922. ’Esitelmia Amerikan kieltoista [sic].’, *Kylväjä*, 15–16/1925. Ensikertalainen, ’Huomioita Tarton kongressista’, *Kylväjä*, 22–23/1926. ’Suomen toinen yleinen kieltolakikokous.’, *Kylväjä*, 11–13/1929.

syntynyt ajatus. Ian Tyrrellin tutkimuksen perusteella Suomen rooli kansainvälisessä raittiusliikkeessä Yhdysvalloista päin katsottuna vaikuttaa kuitenkin selvältä: Tyrrell ei pidä Suomea yhdysvaltalaisen kansainvälisten raittiustyöntekijöiden erityisenä kiinnostuksenkohteena.²⁸³ On tietysti mahdollista, että Tyrrellin tutkimus on jättänyt huomiotta erityisesti Suomea kohti esitetyn kiinnostuksen, mutta ottaen huomioon *Kylväjän* yleisen asiat edullisimmalla mahdollisimmalla tavalla esittävän linjan, tämä vaikuttaa epätodennäköiseltä. On erittäin houkuttelevaa arvioida, että Suomen ja Yhdysvaltain välille luotu erityissuhde oli olemassa pääasiassa *Kylväjän* toimituskunnan mielikuvissa sekä vierailevien yhdysvaltalaispuhujien korulauseissa.

Yhdysvaltojen ja Suomen kieltolakien toivottiin näyttävän esimerkkiä muille maille, mutta esimerkin voima ei kuitenkaan aina ollut positiivista. Merja Sillanpää on viitannut saksalaisiin vierailijoihin, jotka tutustuivat Suomen kieltolakioloihin voidakseen käyttää niitä kieltolain vastaisessa propagandassa Saksassa.²⁸⁴ Myös omasta aineistosta löytyy artikkeleita, joista käy ilmi, että Yhdysvaltain ja Suomen kieltolakikokemuksia käytettiin perusteluina kieltolakia vastaan tuomalla esiin lakien ongelmia.²⁸⁵ Näitä artikkeleita ei ole kovin montaa, sillä kieltolakia vastustavia mielipiteitä ei *Kylväjässä* tutkimusaineistoni pohjalta julkaistu. Koska ne tarjoavat kuitenkin toisen näkökulman tutkimukseen esimerkin voimasta kieltolakikysymyksessä, on niitä kuitenkin syytä tutkia tarkemmin. Aineiston artikkeleista kaksi raportoi kieltolain mahdollisuuksista eri Pohjoismaissa (Tanskassa ja Ruotsissa) todeten, että Yhdysvaltain ja Suomen kieltolakien ongelmat koetaan esteeksi kieltolain ajamiselle näissä maissa. Toiset kaksi puolestaan ovat vuodelta 1933, jolloin Suomen kieltolaki oli jo kumottu. Näistä toinen esittää Suomen kieltolain kumoutumisen ja Yhdysvaltain kieltolain käynnissä olleen kumoutumisprosessin yhtenä syynä Islannin kieltolain kumoutumiselle. Toinen puolestaan käsittelee samppanjan tullimaksuja, joita Ranskan hallitus vaati kauppaneuvotteluissa alennettavaksi vastineeksi suomalaisten tuotteiden tullialennuksesta Ranskassa. *Kylväjän* saamien tietojen mukaan vaatimus johtui lähinnä siitä, että Ranska toivoi näin luovansa esimerkkitapauksen, jonka pohjalta se voisi paremmin neuvotella matalampia alkoholituloja Yhdysvaltojen kanssa Yhdysvaltain kieltolain kaaduttua. Tämä saattaa

²⁸³ Tyrrell, 2010. Myös Fahey pitää World Prohibition Federationin pääasiallisena toimintatapana korostaa nimenomaan Yhdysvaltain kieltolain merkitystä esimerkkinä; Fahey 2006, s. 258.

²⁸⁴ Sillanpää 2002, s. 61–62.

²⁸⁵ 'Tanskan raittiuskomitean mietintö.', *Kylväjä*, 21/1927. 'Ruotsin kieltolakikongressi.', *Kylväjä*, 5–6/1928.

'Samppanjan tullia alennettiin', *Kylväjä*, 5/1933. 'Islannin kieltolaki kumotaan.', *Kylväjä*, 21/1933.

osaltaan selittää *Kylväjän* innostusta välittää positiivisia esimerkkejä kieltolaista; negatiivisilla representaatioilla oli konkreettisia seurauksia.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Yhdysvaltojen kieltolaki esitettiin *Kylväjässä* voimakkaana kannustimena muillekin kansoille. Pelkästään sen olemassaolon katsottiin edistävän raittiutta muualla maailmassa. *Kylväjässä* esiintyi ristiriitaisia tulkintoja siitä, oliko kieltolakinsa ennen Yhdysvaltoja säätänyt Suomi myös saanut vaikutteita Yhdysvalloista. Aikainen suuntaus korosti Suomen valtiollisen kieltolain ainutkertaisuutta, mutta lehdessä oli samanaikaisesti myös diskursseja, jotka tunnustivat Yhdysvallat suuremmaksi ja mahtavammaksi ja käyttivät sen kieltolakia Suomen kieltolain puolustukseksi. Tämä ristiriita ratkesi 1920-luvun alkupuolella niin, että Suomea ja Yhdysvaltoja ryhdyttiin esittämään esimerkkeinä yhdessä. Tämä vaikuttaa olleen lähinnä Suomen ja mahdollisesti vain *Kylväjän* sisäinen representaatio; lehdessä kuvattiin myös Yhdysvalloissa julkaistua kirjoitusta, jossa Suomi oli Yhdysvaltoihin nähden selvästi alisteisessa asemassa. Esimerkkien tärkeys korostui myös siinä, että niitä saatettiin käyttää myös kieltolakia vastaan: Tanskan ja Ruotsin pohtiessa kieltolain mahdollisuutta Suomen ja Yhdysvaltain esimerkkejä pidettiin negatiivisina, ja ajanjakson loppupuolella kieltolakien kaatuessa ja tulevaa, laillista alkoholikauppaa neuvoteltaessa esimerkit saattoivat vauhdittaa alkoholikaupan leviämistä. Esimerkin voima oli vahva, mutta *Kylväjän* toimituksessa tiedostettiin sen olevan myös kaksiteräinen miekka, mikä saattaa osaltaan selittää lehden taipumusta esittää mahdollisimman optimistisia esimerkkejä kieltolain onnistumisesta.

4.2 Järjestöt mutta ei valtio: Yhdysvallat muiden kieltolakiin pyrkivien maiden avustajana

Yhdysvaltojen vaikutus raittiusaatteen ja kieltolain levittämiseksi maailmalla ei *Kylväjän* sivuilla jäänyt pelkästään passiiviseksi esimerkin näyttämiseksi. Yhdysvallat haluttiin lehdessä esittää aktiivisena kieltolakiin pyrkivien ja sitä jo noudattavien maiden avustajana, jolla oli huomattavaa vaikutusvaltaa.

Yhdysvaltain isolationistisesta ulkopolitiikasta huolimatta tämä näkemys Yhdysvalloista ei ollut pelkästään *Kylväjän* toimituskunnan toiveajattelua, sillä myös yhdysvaltalaisella raittiusliikkeellä oli samankaltaisia toiveita. Ian Tyrrell on kuvannut, kuinka Yhdysvaltain raittiusliike, mukaan lukien suuret järjestöt kuten Anti-Saloon League ja Women's Christian Temperance Union (WCTU), kaavailivat koko maailman raitistamista Yhdysvaltain moraalisen esimerkin mukaan. Raittiusaatteen lisäksi toiminnalla oli tarkoitus levittää Yhdysvaltojen kulttuurista vaikutusvaltaa, ja

se olikin Tyrrellin arvion mukaan selvästi epätasa-arvoisempaa kuin aikaisemmat Yhdysvalloista muuhun maailmaan suuntautuneet reformiyritykset. Moraalisten perustelujen lisäksi yhdysvaltalaisilla raittiusaktiiveilla oli käytännönläheisempiäkin motiiveja: maailmanlaajuinen raittiusliikkeen eteneminen helpottaisi salakuljetuksen aiheuttamia ongelmia Yhdysvaltain kieltolain valvonnassa. Mielenkiintoista kyllä, Tyrrellin mukaan kansainväliseen suuntaukseen vaikutti myös Yhdysvalloissa 20-luvulla voimakkaasti vaikuttanut muukalaisvastaisuus. Muun muassa WCTU:n tunnettu toimija Ella Boole argumentoi, että maailma Yhdysvaltain ulkopuolellakin oli raitistettava, jotta Yhdysvaltoihin tulevat siirtolaiset olisivat jo tottuneet yhdysvaltalaisiin arvoihin, mukaan lukien raittiuteen, ennen Yhdysvaltoihin saapumistaan. Näin heistä ei olisi uhaksi Yhdysvalloille. Salakuljetus ja ennakoiva muukalaisvastaisuus olivat kuitenkin Tyrrellin mukaan sivujuonteita Yhdysvallat-johtoisen maailmanlaajuisen raittiustyön perusteluissa; Yhdysvaltain raittiusliikkeen johtajat aidosti uskoivat muiden jakavan heidän uskonsa raittiustyön tärkeyteen.²⁸⁶ Anti-Saloon League myös rahoitti kansainvälistä raittiustyötä huomattavilla summilla Yhdysvaltain kieltolain alkuvuosina, kunnes usko toimintaan hiipui.²⁸⁷

Yhdysvaltalaisen raittiustyöntekijöiden konkreettinen työ keskittyi pääasiassa Eurooppaan, ja tästä työstä raportoitii myös *Kylväjässä*. Osa raportoinnista oli saatujen tietojen välittämistä joko erilaisten poleemisten tai esseetyylisten tekstien osana.²⁸⁸ Erityisesti yhdysvaltalaisen raittiustyöntekijöiden vieraillessa Suomessa raportointi keskittyi kuitenkin heidän persoonaansa, kuten esimerkiksi Henry B. Carrén vieraillessa Suomessa vuonna 1919 sekä William Johnsonin vierailujen yhteydessä vuosina 1919 ja 1925. Tällaiset artikkelit saattoivat kuvata puhujan Suomessa viettämää aikaa ja sitä ohjelmaa, johon hän osallistui, mutta niissä tuotiin selvästi esiin myös puhujan saavutukset raittiustyön saralla sekä tämän persoona.²⁸⁹ Niinpä kansainvälinen raittiusyhteistyö joissakin määrin henkilöityi aineistossani Suomessa vierailleisiin yhdysvaltalaisiin, erityisesti kahdesti vierailleeseen William Johnsoniin.

Vaikka aineistostani löytyvät artikkelit pääosin keskittyvät Eurooppaan, erityisesti esille nousee kiinnostus Yhdysvaltain raittiustoimintaan Ruotsissa. Syy tähän korostukseen lienee kaksinaisen: toisaalta Ruotsi oli naapurimaana ja muutenkin läheisenä maana *Kylväjän* toimituskunnalle

²⁸⁶ Tyrrell 2010, s. 143–145.

²⁸⁷ Fahey 2006, s. 260–261.

²⁸⁸ 'Merkkivuoden alkaessa.', *Kylväjä*, 1–2/1919. 'Suomi ja maailmanlaajuinen kieltolaki.', *Kylväjä*, 5/1919. 'Kieltolakiliike maailmanliikkeenä.', *Kylväjä*, 9/1919. 'Alkoholista vastustava maailmanliitto.', *Kylväjä*, 11–12/1919. K. K. A., 'Keski-Euroopan raittiusriennosta.', *Kylväjä*, 4/1922.

²⁸⁹ 'Professori Henry B. Carré'n vierailu Suomessa.', *Kylväjä*, 5/1919. 'Amerikkalais-Suomalainen raittiusretki Viroon.', *Kylväjä*, 6–7/1919. "'Pussyfoot'"., *Kylväjä*, 15–16/1925.

erityisen kiinnostava, toisaalta taas Ruotsi oli Ian Tyrrellin mukaan yksi niistä eurooppalaisista maista, joihin Yhdysvaltain raittiustyössä erityisesti kiinnitettiin huomiota.²⁹⁰ Erkki Immonen on myös huomauttanut, että Ruotsissa raittiusjärjestöt olivat selvemmin kansainvälisiä kuin Suomessa: Yhdysvalloista lähtöisin oleva International Order of Goodtemplars oli yksi Ruotsin suurimmista raittiusjärjestöistä, kun taas Suomeen liike rantautui pysyvästi vasta vuonna 1922 ja silloinkin jäi sangen pieneksi.²⁹¹ Ruotsista Yhdysvaltain raittiustyöntekijöiden kohteena kirjoitettiin erityisesti tutkimusajanjakson alkuvaiheessa.²⁹² Tämä korreloi yleisesti luvussa 2.1 tehdyn aineiston määrällisen analyysin kanssa, jossa havaittiin, että monikansalliset ja Suomen ja Yhdysvaltain ulkopuolisiin maihin keskittyvät tekstit olivat yleisempiä ajanjakson alkupuolella. Syynä tähän oli luultavasti se, että Yhdysvaltain ulkopuoliseen raittiustyöhön käytetty rahoitus väheni 1920-luvun kuluessa.²⁹³ Rahoituksen ja kiinnostuksen vähentyessä on luonnollista, että aiheesta myös kirjoitettiin *Kylväjässä* vähemmän.

Kansainvälisessä raittiustyössä eräs tärkeä teema olivat valtioiden väliset kauppasuhteet. Suomen kannalta erityisen tärkeää oli varmistaa, ettei kieltolaki vaikuttaisi negatiivisesti kauppasuhteisiin viininviejämaiden kuten Ranskan kanssa. Jorma Kallenaution mukaan Ranska käytti tuontitullien korotusta painostuskeinona oman viininvientinsä avustamiseksi.²⁹⁴ *Kylväjän* representaatioissa Yhdysvallat nähtiin aktiivisena toimijana Kallenaution kuvailemia vaatimuksia vastaan.²⁹⁵ Analysoin esimerkkinä tästä tarkemmin artikkelia Yhdysvaltain roolista Islannin ja Espanjan välisissä kauppaneuvotteluissa vuonna 1922.²⁹⁶ Artikkelin on kokonaisuudessaan katkelma Yhdysvaltain senaatissa esitetystä päätöslauselmasta, jossa sen lausuja senaattori Jones ilmaisee valittelunsa pieniin kieltolakivaltioihin kohdistuneesta kauppapoliittisesta paineesta, joka uhkaa niiden kieltolakeja. Islannin ja Espanjan kauppaneuvotteluihin viittaa suoraa vain tekstin otsikko. Senaattori Jonesin lauselman antaa vaikutelman, että Yhdysvaltain valtion ulkopoliittikkaan kuului aktiivinen muiden maiden kieltolakien puolustaminen. Tosiasiassa Yhdysvaltain ulkopoliittinen rooli oli sangen rajoittunut: se harrasti 1920-luvulla pääasiallisesti vetäytyvää ulkopoliittikkaa eikä

²⁹⁰ Tyrrell 2010, s. 146.

²⁹¹ Immonen 1972, s. 41.

²⁹² ”Norja on vastannut myöntävästi kysymykseen kieltolaista. – Milloin antaa Ruotsi saman vastauksen?”, *Kylväjä*, 10/1919. Vihtori Karpio, ’Kieltolakivaikutelmia Ruotsissa.’, *Kylväjä*, 11–12/1919. ’Ruotsin kieltolakikysymys.’, *Kylväjä*, 11–12/1919. Kaisa, ’Naapurimaamme raittiustaistelusta.’, *Kylväjä*, 6/1920. ’Suuria raittiuskokouksia.’, *Kylväjä*, 7/1920.

²⁹³ Tyrrell 2010, s. 153.

²⁹⁴ Kallenaution 1979, s. 128–135.

²⁹⁵ ’Kieltolakiliike maailmanliikkeenä.’, *Kylväjä*, 9/1919. ’Yhdysvallat, Islanti ja Espanja.’, *Kylväjä*, 6/1922.

²⁹⁶ ’Yhdysvallat, Islanti ja Espanja.’, *Kylväjä*, 6/1922.

esimerkiksi ollut Kansainliiton jäsen.²⁹⁷ Artikkelit antaa ilmaista, että Yhdysvallat varmasti pelastaisi Islannin Espanjan esittämiltä vaatimuksilta saada maahantuoda espanjalaisia viinejä Islantiin, ja luo näin Yhdysvalloille identiteettiä pienten kieltolakimaiden suojelijana. Tosiasiassa Islanti joutui myöntymään Espanjan vaatimuksiin.²⁹⁸ Artikkelit havainnollistaa erittäin selvästi *Kylväjässä* esiintynyttä taipumusta esittää Yhdysvaltain raittiusliikkeen kansainvälisen työn tavoitteet Yhdysvaltain valtion tavoitteina.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että Yhdysvaltain toiminnasta muiden valtioiden kieltolakien edistämiseksi raportoitiin *Kylväjässä* jonkin verran, erityisesti Yhdysvaltain kieltolain voimassaolon alkuvuosina. Yhdysvallat representoitiin selvästi aktiiviseksi ja menestyväksi kieltolain edistäjäksi niissä yhteyksissä, joissa se mainittiin. Erityistä kiinnostusta *Kylväjässä* osoitettiin Ruotsin raittiusoloja kohtaan, mikä selittyy toisaalta Suomen ja Ruotsin läheisyydellä, toisaalta taas sillä, että Yhdysvaltojen toiminta Ruotsissa oli poikkeuksellisen aktiivista. Aineistossa ei esiinny kritiikkiä Yhdysvaltojen raittiusyöstä ulkomailla, ja siihen liittyvään Yhdysvaltain vaikutusvallan laajenemiseen suhtauduttiin aineistooni kuuluvissa artikkeleissa lähes yksinomaan positiivisesti. Aineistossa ei myöskään esiinny kuvauksia siitä, kuinka Yhdysvaltain vaikutusvalta ei ole riittänyt tai sitä ei ole edes pyritty käyttämään, kuten esimerkiksi Islannin kauppasuhteiden kuvauksessa, jossa ainoastaan positiivinen uutinen, ei lopullinen kieltolaille negatiivinen seuraus, tuodaan esille.

4.3 Raittiutta ja rotuoppia: unelma maailmanraittiudesta hiipuu nopeasti

Yksittäisiin maihin kohdistuneiden avustustoimenpiteiden lisäksi *Kylväjässä* esiintyi ajatus koko maailman raitistamisesta. Tämä ajatus liittyi Yhdysvaltoihin erityisesti siksi, että sen tärkein kansainvälinen ilmentymä, Alkoholismia vastustava maailmanliitto (the World League against Alcoholism; *Kylväjässä* käytettiin toisinaan myös nimitystä Alkoholista vastustava maailmanliitto), oli pääasiallisesti yhdysvaltalaisen raittiusliikkeen luomus ja sen toimintaan osallistuivat pääasiassa yhdysvaltalaiset toimijat.²⁹⁹

Tässä yhteydessä on todettava, että Yhdysvaltoihin keskittynyt toiminta ei ollut ainoaa Suomessa kansainvälisellä tasolla harrastettua raittius toimintaa. Aineistossa ei esiinny juuri kuvauksia Suomen Kansainliittoon liittyvistä raittius edistämisyrittämisistä, todennäköisesti siksi, että Yhdysvallat ei ollut niihin osallinen, sillä se ei kuulunut Kansainliittoon. Ilmeisesti Yhdysvaltoja ei *Kylväjässä* kuitenkaan kuvattu negatiivisessa valossa tämän osallistumisen puutteen takia. Asiaa on

²⁹⁷ Tindall ja Shi 2013, s. 827–851.

²⁹⁸ 'Islannin kieltolaki kumotaan.', *Kylväjä*, 21/1933.

²⁹⁹ Tyrrell 2010, s. 143, 153.

mahdotonta sanoa varmaksi oman aineistoni pohjalta, mutta jos Yhdysvaltoja soimaavia artikkeleita *Kylväjässä* olisi ollut, olisin todennäköisesti huomannut ne aineistonkeruuvaiheessa. Näin ollen kyseessä vaikuttaa olevan jälleen kerran uusi todiste *Kylväjän* toimituksen optimisesta korostuksesta: lehdessä tuotiin esille omalle näkökannalle positiivisia puolia kuten Yhdysvaltain raittiusliikkeen kansainvälisiä avauksia, ja jätettiin mahdolliset puutteet vähemmälle huomiolle.

Kieltolain laajenemisen toiveita enteiltiin jo ennen, kuin Yhdysvaltain ja Suomen kansalliset kieltolait olivat voimassa toteamalla, että erilaisten alkoholikieltöjen alaiset alueet maailmankartalla olivat laajoja.³⁰⁰ Kuten aikaisemmin on käynyt ilmi (kts. luku 4.1), Yhdysvaltain kieltolaille asetettiin suuria toiveita esimerkin näyttäjänä muidenkin maiden raitistuttamisessa. Pian nämä yleisemmät maininnat vaihtuivat kuitenkin tarkempiin tietoihin Anti-Saloon Leaguen suunnitelmista maailmanlaajuisen kieltolain aikaansaattamiseksi.³⁰¹ Kyseessä oleva liitto oli Alkoholismia vastustava maailmanliitto, jonka avulla Yhdysvaltojen toivottiin raitistavan koko maailman: ”Olemme julistaneet maailmansodan, josta emme enää voi peräytyä; meidän on tunnettava ystävämme ja ne, joilta odotamme apua taistelussa.”³⁰² Liittoon viitattiin muunkinlaisissa kirjoituksissa kuin siitä erityisesti kertovissa.

Erityisesti vuoden 1919 jälkeen fantasiointi maailmanlaajuisen kieltolain nopeasta saavuttamisesta kuitenkin laimeni, kun havaittiin, että kieltolakiasia ei juuri edistynyt.³⁰³ Ajatus maailmanlaajuisesta kieltolaista pidettiin hengissä *Kylväjässä*, sillä sen mahdollisuutta ei aineistossani kiistetty, mutta siihen viitattiin harvemmin, pääasiassa kansainvälisten raittiuskongressien yhteydessä.³⁰⁴ Vaikuttaakin siltä, että Suomen ja Yhdysvaltain kieltolakien voimaantumisen aikainen aktiivinen fantasia kieltolain leviämisestä koko maailmaan menetti tärkeyttä, sillä tulosten puutteessa sen onnistuminen vaikutti epätodennäköiseltä.

³⁰⁰ Matti Helenius-Seppälä, ’Uutta vuotta alettaessa.’, *Kylväjä*, 1–2/1917.

³⁰¹ ’Kansainvälinen kieltolakineuvottelu Parisissa [sic].’, *Kylväjä*, 5/1919. ’Kieltolakitoiminta voimakkaaksi pääkaupungissa.’, *Kylväjä*, 5/1919. ’Suomi ja maailmanlaajuinen kieltolaki.’, *Kylväjä*, 5/1919. ’Amerikan Yhdysvaltain yleinen kieltolaki ja maailmanlaajuinen kieltolaki.’, *Kylväjä*, 5/1919. ’Professori Henry B. Carré’n vierailu Suomessa.’, *Kylväjä*, 5/1919. ’Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16 – 20. VII. 1919.’, *Kylväjä*, 8/1919.

³⁰² ’Raittiuden Ystävien vuosikokous.’, *Kylväjä*, 8/1919. V. K., ’Kieltolakiliike maailmanliikkeenä.’, *Kylväjä*, 9/1919. ’Mr Johnson Suomesta.’, *Kylväjä*, 10/1919. ’Alkoholia vastustava maailmanliitto.’, *Kylväjä*, 11–12/1919. K. K. A., ’Kirkko ja raittiustyö.’, *Kylväjä*, 2/1920. ’Yhdysvallat.’, *Kylväjä*, 3/1920. ’Maailman raittiuskongressi’, *Kylväjä*, 1–2/1923. Sitaatti artikkelista ’Alkoholia vastustava maailmanliitto.’, *Kylväjä*, 11–12/1919.

³⁰³ K. K. A., ’Raittiusrienoista ulkomailla v. 1923.’, *Kylväjä*, 4/1924. ’Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1926.’, *Kylväjä*, 9/1927.

³⁰⁴ ’Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kongressin päätöslauselma.’, *Kylväjä*, 19/1927. ’Kansainvälisessä raittiuskokouksessa.’, *Kylväjä*, 19/1927. ’Pohjoismainen raittiuskokous.’, *Kylväjä*, 14–16/1928. ’Helsingin piirin vuosikokous’, *Kylväjä*, 7–8/1929; artikkelin kuvaamassa kokouksessa pidetyssä puheessa käsiteltiin ”kieltolakitaistelua sekä ulkomailla että omassa maassa”, mutta ainakaan *Kylväjässä* julkaistun selostuksen mukaan Yhdysvaltoihin ei viitattu kuin siellä tapahtuneiden presidentinvaalien kieltolaille edullisiin tuloksiin liittyen.

Ajatuksesta ei kuitenkaan missään vaiheessa luovuttu, vaan kieltolain tuloa uudelleen povattiin Yhdysvaltain kieltolain ollessa kaatumassa.³⁰⁵ Näin esimerkiksi uutisessa, jossa Yhdysvaltain valtiollisen kieltolain kaatuminen varmistettiin *Kylväjässä*: ”Kieltolaki on kaatunut, mutta sen aika on jälleen tuleva, kunhan nykyinen nuori polvi kokemuksen pohjalla oppii huomaamaan, ettei pahaa voida ’järjestellä’ hyvää hedelmää kantavaksi.” Kieltolain paluuta povattaessa ei artikkelissa mainittu, minkä maan kieltolaista oli kyse, ja niinpä julistus saivat yleismaailmallisemman, koko ihmiskuntaan viittaavan sävyn, jota sen paikka artikkelin lopussa vielä vahvisti.

Koska kansainvälinen raittiustyö ei saanut paljonkaan konkreettisia saavutuksia, sen *Kylväjässä* näkyviksi tuloksiksi jäi pääasiassa tiedon levittäminen eri maiden raittiustilanteista sekä kokouskuvaukset. Näiden pohjalta muotoutuu kuitenkin jonkinlainen kuva siitä, millaista maailmanlaajuista raittiusliikettä *Kylväjässä* kaavailtiin. Erityisen selvästi tästä aineistosta nousee esiin vaihteleva suhtautuminen siihen, miten eri kansoille raittiutta pitäisi julistaa. Aineistoni pohjalta en voi kattavasti tutkia tätä aihetta, mutta koska eri kansojen raitistamisen erilaiset piirteet nousevat aineistosta selvästi esiin Yhdysvaltoihin liitetyn kansainvälisen raittiustyön yhtenä teemana, käsittelen niitä kuitenkin siinä suppeassa muodossa, joka tämän aineiston pohjalta on mahdollista. Koska kansainvälisestä raittiustyöstä olivat pääasiassa vastuussa yhdysvaltalaiset raittiusaktiivit, ei aihe ole tämän tutkimuksen ulkopuolella.

Karkeasti jaettuna *Kylväjässä* esiintyy kuvauksia kahdesta eri suhtautumisesta muiden kansojen raitistamiseen: ”sivistyskansoja” on autettava aikaansaamaan oma kieltolakinsa, ”luonnonkansojen” alkoholinkäyttö on lopetettava ilman heidän omaa panostaan.³⁰⁶ Raittius ja sivistys yhdistettiin aineistooni kuuluvissa artikkeleissa usein myös muissa yhteyksissä.³⁰⁷ Tämä yhteys ei esiinny vain *Kylväjässä*, vaan se tulee selvästi esille myös esimerkiksi Jukka Ahosen tutkimuksessa kuvituksena käytetyssä Raittiuskansan Kirjapainon julisteessa, jossa raittius yhdistetään sivistykseen ja

³⁰⁵ ’Tilinpäätös.’, *Kylväjä*, 24/1933.

³⁰⁶ ’Tanskan amerikkalaiset saaret raitistetaan’, *Kylväjä*, 20–21/1917. V. K., ’Kieltolakiliike maailmanliikkeenä.’, *Kylväjä*, 9/1919. ’Alkoholia vastustava maailmanliitto.’, *Kylväjä*, 11–12/1919. ’Suuria raittiuskokouksia.’, *Kylväjä*, 7/1920. Hellä Suomela, ’Alkoholi ja luonnonkansat.’, *Kylväjä*, 21–23/1922. ’Maailman raittiuskongressi’, *Kylväjä*, 1–2/1923. ’XVIII kansainvälinen raittiuskongressi.’, *Kylväjä*, 15–17/1926. ’Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kongressin päätöslauselma.’, *Kylväjä*, 19/1927. ’Kansainvälinen raittiuskokous.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. ’Kansainvälinen naisten raittiuskokous.’, *Kylväjä*, 17–18/1928. Käytän termejä ”luonnonkansa” ja ”sivistyskansa” yhtäältä osoittamaan niiden olevan aineistossani käytettyjä termejä, ts. lainauksia, toisaalta taas korostaakseni, että termien luoma kategorisointi oli rasistisen rotuoppiajattelun inspiroima eivätkä kategoriat siis kuvaa niihin nivottujen ihmisten todellisia attribuutteja.

³⁰⁷ ’Matti Helenius-Seppälän täyttäessä 50 vuotta.’, *Kylväjä*, 6/1920. ’XVIII kansainvälinen raittiuskongressi.’, *Kylväjä*, 15 – 17/1926. ’Amerikan kieltolaki.’, *Kylväjä*, 19–20/1933.

molempien vastakohdaksi asetetaan lakia rikkova alkoholinkäyttäjä.³⁰⁸ ”Sivistyskansojen” raitistamista on käsitelty termiä käyttämättä alaluvuissa 4.1 ja 4.2, sillä se tapahtui nimenomaan esimerkin voimalla ja kansan omia kieltolakipyrkimyksiä tukemalla. ”Luonnonkansojen” sen sijaan ei nähty pystyvän määräämään omista asioistaan, vaan heitä oli holhoavasti pakotettava raittiiseen elämään. Oletuksena vaikutti olevan, että he eivät voineet itse päättää olla juomatta ja kuluttivat kaiken haltuunsa saaman alkoholin, joten alkoholin saanti oli estettävä ulkoisella päätöksellä. Kategorisointia esiintyi pääasiassa kansainvälisten raittiuskokousten kokousselostuksissa, mutta kaikkein pitkällisimmin ”luonnonkansoja” ja heidän koettua kyvyttömyyttään käyttää alkoholia kohtuullisesti käsitellään Hellä Suomelan kirjoituksessa vuodelta 1922.³⁰⁹ Kokonaisten kansojen kategorisointi liittyy selvästi 1900-luvun alulla laajasti hyväksytyyn rotuoppiajatteluun, joka oli vallalla Suomessakin.³¹⁰ ”Rotua” pidettiin pätevänä tieteellisenä käsitteenä, jolla saattoi selittää sekä yksilöiden että laajempien ryhmien kuten kansojen henkisiä ja fyysisiä ominaisuuksia.³¹¹ Ajatuksella kehittymättömästä ”luonnonkansasta”, joka ei ole kykenevä tekemään päätöksiä omasta puolestaan vaan joka ”sivistyneemmän” muualta tulevan raittiusväen on pakolla raitistettava, on selvä pohja tällaisessa ajattelussa.

Ajatus siitä, että oli olemassa kansoja, joiden alkoholinkäyttöä oli hillittävä ulkopuolelta, sillä he eivät itse pystyneet kontrolloimaan sitä, on aineistossa kyseenalaistamaton. Hankalampi on puolestaan sanoa, mitkä kansat luettiin ”luonnonkansoihin” ja mitkä koettiin kykeneviksi päättämään omasta alkoholinkäytöstään. Erityisesti afrikkalaiset ja erilaiset amerikkalaiset alkuperäiskansat luettiin ”luonnonkansoihin”.³¹² Eurooppalaiset ja eurooppalaistaustaiset puolestaan luettiin selvästi ”sivistyskansoihin”, vaikka termi esiintyy aineistossa harvemmin. (Kuten luvuissa 4.1 ja 4.2 on käynyt ilmi, Euroopan valtioiden nähtiin kuitenkin pystyvän päättämään asioistaan itse.) Monista muista kansanryhmistä esiintyy kuitenkin ristiriitaisia tulkintoja. Toisaalta jotkut artikkelit antavat ymmärtää, että vain valkoiset ihmiset kuuluivat sivistyskansoihin,³¹³ toisaalta esimerkiksi Kiinaa ja Intiaa saatettiin kuvailla korkean sivistyksen omaaviksi kulttuureiksi, joiden

³⁰⁸ Ahonen 2003, s. 236–237. Julisteen koko teksti kuuluu: ”Kuka on sivistynyt? Sekö, joka trokarin kanssa asioi? Sekö, joka pirtturesepteillä hankitulla juomalla itsensä myrkyttää? Sekö, joka lainrikkojien laumaan lukeutuu? Vai sekö, joka on itse raitis, joka kunnioittaa lakia, joka auttaa lainvalvojia? Sivistykseen kuuluu raittius ja lainkunnioitus.” Julisteen painanut Raittiuskansan Kirjapaino oli Raittiuden Ystävien omistuksessa.

³⁰⁹ Hellä Suomela, ’Alkoholi ja luonnonkansat’, *Kylväjä*, 21–23/1922.

³¹⁰ Rotuoppiajattelusta esimerkiksi: Isaksson ja Jokisalo 2018, s. 243–270, 304–311. Yleisistä rotuoppikäsitteistä suomalaisessa raittiusliikkeessä: Pelttonen 1997, s. 75–80.

³¹¹ Isaksson ja Jokisalo 2018, s. 304.

³¹² ’Alkoholia vastustava maailmanliitto’, *Kylväjä*, 11–12/1919. ’Suuria raittiuskokouksia’, *Kylväjä*, 7/1920. Hellä Suomela, ’Alkoholi ja luonnonkansat’, *Kylväjä*, 21–23/1922.

³¹³ ’Maailman raittiuskongressi’, *Kylväjä*, 1–2/1923.

edustajat pystyivät itse säätelemään kansan alkoholinkäyttöä.³¹⁴ *Kylväjässä* esiintyi toisinaan myös ajatus viinikansoista, joihin sisältyivät muun muassa ranskalaiset ja muut viinintuottajamaat.³¹⁵ Tätä kategoriaa ei kuitenkaan käytetty kieltämään siihen kuuluvien kansojen kyky ja oikeus päättää itse omista alkoholiasioistaan.

Vaikuttaakin todennäköiseltä, että *Kylväjän* toimituskunta ei edes pyrkinyt luomaan kategorioista ja niistä käytetyistä käsitteistä koherentteja. ”Luonnonkansa” ei siis ollut selvästi määritelty käsite, jonka tarkat rajaukset olisi tunnettu. Suomalaisten kansainvälinen raittiustyö ei ainakaan oman aineistoni pohjalta tutkittuna ollut kiinnostunut käytännöllisestä osallistumisesta ”luonnonkansojen” raitistamiseen, joten aihe oli todennäköisesti toimituskunnalle vain marginaalisesti kiinnostava eikä sille luultavasti siis luotu yhteistä linjaa, vaan jokainen aihetta käsittelevä artikkeli käsitteli aihetta kirjoittajan omien senhetkisten käsitysten ja mahdollisen käsillä olevan lähdeaineiston pohjalta. Varmasti voidaan kuitenkin sanoa, ettei kyseessä ollut ”luonnonkansojen” itselleen luoma nimitys, vaan käsite, jonka luojat kokivat itsensä selvästi erillisiksi käsitteen kuvaamista ihmisistä ja jotka itse asiassa kokivat olevansa oikeutettuja määräämään ”luonnonkansojen” asioista. Käsitteellä tarkoitettujen kansojen oma toimijuus ei kuulu tämän tutkimuksen piiriin eikä siihen viittaavia artikkeleita juuri löydy aineistostani, mutta esimerkiksi Ian Tyrrell on kuvannut intialaisen itsenäisyysliikkeen hyödyntäneen yhdysvaltalaisen William E. Johnsonin raittiusaktivismia omien itsenäisyyspyrkimystensä edistämiseksi.³¹⁶ Onkin siis olennaista muistaa, että aineistooni kuuluvat kuvaukset passiivisista ja ulkoista kontrollia tarvitsevista ”luonnonkansoista” olivat kuvattuja ihmisiä kuuntelematta luotu representaatio, jonka yhteys todellisuuteen oli parhaimmillaankin hatara.

Epäselvyys siitä, miten maailman kansat *Kylväjässäkin* esitettyihin kategorioihin jakautuivat, ei ole ainoa ristiriitaisuus aihetta käsittelevässä aineistossa. Samoissa raittiuskokouksissa, joissa murehdittiin ”luonnonkansojen” alkoholinkäytöstä, voitiin myös hyväksyä erilaisia kansojen itsemääräämisoikeutta alkoholilainsäädännön suhteen vahvistavia julistuksia, jotka tarkasti noudatettuina olisivat antaneet myös niin kutsutuille ”luonnonkansoille” oikeuden päättää omista alkoholioloistaan.³¹⁷ Tällaisilla kansojen itsemääräämisoikeuteen vetoavilla lausunnoilla oli merkitystä Suomelle, sillä niiden tarkoitus oli estää pienten valtioiden kieltolakioloihin puuttuminen

³¹⁴ ’Raittiasiamme uudessa vaiheessa’, *Kylväjä*, 43/1917. ’Suuria raittiuskokouksia’, *Kylväjä*, 7/1920.

³¹⁵ Esimerkiksi: V. K., ’Kieltolakiliike maailmanliikkeenä.’, *Kylväjä*, 9/1919. ’Maailman raittiuskongressi.’, *Kylväjä*, 1–2/1923. ”Tökeröä urheilunymmärtämättömyyttä.”, *Kylväjä*, 15–16/1924.

³¹⁶ Tyrrell 2010, s. 147–148.

³¹⁷ ’Maailman raittiuskongressi.’, *Kylväjä*, 1–2/1923. ’XVIII kansainvälinen raittiuskongressi.’, *Kylväjä*, 15–17/1926. ’Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kongressin päätöslauselma.’, *Kylväjä*, 19/1927.

esimerkiksi kauppaneuvotteluissa esitetyissä vaatimuksissa.³¹⁸ Näin ollen onkin huomattavaa, että aineistossa ei esiinny mitään ristiriitaa tämän itsemääräämisoikeuden korostamisen ja ”luonnonkansojen” holhoamisen välillä.

Tässä yhteydessä on mielekästä tarkastella Matti Peltosen muovaamaa käsitettä suomalaisesta viinapäästä, joka ei täysin käy yhteen *Kylväjän* uutisoinnin kanssa. Peltonen on tahtonut käsitteellä kuvata 1900-luvun alkupuolella syntynyttä suomalaisen alkoholiajattelun erityispiirrettä, joka erotti sen yleisestä alkoholikielteisestä reformihalukkuudesta maailmalla. Suomalaisen viinapään käsitteeseen kuuluu Peltosen mukaan kolme osaa. Ensiksikin käsitteen tarkoittama ajattelu olettaa suomalaisen juomisen olevan erilaista kuin muiden kansojen edustajien juomisen. Erityisesti se poikkeaa ”ns. sivistyskansoista tai vanhemman kulttuurin omaavista kansoista”. Toisekseen suomalainen juomatapa poikkeaa muiden kansojen juomisesta niin, että alkoholia käytetään määrällisesti vähemmän, mutta yksittäisellä juomiskerralla nautitun alkoholin määrä on huomattavasti suurempi kuin muualla. Juominen on siis humalahakuista eikä se ole ”alisteinen hienostuneelle tapakulttuurille”. Lopuksi suomalaiset käyttäytyvät humaltuessaan eri tavalla kuin muut kansat, ja suomalainen humalakäyttäytyminen on harvinaisen sopimatonta ja jopa väkivaltaista.³¹⁹ Ajattelun syntyyn vaikutti Peltosen mukaan työväenliikkeen itsenäistymisen aiheuttama muutos sivistyneistön ymmärtämyksessä Suomen kansasta: aikaisemmin runebergiläisen idyllisistä joukoista oli tullut pelottavia ja etäisiä, mikä osaltaan vaikutti sivistyneistön kokemaan tarpeeseen kontrolloida heidän alkoholinkäyttöään ja ajatukseen, että kyseessä oli rotuominaisuuksiltaan tyystin erilainen joukko kuin sivistyneistö itse.³²⁰ Satu Apo on rakentanut Peltosen analyysin päälle ja yhdistänyt suomalaisen viinapään käsitteen ja siihen liittyvät vaatimukset tiukasta alkoholilainsäädännöstä laajempaan kuvaan suomalaisesta identiteetistä, joka poti alemmuuskompleksia länsi-Eurooppaan nähden osittain siksi, että rotuajattelussa suomalaisia pidettiin muita pohjoismaisia ja saksalaisia alempiarvoisina. Apon mukaan suomalaiset hyvän kansalaisuuden esikuvat haettiin ”länsieurooppalaisesta keskiluokkaisesta kehitysidealismista”, ja vaatimustaso asetettiin tarkoituksellisen korkealle, sillä Suomen köyhyys ja alhainen teollistumis- ja kaupungistumisaste koettiin osoitukseksi kehittymättömyydestä, jonka yli voitaisiin päästä vain kieltäytymällä kaikesta kehitystä hidastavasta, muun muassa alkoholista.³²¹

³¹⁸ Kallenautilio 1979, s. 129.

³¹⁹ Peltonen 1997, s. 63–64.

³²⁰ Peltonen 1997, s. 73–75.

³²¹ Apo 2001, s. 388.

Tarkoitukseni ei ole kyseenalaistaa tällaisen alkoholiajattelun olemassaoloa tai Peltosen ja Apon tutkimustuloksia laajemmin. Oman aineistoni pohjalta on kuitenkin selvää, että *Kylväjän* kirjoittajat kokivat suomalaisten olevan kykeneviä päättämään itse alkoholioloistaan. Kuitenkin myös Peltonen on käyttänyt *Kylväjän* artikkeleita osana lähdeaineistoaan, joten lähteiden eroavaisuus ei voi tyydyttävästi selittää tätä eroa. Näin ollen omassa tutkimuksessani esiin tulleen kategorisoinnin ja Peltosen viinapää-käsitteen välinen ristiriita vaatii muuta selitystä.

Nähdäkseni ristiriita voidaan selittää esitettyjen diskurssien maantieteellisellä ulottuvuudella. Peltonen ja Apo ovat tutkimuksissaan keskittyneet Suomen sisäiseen keskusteluun, jota käytiin nimenomaan suomalaisista suomalaisten kesken. Tähän keskusteluun vaikutti voimakkaasti myös sivistyneistön pettymys työväestöön sisällissodan jälkeen sekä perinne ylhäältä päin kontrolloidun alkoholipolitiikan ajatuksesta.³²² Tässä keskustelussa oli mielekästä esittää suomalaiselle yleisölle, että alkoholi vaikutti heihin eri tavalla kuin muihin eurooppalaisiin. Oman tutkimukseni maantieteellinen ulottuvuus on puolestaan laajempi, ja kuvaamani kategorisoinnit ovat saapuneet Suomeen ulkomailta, vaikka *Kylväjän* toimituksessa ne on selvästi hyväksytty ja omaksuttu. On huomionarvoista, että kategorisointeja esiintyy erityisesti kuvauksissa ulkomaisista raittiuskokouksista sekä niiden selonteojen käännöksissä. Tämän pohjalta vaikuttaa todennäköiseltä, että ajatus ”luonnonkansoista” on tullut *Kylväjän* toimitukseen nimenomaan ulkomaisten raittiuskontaktien kautta. Koska kuvaukset on kuitenkin käännetty ja julkaistu kriitikittä, ne on selvästi hyväksytty *Kylväjän* toimituksessa. Tätä hyväksyntää todistaa edelleen myös Suomelan artikkeli, joka aineistossani ainutlaatuisenakin todistaa, että myös Raittiuden Ystävien jäsenistön piirissä voitiin tuottaa kategorisointia toisintavia tekstejä. Tulkintani mukaan *Kylväjän* toimituksessa käsitys suomalaisten itsemääräämisoikeudesta raattiusoloista päätettäessä vaihtelikin riippuen viiteryhmästä: toisaalta eurooppalaisessa viitekehyksessä suomalaisia juomatapoja voitiin hävetä ja sivistyneistön raattiusmieliset jäsenet saattoivat luoda mielikuvaa suuresta alkoholiongelmasta siitä huolimatta, että alkoholinsaanti oli 1900-luvun alun Suomessa hankalaa, toisaalta taas maailmanlaajuisessa viitekehyksessä *Kylväjän* toimitus selvästi koki kykenevänsä päättämään oman maansa alkoholioloista ja kykeni näin ollen toistamaan ja tuottamaan kuvauksia kontrollia vaativista ”luonnonkansoista”, jotka kuitenkin selvästi eivät olleet suomalaisia tai suomalaisiin verrattava ryhmä.

³²² Apo 2001, s. 213. Sulkunen 1986, s. 47–61.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että Yhdysvaltoihin liitettyä kansainvälistä raittiustyötä käsiteltiin *Kylväjässä* jonkin verran, mutta vuoden 1919 ajatusta koko maailman raitistamisesta ei pidetty voimakkaasti esillä, vaikkei sitä myöskään suoranaisesti kumottu. Suomessa seurattiin Alkoholista vastustavan maailmanliiton toimintaa, sikäli kuin sitä oli, ja kannatettiin ajatusta maailmanlaajuisesta kieltolaista. Tämän kieltolain voimaansaamiseksi tehtyä työtä ei pidetty samankaltaisena koko maailmassa, vaan maailman kansat jaettiin ajan rotuoppeja noudatteleviin kategorioihin, joista joidenkin ei uskottu olevan kykeneviä päättämään itse omista asioistaan. En ole tutkimuksessani tyhjentävästi analysoinut rotuopin ja *Kylväjän* kirjoittelun (saati sitten rotuopin ja suomalaisen raittiusliikkeen) yhtymäkohtia, vaan aiheesta on vielä laajasti tutkittavaa. Olen kuitenkin hieman valottanut diskurssien moninaisuutta. Raittiusliikkeen rotuopillisia diskursseja tutkittaessa onkin huomattavaa nostaa johtopäätökseksi se, että mitään yleistä koherenttia strategiaa ei vaikuttanut olevan, vaan tutkimusaineistossa esiintyy hyvin monia erilaisia diskursseja, joille on yhteistä raittiusargumenttien edistäminen ja, ainakin omassa aineistossani, kieltolain kannattaminen.

5 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen perusolettamuksiin on kuulunut, että *Kylväjän* Yhdysvaltojen kieltolakia koskeva kirjoittelu ei ollut pelkästään uutisointia ja tiedottamista aiheesta, vaan sillä oli muitakin tarkoituksia ja merkityksiä. Oletamus on tutkimustulosten valossa perusteltu: Yhdysvaltain kieltolakiin viitattiin symbolina raittiusaatteen onnistumisesta ja oikeutuksesta, ja sitä käytettiin retorisesti perustelemaan kieltolakipolitiikkaa muuallakin, erityisesti Suomessa.

Yhdysvaltain kieltolaki ei ollut *Kylväjässä* dominoiva aihe, mutta lehdessä kirjoitettiin aiheesta säännöllisesti joskin verrattain harvaan. Uutisilla ja kokousselostuksilla oli kirjoittelussa tärkeä osa, mutta tärkein artikkelityyppien ryhmä olivat kuitenkin mielipiteitä ilmaisevat kirjoitukset, joista tässä tutkimuksessa olen käyttänyt sanaa essee. Yhdysvaltain kieltolain säätämismenettelyä oli mahdollista seurata sangen kattavasti yksinään *Kylväjän* kautta, mutta toimeenpanoa koskevat uutiset ja myöhemmin kumoamismenettelyn vaiheet eivät olleet yhtä kattavasti uutisoidut. Kumoamismenettely nousi kyllä lehdessä esille ja sen etenemisestä sai jonkinlaisen käsityksen, mutta uutisointi oli selvästi suppeampaa kuin lainsäädäntömenettelyn uutisointi. Tämä saattoi johtua kirjoittelun yleisestä vähenemisestä vuoden 1919 jälkeen, mutta on myös mahdollista, että *Kylväjässä* yleinen tapa korostaa positiivisia uutisia ja häivyttää negatiivisia kehityssuuntia vaikutti asiaan.

Yhdysvaltain kieltolakia koskevat artikkelit eivät olleet linjaltaan täysin yhtenäisiä, ja niistä nousee esiin ristiriitoja, mutta kokonaisuutena tutkittuna aineistostani löytyi selvästi yhtenäinen ajattelumalli. Ristiriitoja löytyi erityisesti Yhdysvaltain kieltolain toimeenpanon onnistumisesta sekä lain kansansuosioista: lehdessä esiintyi sekä toimeenpanon ja kannatuksen suhteen pessimistisiä artikkeleita että lakia ihannoivia, yltiöoptimistisiä näkökantoja. Yhteistä näille molemmille oli kuitenkin vahva usko kieltolakiin alkoholipolitiikan keinona sekä lain mahdollisuuksiin edistää kansanraittiutta, mikä näyttääkin aineistoni pohjalta olleen tärkein kriteeri näkökannan hyväksyvään julkaisuun. Luvussa 2.3 analysoitu Margot Asquithin esittämä kuvaus Yhdysvaltain kieltolaista ei niinkään poikkeaa samassa luvussa esitetystä pastori Ilmosen kuvauksesta mainittujen alkoholinkäyttöä koskevien faktatietojen perusteella. Olennainen ero on, että Asquith kokemuksensa perusteella vastusti kieltolakia, kun taas Ilmonen osoitti sille vankkaa kannatusta. Tällä perusteella Asquithin kuvausta kritisoitiin voimakkaasti ja Ilmosen kuvaus hyväksyttiin ilman kommentteja.

Suomen kieltolakia ja raittiusliikettä koskevissa diskursseissa Yhdysvallat esiintyi sekä tavoiteltavana ihanteena että neutraalimpana vertailukohtana, jonka virheistä voi oppia. Suomen kieltolakipolitiikan tullessa kyseenalaistetuksi oli helppo argumentoida kieltolain olevan toteuttamiskelpoinen ja realistinen vaihtoehto, koska se oli voimassa Yhdysvalloissakin.

Suomen kieltolakia koskevassa argumentoinnissa fokus Yhdysvaltoihin tehtyihin viittauksiin ei nosta esille aikaisemmasta tutkimuksesta puuttuvia argumentteja. Sen sijaan Yhdysvaltoihin viitattiin sellaisissa argumenteissa, jotka aikaisemmassa tutkimuksessa on jo identifioitu: erityisesti talouteen liittyvissä argumenteissa sekä rotuhygieniaan jollakin tasolla kietoutuneissa terveydellisissä argumenteissa. Viittaukset saattoivat olla hyvinkin konkreettisia esimerkkejä, kuten Yhdysvaltain kieltolakitilanteesta laadittujen tilastojen käyttöä, tai niillä saattoi olla epämääräisempi, inspiroivampi ulottuvuus, johon usein sisältyi vihjaus siitä, että Suomi saattaisi kieltolakia tiukasti noudattamalla tulla Yhdysvaltain kaltaiseksi.

Erityisen hyvin ristiriita ihanteen ja varoittavan esimerkin välillä tuli esille, kun Yhdysvaltoja käytettiin perustelemaan Suomen raittiusliikkeessä toivottuja muutoksia. Toisaalta Yhdysvalloissa tapahtuva lasten raittiustyö kuvattiin tuloksellisena ja ihannoituna ja Anti-Saloon Leaguen onnistumisilla oli sekä propaganda-arvoa että käytännöllisempää tarjottavaa konkreettisena mallina. Toisaalta taas osavaltiokieltolakeja seurannut raittiusliikkeen veltoistuminen toimi varoittavana esimerkkinä sille, miten Suomenkin kieltolaille saattaisi käydä, jollei *Kylväjän* lukijakunta sitä aktiivisesti tukisi. Molemmissa tapauksissa on kuitenkin huomioitava myös kirjoittelun hyvin konkreettinen ulottuvuus: *Kylväjässä* oltiin selvillä Yhdysvalloissa kokeilluista toimenpiteistä, ja hyviksi koettuja käytäntöjä tahdottiin tuoda Suomeenkin, kun taas virheitä ei tahdottu toistaa. Yhdysvallat ei ollut vain epämääräinen inspiraatio, vaan sen raittiusliikkeen toimintatavat nähtiin sovellettaviksi Suomeenkin hyvin käytännöllisellä tasolla.

Tämä konkretian ja ihanteen välinen suhde toisintuu myös kansainväliseen raittiusaktivismiin ja -toimintaan keskittyneissä artikkeleissa. Olen tutkinut kansainvälistä raittiusaatteen ja kieltolain levittämiseen tähdännyttä toimintaa Yhdysvaltain fokuksen kautta. Lähestymistapa toisaalta rajoittaa tutkimusta, mutta toisaalta Yhdysvaltojen raittiusliike oli ylipäänsä tärkeä toimija kansainvälisessä raittiustyössä. *Kylväjän* toimitus visioi Yhdysvaltain kieltolain tärkeänä esimerkkinä ja ihanteena muille maille samaan tapaan kuin se näki lain vaikuttavan Suomeen. Muuhun maailmaan verrattuna Yhdysvaltain ja Suomen alkoholilainsäädännön samankaltaisuus tarjosi miellyttävän yhtäläisyyden; ”kieltolakimaat Suomi ja Yhdysvallat” eivät ehkä

todellisuudessa olleet tasavertainen pari, mutta *Kylväjän* sivuilla yhtäläisyyden korostaminen antoi mahdollisuuden nostaa samalla Suomen kansainvälistä profiilia ainakin kirjoittajan mielikuvissa.

Yhdysvaltain kieltolaki herätti toiveita siitä, että Yhdysvallat käyttäisi vaikutusvaltaansa raittiusaatteen levittämiseen laajemminkin. Yhdysvaltain raittiusliikkeen osalta tämä olikin todellisuutta. *Kylväjän* sivuilla ei kuitenkaan tehty eroa Yhdysvaltain raittiusliikkeen ja Yhdysvaltain valtion toiminnan välille; jälkimmäinen harrasti koko tutkimusajanjakson ajan isolationistista ulkopoliittikkaa eikä ollut kiinnostunut kieltolain levittämisestä omien rajojensa ulkopuolelle. Tätä eroa ei *Kylväjän* toimituksessa joko havainnoitu tai sitten sitä ei haluttu tuoda esille.

Yhdysvaltain ja Suomen kieltolakien voimaantulo ajoittui hyvin samaan aikaan, ja vuodet 1919–1920 olivatkin vielä *Kylväjän* yleisesti optimistisesta linjasta erityisesti erottuvan optimismin aikaa kansainvälisen raittiustyön suhteen. Näinä vuosina ajatus koko maailman raitistamisesta Anti-Saloon Leaguen perustaman Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kautta sai lehdessä kaikupohjaa muuallakin kuin kansainvälisten raittiuskokousten pöytäkirjoissa. Ajatus hiipui nopeasti konkreettisten saavutusten puuttuessa, mutta *Kylväjälle* tyypilliseen tapaan sitä ei koskaan kokonaan haudattu.

Rotuopilliset ja -hygieeniset ajattelumallit esiintyivät aineistossani kauttaaltaan yleisesti hyväksyttyinä, mutta erityisen selvästi ne nousevat esiin kansainvälisen raittiustyön saralla. Tutkimuksessani on korostunut rotuopillisten diskurssien moninaisuus *Kylväjän* artikkeleissa ja keskenään ristiriitaisten diskurssien käyttö ilman ristiriitaisuuden esiintuontia. Aikaisemmassa tutkimuksessa esiintuodut käsitykset Suomen kansan valtaosan kyvyttömyydestä säädellä alkoholinkäyttöään eivät estäneet *Kylväjän* toimitusta välittämästä ja toisintamasta ajatusta ”luonnonkansoista”, joille ei niiden ”rodullisten ominaisuuksien” takia ollut tarvetta suoda itsemääräämisoikeutta siitä huolimatta, että kansallisen itsemääräämisoikeuden korostaminen oli juuri itsenäistyneelle Suomelle muuten tärkeä asia. Kansallisessa ja kansainvälisessä viitekehyksessä rotuopillisiä käsityksiä onkin voitu soveltaa eri tavalla.

Kaiken kaikkiaan näen aineistossani esiintyvillä viittauksilla Yhdysvaltojen kieltolakiin kolmiosaisen tarkoituksen. Ensinnäkin viittaukset välittivät tietoa, joko puhtaasti informoimistarkoituksessa tai sitten pohjana uusien toimintatapojen harkitsemiseen tai omaksumiseen. Toisekseen viittauksilla rakennettiin kieltolaki-Yhdysvalloista idealisoitua ihannetta, jota kohti Suomessakin saatettiin pyrkiä. Kolmanneksi viittauksilla saattoi olla myös

Suomen merkitystä korostava ulottuvuus: suomalaisten lukijoiden omanarvontuntoa nostatettiin välittämällä ideaa samankaltaisuudesta suuren ja mahtavan suurvallan kanssa. Näin ollen Yhdysvaltain kielto laki nousee esille retorisenä keinona, johon oli mahdollista vedota kielto lakiargumentin puolesta. Toisaalta se oli myös enemmän: Yhdysvaltain kielto laista muodostettiin *Kylväjässä* symboli raittiusliikkeen suuresta saavutuksesta ja onnistumisesta. Koska Yhdysvaltain kielto laki ei ollut lehdessä dominoiva aihe, tämä merkitys on saattanut koko lehden mittakaavassa olla marginaalinen. Yhdysvaltain kielto lakiin tehtyjä viittauksia tutkittaessa se kuitenkin nousee aineistosta selvästi esille.

Näiden tarkempien tutkimustulosten lisäksi tutkimukseni valossa on myös mahdollista kommentoida aikaisempaa kielto lakitutkimusta ylipäänsä. Oma tutkimukseni on vahvistanut kielto lakiretoriikkaa aikaisemmin tutkineiden tekemiä havaintoja siitä, että raittiusliikkeen retoriikka oli leimallisesti aina asiat raittiustilanteen kannalta parhain päin näkevää ja optimistista. Saavutukset korostuivat, ongelmia häivytettiin ja lähitulevaisuudessa häämötti aina parempi, toisin sanoen raittiimpi, maailma. Tämä piirre on tullut esille myös lukemassani kansainvälisessä raittiustutkimuksessa: optimismi raittiustilanteesta vaikuttaa olleen yhtä kansainvälinen ilmiö kuin itse raittiusliikekin.³²³ Tutkimukseni vahvistaa myös Jukka Ahosen käsitystä Raittiuden Ystävien poliittisesta suuntautumisesta kielto lain aikana.³²⁴ Myös omassa tutkimuksessani on noussut esille *Kylväjän* näennäisesti poliittisesti puolueeton, mutta kuitenkin selvästi kokoomuslainen ja porvarillinen linja.

Mielenkiintoista aikaisempaan kielto lakiretoriikkaa ja -argumentteja koskevaan tutkimukseen verrattuna on uskonnollisten ja moraalisten argumenttien puute omassa aineistossani. Moraaliset argumentit olivat tärkeä osa Aija Kaartisen identifioimia naisten kielto lakiargumentteja, ja moraaliin läheisesti liittyvä uskonto oli tässäkin tutkimuksessa usein mainitun Anti-Saloon Leaguen toiminnan keskiössä.³²⁵ Niinpä on mielenkiintoista, että uskontoon ja moraaliin ei Yhdysvaltojen kielto laista tehdyissä maininnoissa oman tutkimukseni mukaan juuri viitata. K. K. Aron luvussa 3.3 analysoidussa kirjoituksessa esimerkiksi kannustetaan kyllä suomalaisia kirkollisia toimijoita raittiustyöhön ja tuodaan esille raittiuden ja kristillisyyden välille raittiusliikkeessä luotu suhde, mutta varsinaisessa kielto lakiargumentoinnissa uskonnolliset ja moraaliset argumentit tuotiin esille

³²³ Fahey 2006, s. 255. Tyrrell 2010, s. 153.

³²⁴ Ahonen 2003, s. 232.

³²⁵ Kaartinen 2011, s. 158. Tyrrell 2010, s. 143.

ilmeisesti ilman viittauksia Yhdysvaltoihin. Tälle seikalle en ole tutkimuksessani löytänyt tyydyttävää selitystä.

Olen tutkimuksellani erityisesti halunnut tuoda esille raittiustoiminnan kansainvälisiä ulottuvuuksia. Tällä saralla onkin Suomen näkökannalta hyvin paljon tutkittavaa. Tässä tutkimuksessa olen keskittynyt vain yhden raittiusjärjestön yhdessä julkaisussa välitettyyn kuvaan yhdestä maasta. Kuten jo johdannon rajauksesta ilmenee, vaihtoehtoja niin tutkimuskohteiden kuin lähteidenkin osalta on lukemattomia niin representaatioiden kuin konkreettisen raittiustoiminnan tutkimuksenkin kannalta. Erityisen kiinnostaviksi potentiaalisiksi tutkimuskohteiksi voisin nostaa pohjoismaisen raittiusyhteistyön (pohjoismainen tässä kontekstissa sisälsi myös Baltian maat), joka esiintyi omassakin aineistossani erityisesti julkaistujen kokouspöytäkirjojen osalta ja vaikuttaa olleen aktiivinen suomalaisen raittiusliikkeen kansainvälinen toimintamuoto. Huomattavan tärkeää olisi myös pohtia Suomen raittiusliikkeen kansainvälisiä ulottuvuuksia koko raittiusliikkeen laajan ja moninaisen kentän osalta. Tässä tutkimuksessa olen käsitellyt vain yhtä, porvarillista ja suomenkielistä järjestöä; olisi erittäin kiinnostavaa selvittää, onko esimerkiksi ruotsinkielisessä ja työväen raittiusliikkeissä kansainvälisiä yhteyksiä käsitelty samalla tavalla. Lukemassani tutkimuskirjallisuudessa sen paremmin kuin omassa aineistossani Suomessa asuvista ihmisryhmistä saamelaisia ei ole tuotu esille millään tavalla. He voisivat myös olla ryhmä, jonka suhde raittiusliikkeeseen ja kieltolakiin olisi tarpeellista tutkia. Raittiusliikkeen sisällä esitettyjen representaatioiden tutkimuksen saralla kokisin mielekkääksi tutkia Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolisen raittiustoiminnan kuvausta suomalaisissa raittiusjärjestöissä. (Tutkimuksestani olen saanut vaikutelman, että käytännön raittiusyhteistyötä suomalaisen raittiusliikkeen ja suurimman osan maailmaa välillä ei ollut. Jos tällaista konkreettista yhteistyötä kuitenkin oli, myös se olisi tietysti kiinnostava tutkimuskohde.) Aineistoa kerätessäni yllätyin siitä, kuinka laajasti maailman raittiustilanteesta lehdessä uutisoitiin; esimerkiksi Britannian silloisten siirtomaiden raittiustilanteista uutisoitiin toistuvasti, joten *Kylväjässä* välitettiin tietoja esimerkiksi Intian raittiustilanteesta. Laajempi tutkimus tältä saralta valottaisi myös omassa tutkimuksessani hahmottelemaani ajatusta rotuopin soveltamisen vaihtelevista viitekehyksistä. Suomen raittiusliikkeen kansainvälisissä yhteyksissä on kaiken kaikkiaan paljon tutkittavaa, ja oma tutkimukseni on ollut erittäin suppea potentiaalisten aiheiden määrään nähden. Toivon kuitenkin sen omalta osaltaan tuoneen esille tätäkin raittiusliikkeen ulottuvuutta, jota toivottavasti myöhempi tutkimus tulee valaisemaan lisää.

6 Lähdeluettelo

6.1 Lähteet

Kylväjä, 1917–1933

6.2 Tutkimuskirjallisuus

Ahonen, Jukka, *Raittiuden voima: Raittiuden Ystävät 1853–2003*. Otava: Helsinki, 2003.

Ahtokari, Reijo, *Pirtua, pirtua... Kieltolaki Suomessa 1.6.1919–5.4.1932*. Werner Söderström Oy: Helsinki, 1972.

Apo, Satu, *Viinan voima: Näkökulmia suomalaisten kansanomaiseen alkoholiajatteluun ja -kulttuuriin*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2001.

Dahl, Kaj, *Saariston salakuljettajat*. Espoo: Schildt, 2003.

Dobyns, Fletcher, *The Amazing Story of Repeal. An Exposé of the Power of Propaganda*. Chicago: Willett, 1940.

Eskelinen, Irja, *Sata vuotta järjestäytynyttä äidinrakkautta. Suomen Valkonauhaliitto kansainvälisen valkonauha-aatteen tulkitsijana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana 1905–2005*. Suomen Valkonauhaliitto: Helsinki, 2005.

Gordon, Ernest R., *The Wrecking of the Eighteenth Amendment*. Francistown, New Hampshire: Alcohol Information Press, 1943.

Gusfield, Joseph R., *Symbolic Crusade. Status Politics and the American Temperance Movement*. Urbana: University of Illinois Press, 1963.

Fahey, David M., 'Temperance Internationalism: Guy Hayler and the World Prohibition Federation', *The Social History of Alcohol and Drugs* 20 (2006), s. 247-75.

Fairclough, Norman, *Miten media puhuu*. Vastapaino: Tampere, 1997.

Kari Filpus, *Alkoholien salakuljetus ja sen valvonta Perämeren rannikolla kieltolain aikana 1919–1932*. Oulun yliopisto: Oulu, 2001.

Harjula, Minna, *Terveiden jäljillä. Suomalainen terveystieteellinen tutkimus 1900-luvulla*. Tampere University Press: Tampere, 2007.

Heikkilä, Tarja, *Tilastollinen tutkimus*. Edita: Helsinki, 2008 (7., uudistettu painos).

Hentilä, Seppo, 'Urheilu järjestäytyy ja politisoituu'. Teoksessa Pyykkönen, Teijo (toim.), *Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu 131. VAPK-kustannus: Helsinki, 1992, s. 133–153.

Hietala, Marjatta, 'Rotuhygieniä'. Teoksessa Kemiläinen, Aira & Hietala, Marjatta & Suvanto, Pekka (toim.), *Mongoleja vai germaaneja? Rotuteorioiden suomalaiset*. Historiallinen Arkisto 86. Suomen Historiallinen Seura: Helsinki, 1985, s. 105–162.

Hofstadter, Richard, *The Age of Reform. From Bryan to F. D. R.* New York: Alfred A Knopf, 1955.

Honka-Hallila, Helena, *Työväen raittiliike sata vuotta*. Elämäntapaliitto: Saarijärvi, 2014.

Hummasti, Paul George, 'Fighting for Temperance Ideas'. Teoksessa Kostiainen, Auvo (toim.), *Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent and Integration*. Michigan State University Press: East Lansing, 2014, s. 91–106.

- Hyvärinen, Tapio, *Kieltolaki ja ulkopolitiikka vv. 1919–1932*. Julkaisematon valtio-opin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, 1969.
- Immonen, Erkki J., *Alkoholipolitiikka ja lehdistö: Sisällönerittely alkoholipolitiikkaa koskevista pääkirjoituksista viiden päivälehdien palstoilla 1919–1931*. Väkijuomakysymyksen tutkimussäätiön julkaisuja n:o 8/1. Väkijuomakysymyksen tutkimussäätiö: Helsinki, 1958.
- Immonen, Erkki J., 'Amerikkalaiset virikkeet Suomen kieltolakiin ja raittiusliikkeeseen', *Alkoholikysymys* 2/1972, s. 38–46.
- Immonen, Erkki J., 'Eri sanomalehtien kieltolakikanta vv. 1919–31', *Alkoholipolitiikka* 24 (1959), s. 29–32.
- Isaksson, Pekka & Jokisalo, Jouko, *Kallonmittaajia ja skinejä. Rasismien aatehistoriaa*. Suomen Rauhanpuolustajat: Helsinki, 2018 (uudistettu, 4. painos).
- Jussila, Osmo & Hentilä, Seppo & Nevakivi, Jukka, *Suomen poliittinen historia 1809–2009*. WSOY: Helsinki 2009 (6., uudistettu painos).
- Jyläskoski, Into, *Pirtusota Suomemme rannoilla*. Akateeminen Kustannusliike: Helsinki, 1976.
- Kaartinen, Aija, *Kansan raittiudeksi ja kotien onneksi: Naisten kieltolakimielipiteet ja toiminta kieltolain puolesta ja sitä vastaan 1919–1932*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2011.
- Kaartinen, Aija, 'Kun naiset kieltolakia kumosivat'. Teoksessa Peltonen, Matti & Kuusi, Hanna & Kilpiö, Kaarina (toim.), *Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen vaiheita 1900-luvulla*. Historiallinen Arkisto 122. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2006, s. 119–176.
- Kallenautio, Jorma, *Kieltolaki ja sen kumoaminen puoluepoliittisena ongelmana*. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja n:o 31. Alkoholitutkimussäätiö: Helsinki, 1979.
- Kallonen, Kari, *Algoth Niska. Salakuljettajien kuningas*. Tampere: Revontuli, 2014.
- Kero, Reino, *Suomalaisina Pohjois-Amerikassa: Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa*. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 2. Siirtolaisuusinstituutti: Turku, 1997.
- Kilpi, Taavi, *Pirtusaarron särkijät*. Turku: Areopagus, 2010.
- Larkio, Mauri, *Papisto ja raittiuskysymys kieltolain voimassaolon aikana v. 1919–1932*. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 98. Helsinki: Suomen kirkkohistoriallinen seura, 1976.
- Louhelainen, Pekka, *Vettä, viiniä vai väkeviä? Neuvoa-antava kansanäänestys 29–30.12.1931 kieltolain kohtalon kiirehtijänä*. Tampereen Yliopiston Sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimuksia Sarja A, Nro 3. Tampereen yliopisto: Tampere, 1991.
- Mattila, Markku, *Kansamme parhaaksi. Rotuhygieniä Suomessa vuoden 1935 sterilointilakiin asti*. Bibliotheca Historica 44. Suomen Historiallinen Seura: Helsinki 1999.
- Mattila, Markku, 'Suomalaisten lääkärien suhtautuminen rotuhygieniaan ennen ensimmäistä maailmansotaa'. Teoksessa Jokisalo, Jouko (toim.), *Rasismi tieteessä ja politiikassa. Aate- ja oppihistoriallisia esseitä*. Edita: Helsinki, 1996, s. 14–37.
- Meinander, Henrik, *Suomen historia*. Kääntänyt Paula Autio. S & S: Helsinki, 2017 (uusi, tarkistettu painos).
- Miles, Matthew B. & Huberman, A. Michael, *Qualitative Data Analysis*. Sage: Los Angeles, 1994 (2. painos).
- Nousiainen, Jaakko, 'Lehdistö ja kieltolaki', *Alkoholipolitiikka* 23 (1958), s. 266–7.

- Peltonen, Matti, *Kerta kiellon päälle: Suomalainen kieltolakimentaliteetti*. Tammi: Hämeenlinna, 1997.
- Pulkkinen, Jonna, *Kieltolaki. Kielletyn viinan historia Suomessa*. Helsinki: Minerva, 2015.
- Pullat, Raimo, *Itämeren rutto: pirtun salakuljetusta vuosina 1919–1939*. Oulu: Pohjoinen, 1993.
- Pullat, Raimo & Pullat, Risto, *Viinameri. Pirtusotaa Itämerellä 1920- ja 1930-luvulla*. Helsinki: Tammi, 2012.
- Pyykkönen, Teijo & Vasara, Erkki, *Viinamäen urheilumiehet. Urheilu ja raittius 1900-luvulla*. Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi XVI. Liikuntatieteellinen Seura: Helsinki, 1999.
- Rasinaho, Kirsi, 'Alkoholin salakauppa Helsingissä vuosina 1919–1932'. Teoksessa Peltonen, Matti & Kuusi, Hanna & Kilpiö, Kaarina (toim.), *Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen vaiheita 1900-luvulla*. Historiallinen Arkisto 122. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2006, s. 17–85.
- Petri Rytkölä, 'Saaristokalastajat pirtun salakuljettajina'. Teoksessa Peltonen, Matti & Kuusi, Hanna T Kilpiö, Kaarina (toim.), *Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen vaiheita 1900-luvulla*. Historiallinen Arkisto 122. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2006, s. 86–118.
- Saunier, Pierre-Yves, *Transnational History*. Palgrave Macmillan: Basingstoke, 2013.
- Sillanpää, Merja, *Säännöstelty huvi. Suomalainen ravintola 1900-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2002.
- Sinclair, Andrew, *Prohibition. The Era of Excess*. Boston: Little, Brown, 1962.
- Sulkunen, Irma, 'Miksi Suomen työväenliike omaksui kieltolakiohjelman?'. Teoksessa Jaakkola, Risto & Karisto, Antti & Roos, J. P. (toim.), *Sosiaalipolitiikka, historiallinen kehitys ja yhteiskunnan muutos*. Weilin+Göös: Espoo, 1981, s. 98–116.
- Sulkunen, Irma, *Raittius kansalaisuskontona*. Historiallisia tutkimuksia 134. Suomen Historiallinen Seura: Helsinki, 1986.
- Sääskilahti, Minna, *Vapise, kuningas Alkoholi. Alkoholivalistuksen tekstilaji ja sen muuttuminen vuosien 1755 ja 2001 välisenä aikana*. Acta Universitatis Ouluensis B 70. Oulun yliopisto: Oulu, 2006.
- Tindall, George Brown & Shi, David Emory, *America. A Narrative History*. Norton: New York, 2013 (9., lyhennetty painos).
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi: Helsinki, 2013 (10., uudistettu painos).
- Tyrrell, Ian, 'To Make a Dry World: the New World Order of Prohibition'. Teoksessa Tyrrell, Ian, *Reforming the World. The Creation of America's Moral Empire*. Princeton: Princeton University Press, 2010, s. 143–154.

7 Liitteet

7.1 Liite I: Kylväjä-lehden Yhdysvaltain kieltolakia käsittelevät artikkelit 1917–1933

Sarakkeessa M on artikkelin kuvaajaa 2 varten tehdyn maantieteellisen alueen määrittelyn koodi ja sarakkeessa T kuvaajaa 3 varten tehdyn artikkelityypin määrittelyn koodi. Koodiselitykset sarakkeelle M ovat S (Suomi), Y (Yhdysvallat), K (kansainvälinen/monikansallinen) ja M (muu maa). Koodiselitykset sarakkeelle T ovat U (uutinen), E (essee), K (kirje), P (kokouspöytäkirja tai -selostus), M (matkakertomus) ja J (joku muu).

Vuosi	Numero	Sivu	Otsikko	Kirjoittaja	M	T
1917	1–2	1–4	Uutta vuotta alettaessa	Matti Helenius-Seppälä	K	E
1917	1–2	4–5	Uusimmat kieltolakivoitot Ameriikassa	V. H.	Y	E
1917	3	17–18	Raittiusasia nykyhetkellä		S	P
1917	8	64	Uusia kieltolakiviestejä Yhdysvalloista		Y	U
1917	8	66	Yleisen kieltolain aikaansaanti Yhdysvalloissa		Y	U
1917	9	72	[otsikoton]		Y	U
1917	13	105	Kaksi uutta kieltolakivaltiota Amerikassa		Y	U
1917	17	133	Kieltolain ratkaisuhetki lähenee		S	E
1917	18–19	141	Raittiustaistelun viime vaiheet Yhdysvalloissa		Y	U
1917	20–21	160	Tanskan amerikkalaiset saaret raitistetaan		Y	U
1917	23–24	179–182	Suomen sanomalehdistö kieltolain vahvistamisesta		S	J
1917	23–24	184–185	Kansa juhlii kieltolain vahvistamista		S	P
1917	23–24	186	Uusi kieltolakivaltio Yhdysvalloissa		Y	U
1917	25	191–192	Amerikan Yhdysvallat saanevat yleisen kieltolain		Y	U
1917	27–28	205–206	Raittiuuden Ystävien vuosikokous		S	P
1917	27–28	213	Raittiustaistelu muualla		Y	U
1917	29	223	Ei väkijuomailmoituksia		Y	U
1917	31–32	238	Kilpailu jäsenmäärän lisäämiseksi!		S	J
1917	33–34	251	Raittiusharrastus Englannissa		M	E
1917	33–34	251	Amerikan kapakoitsijat tahtovat maksaa sotakulut		Y	E
1917	33–34	252	Yleinen kieltolaki Yhdysvalloissa		Y	U
1917	35–36	266	Iowan raittius ja automobiilit		Y	U
1917	39–40	293	Kieltolaki voittaa Amerikan suomalaisseuduilla		Y	U
1917	41–42	303	Amerikan armeijan raitistuttaminen		Y	U
1917	43	310–311	Raittiusasiamme uudessa vaiheessa		S	E
1918	1	1–2	Väliaikainen kieltolaki hyväksytty	Matti Helenius-Seppälä	S	E

1918	1	2–4	Työtä jatkettaessa	V. Hytönen	S	E
1918	1	6	Maailmanhistoriallinen raittiustapahtuma		Y	U
1918	1	8–10	Raittiustaistelu ulkomailla v. 1917		Y	U
1918	2–4	48	Ulkomailta		Y	U
1918	5	58–59	Kun koko valtioliitto koskeva kieltolaki hyväksyttiin Yhdysvaltain kongressissa		Y	U
1918	5	62	Jättiläisanomus kieltolain hyväksi		Y	U
1918	6	83	Ulkomailta		Y	U
1918	8–9	105	Yleinen kieltolaki Amerikan Yhdysvalloissa	M. H.-S.	Y	U
1918	8–9	125–126	Nopea eteneminen Ameriikassa		Y	U
1918	10	130–131	Kieltolaki muualla ja meillä	Matti Helenius-Seppälä	K	E
1918	11–12	173	Kieltolaki Yhdysvalloissa		Y	U
1919	1–2	3	Merkkivuoden alkaessa		K	E
1919	1–2	4–5	Sivistyshistoriallinen suur tapahtuma		Y	E
1919	3	47–49	Yhdysvaltain kieltolaki		Y	P
1919	5	84–85	Kansainvälinen kieltolakineuvottelu Parisissa [sic]		K	U
1919	5	85–87	Onko Amerika raivannut tietä raittiusaatteelle?		Y	E
1919	5	97–98	Kieltolakitoiminta voimakkaaksi pääkaupungissa		S	P
1919	6–7	101–104	Suomi ja maailmanlaajuinen kieltolaki		K	E
1919	6–7	104–107	Amerikan Yhdysvaltain yleinen kieltolaki ja maailmanlaajuinen kieltolaki		K	E
1919	6–7	107–109	Professori Henry B. Carré'n vierailu Suomessa		K	J
1919	6–7	113–116	Valistusjärjestöjen Liitto kieltolain tukemista sekä salapolton ja -kaupan vastustamista varten	Juho Järvelä	S	E
1919	6–7	116–118	Amerikkalais-Suomalainen raittiusretki Viroon		K	M
1919	6–7	123–126	Katsaus kieltolakiliikkeen vaiheisiin		S	E
1919	8	134–140	Yhdeksäs Pohjoismainen raittiuskokous Helsingissä 16–20. VII. 1919		K	P
1919	8	148–149	Raittiuden Ystävien vuosikokous		S	P
1919	9	154–157	Suomen kieltolain kolme ensimmäistä kuukautta		S	E
1919	9	157–158	Kuinka Amerikan Yhdysvallat aikovat toimeenpanna kieltolain		Y	E
1919	9	163–165	Kieltolakiliike maailmanliikkeenä		K	J
1919	10	174–176	Kieltolain suuri voitto Norjassa		M	E
1919	10	179–181	Mr Johnson Suomesta		Y	E
1919	10	189–191	"Norja on vastannut myöntävästi kysymykseen kieltolaista. – Milloin antaa Ruotsi saman vastauksen?"		M	E
1919	11–12	205–207	Kieltolakivaikutelmia Ruotsissa	Vihtori Karpio	M	E

1919	11–12	207–208	Alkoholia vastustava maailmanliitto		K	E
1919	11–12	210–211	Ruotsin kieltolakikysymys		M	E
1920	1	5–6	Kieltolaki ja puolustuskykymme	Kl. U. Suomela	S	E
1920	2	40–43	Kirkko ja raittiustyö	K. K. A.	S	E
1920	3	68–70	Suojeluskuntien suhtautuminen kieltolakiin	Kl. U. Suomela	S	E
1920	3	70–73	Armeijamme ja raittius	Sotilas	S	E
1920	3	80–81	Yhdysvallat. Ensimmäinen suurvalta, jossa on kieltolaki.		Y	E
1920	3	83	Italiassa		M	U
1920	6	138–140	Matti Helenius-Seppälän täyttäessä 50 vuotta	V. H.	S	J
1920	6	151–153	Naapurimaamme raittiustaistelusta	Kaisa	M	K
1920	7	174–176	Suuria raittiuskokouksia. Kolme kansainvälistä kokousta		K	P
1920	7	180–181	Taistelu lasten hyväksi	M. Slä	K	P
1920	9	204–206	Tohtori Matti Helenius-Seppälän viimeiseltä matkalta	H.N.	K	J
1921	2	25–26	Tietoja Skandinavian maista. Ruotsi		M	E
1921	3	36–38	Filmitaide ja raittius	H.S.	S	E
1921	4	49	Kieltolain vuosipäivän vietto Amerikassa (numeron kansikuva)		Y	J
1921	4	57–58	Vähän Amerikan kieltolakioloista.	T.S.	Y	E
1921	5	77–78	Amerikan kieltolakioloista	T.S.	Y	E
1921	6–7	102–108	39. yleinen raittiuskokous		S	P
1922	2	23–25	Onko yleinen kieltolaki epäonnistunut Amerikassa?	S. Ilmonen	Y	E
1922	3	38–39	Kieltolakiliike Itävallassa		M	U
1922	4	56–58	Keski-Euroopan raittiusriennoista	K. K. A.	M	E
1922	5	70–72	Raittiusliike ulkomailla		K	E
1922	6	89	Yhdysvallat, Islanti ja Espanja		Y	U
1922	9–10	143–144	Amerikan kieltolakioloista	K. K. A.	Y	E
1922	12–13	191	Yleinen raittius- ja siveellisyysviikko Perä-Pohjolassa		S	U
1922	14–16	214–215	Elämäni parhaat saavutukset	Alli Trygg-Helenius	S	E
1922	14–16	218–225	40. Yleinen raittiuskokous		S	P
1922	17	239–242	Kieltolakikysymys Ruotsissa äänestykseen käytäessä	K. K. A.	M	E
1922	18	253	Conan Doyle kieltolaista		Y	J
1922	19	271–274	Raittiustilanne Saksassa. 2. Hiukan tilastoa	Kl. U. Suomela	M	E
1922	20	292–294	Prof. G. v. Wendtin ja rehtori U. Stadiuksen väittely.		S	P

1922	21–23	306–309	Alkoholi ja luonnonkansat	Hellä Suomela	K	E
1922	24	350	Yhdysvaltain presidentti Harding kieltolaista		Y	E
1923	1–2	10–12	Maailman raittiuskongressi		K	P
1923	1–2	13	Kieltolain noudattaminen amerikkalaisilla laivoilla		Y	U
1923	4	43–44	Kansainvälisen raittiustoimiston johtaja Suomessa		Y	E
1923	6–7	93	Katsaus ulkomaiden raittiustiikkeeseen v. 1922		K	E
1923	8	105	Sekavia havaintoja Amerikan kieltolaista		Y	E
1923	9	122–123	Ranska ja Amerikan kieltolaki		M	U
1923	10	147–148	Täyskiellottoman Kansanraittiuuden Edistämislitto		S	P
1923	13–14	179–180	Yleinen raittiuskokous		S	P
1923	20	266	Kieltolakivalvontaa Amerikassa		Y	U
1923	20	268	Amerikan laivaliikenne ja kieltolaki		Y	U
1923	20	268–269	Kieltolain vaikutus		Y	E
1923	20	269	Varallisuus ei auta lainrikkooja Yhdysvalloissa		Y	E
1923	20	269	Raittiusasia heräämässä Etelä-Amerikassa		M	E
1923	20	270	Suuri keksijä Thomas A. Edison kieltolain kannattaja		Y	U
1923	20	271–273	Raittiuskasvatuskysymys kansainvälisessä Antialkoholikongressissa	A-K. R.	K	P
1923	20	273	Naisia ehdotettu kieltolainvalvojiksi Amerikassa		Y	U
1924	4	45–48	Raittiusrienoista ulkomailla v. 1923	K. K. A.	K	E
1924	6–7	81–83	Matti ja Maiju	Kalle	S	E
1924	11	159	Kieltolain vastustajien kansainvälinen liitto		K	E
1924	11	160	David Lloyd George Amerikan kieltolaista		Y	E
1924	12–13	175–177	Muutamia piirteitä raittiustyöstä Satakunnassa	Juuso Hirvonen	S	E
1924	15–16	218–219	Amerikassa käyneen havaintoja	H. N.	Y	M
1924	15–16	228–229	Olympiavoittojen johdosta	Y. P. P.	S	E
1924	15–16	229	"Tökeröä urheilunymmärtämättömyyttä."		S	E
1924	17	239–40	Brattin järjestelmä ei sovi kansanvaltaiselle maalle		M	E
1924	17	244	Thomas A. Edison kieltolaista		Y	E
1925	1–2	8	Kansainvälinen lakimieskokous ja salakuljetus		K	P
1925	4	48–50	Raittiusrienoista ulkomailla v. 1924		K	E
1925	5	69–71	Majuri ennustaa	Aapo	S	E
1925	15–16	199	"Pussyfoot"		K	U
1925	15–16	200–201	Esitelmiä Amerikan kieltoista [sic]		Y	E
1925	15–16	201–202	William Jennings Bryan kuollut		Y	U

1925	15–16	207	H:bladetin herkkupaloja		Y	J
1925	17	226	Amerikan suomalaisten raittiusharrastuksia		Y	P
1925	18	237	Alkoholikysymys yleiskristillisessä maailmankokouksessa		K	P
1925	19	260–261	Hufvudstadsbladet'in herkkupaloja II		Y	J
1925	20	276	Helsingin raittiusseuralla		S	P
1925	20	285–286	Kieltolain vaikutukset Yhdysvalloissa		Y	U
1925	22–23	304–313	Alkoholi ja lääkärit	K. Taskinen	S	E
1925	22–23	316	Kirjailija Upton Sinclair alkoholista ja kieltolaista		Y	J
1926	1-2	14	Kieltolain onnettomat seuraukset		Y	E
1926	3	28	Raittiin Amerikan opetus		Y	E
1926	3	38	"Pussyfoot horjuu"		Y	J
1926	4	47–49	Piirteitä kansainvälisestä taistelusta raittiutta vastaan	H. N.	K	E
1926	5	58–61	Kieltolain tarkistamisesta	K. K. A.	S	E
1926	5	62–63	Katsaus ulkomaiden raittiusrientoihin v. 1925		K	E
1926	6	74–76	Entiset viina- ja oluttehtaat	H.N.	S	E
1926	7–8	118	Naisten Raittiuskeskuksen vuosikokous		S	P
1926	9	127	Onko mahdollonta toimeenpanna Amerikan kieltolaki?		Y	U
1926	10	137–140	Raittiustyö merimiestemme keskuudessa	K. K. A.	S	E
1926	10	141–144	Mitä Amerikan Yhdysvalloissa tapahtuu?		Y	E
1926	13–14	179–181	Maamme raittiusväelle	A. T-H.	S	E
1926	13–14	184	Huomattavia amerikkalaisia lausuntoja		Y	E
1926	15–17	211–219	XVIII kansainvälinen raittiuskongressi		K	P
1926	15–17	228–229	Suomen Rautatieläisten Raittiusyhdistyksen kesäkokous		S	P
1926	18	241–246	Tohtori John R. Mott'in lausunto Amerikan kieltolaista	John R. Mott	Y	E
1926	19	265–266	Kieltolaki ja kasvatusta Amerikassa	H. N.	Y	E
1926	21	299–301	Pelastusarmeijan kokemuksia	H. N.	K	P
1926	22–23	315–318	Uusi vapaussota	Ida Yrjö-Koskinen	S	E
1926	22–23	326–328, 333	Huomioita Tarton kongresseista	Ensikertalainen	K	M
1926	24	360–361	Suomen sanomalehdistölle ja sanomalehtiä lukevalle yleisölle	Raittiuslautakuntain Keskuslautakunta	S	E
1927	1–2	25–27	Toimittaja-ajaltani	Vihtori Karpio	S	E
1927	6–7	97	Pysyykö Amerikan kieltolaki?		Y	E
1927	9	133–137	Katsaus raittiusliikkeen vaiheisiin v. 1926		K	E

1927	19	269–271	Alkoholismia vastustavan maailmanliiton kongressin päätöslauselma		K	P
1927	19	271–272	Kansainvälisessä raittiuskokouksessa		K	M
1927	21	303–305	Tanskan raittiuskomitean mietintö		M	U
1927	22–23	329–332	Se, joka Amerikan kuivasi	Vihtori Karpio	Y	E
1927	24	364	Uusi "kieltolakikenraali" Yhdysvaltain kieltolain toteuttamisesta		Y	U
1927	24	364–365	Yhdysvalloissa ei ole aivan helppoa saada väkijuomia		Y	M
1928	4	45–46	Katsaus raittiustiikkeen vaiheisiin v. 1927		K	E
1928	5–6	64–65	Ruotsin kieltolakikongressi		M	P
1928	9	119–120	Naisten Raittiusteskuksen vuosi- ja neuvottelukoukset		S	P
1928	14–16	190–195	Pohjoismainen raittiuskokous		K	P
1928	17–18	219–225	Kansainvälinen raittiuskokous		K	P
1928	17–18	225–228	Kansainvälinen naisten raittiuskokous		K	P
1928	17–18	229	Henry Ford kieltolaista		Y	E
1928	19	245–246	Kieltolaki ja Yhdysvaltain presidentin vaali		Y	E
1928	21	285	Kieltolain toteuttaminen Yhdysvalloissa		Y	U
1928	24	346	Yhdysvaltain presidentin vaali		Y	U
1928	24	347	Yhdysvaltain kongressivaalit		Y	U
1929	1–2	4–6	Yhdysvaltain kieltolain hyväksymisestä 10 vuotta		Y	E
1929	1–2	6	Mitä tekee Hoover?		Y	U
1929	5	58	Yhdysvalloissa annetaan suuria sakkoja kieltolakirikoksista		Y	U
1929	6	74	Hoover tahtoo tehostaa kieltolain valvontaa		Y	U
1929	7–8	103	Helsingin piirin vuosikokous		S	P
1929	7–8	111–113	Vihtori Karpio: Märkä ja kuiva Amerikka		Y	J
1929	11–13	163–165	Suomen toinen yleinen raittiuskokous		S	P
1929	14	188–189	Presidentti Hoover ja Yhdysvaltain kieltolaki		Y	E
1929	15–16	208–213	Suomen 47. yleinen raittiuskokous		S	P
1930	7	98–100	Onko raittiustyöllä nykyään tosiasiallista pohjaa	V. H.	S	E
1930	8	120	Raittiustyö Amerikan suomalaisten keskuudessa		Y	E
1930	18	258	Yhdysvaltain kieltolain toimeenpano		Y	U
1930	19	273	Amerikan naiset ja kieltolaki		Y	E
1930	20	290	Yhdysvaltain kehitys kieltolain aikana		Y	E
1930	24	352–353	Kirje Amerikasta	Heikki Moilanen	Y	K
1931	5	68–69	Mietintö Yhdysvaltain kieltolaista		Y	U
1931	6	84–85	Kieltolaki ja elämänpituus		Y	E

1931	8–9	120, 143	Kirje Amerikasta	Heikki Moilanen	Y	K
1931	10	149	Katsaus ulkomaiden raittiusoloihin 1930. (Jatk.)		K	E
1931	11	179	Presidentti Lincolnin viimeinen suuri suunnitelma		Y	E
1931	20	317–318	Kirje Amerikan Yhdysvalloista	H. Moilanen	Y	K
1932	4–5	42	Aikamme suurin yhteiskunnallinen edistysaskel		Y	E
1932	4–5	50–51	Kirje Yhdysvalloista	Heikki Moilanen	Y	K
1932	7	84	Kirje Yhdysvalloista	H. Moilanen	Y	K
1932	10	132–134	Nyt		S	E
1932	13	187	Ei ole alentunut kieltolaista huolimatta		Y	U
1932	14–15	207–208	50. yleisen raittiuskokouksen saapuneet ja sieltä lähetetyt tervehdykset		Y	K
1932	16	238	Kirje Yhdysvalloista	H. Moilanen	Y	K
1932	16	239	Upton Sinclair Yhdysvaltain kieltolaista		Y	E
1932	21	307–308	Ratkaisevat vaalit Yhdysvalloissa		Y	E
1932	22–23	329–331	Raittiusliikkeen pula-aika	Vihtori Karpio	S	E
1932	24	361–362	Amerikan kieltolain kohtalo		Y	E
1933	4	44–45	Järjestynyt väkijuomaliike on valtava mahti		K	J
1933	4	53	Hämmästyttävä yhtäläisyys		Y	E
1933	5	67	Samppanjan tullia alennettiin		K	U
1933	6–7	78–79	Väkijuomaliikkeen taistelu olemassaolonsa puolesta		K	J
1933	6–7	88	Amerikan kieltolain kumoaminen käynnissä		Y	E
1933	15–16	234–235	Yhdysvallat taantumuksen tiellä		Y	E
1933	15–16	235	Propagandaa lakiteksteissään		Y	E
1933	15–16	236	Mustekala kurottaa lonkeroitaan		Y	E
1933	17	253	Tilanteen kehitys Yhdysvalloissa		Y	E
1933	19–20	280	Amerikan kieltolaki		Y	E
1933	19–20	294	Yhdysvalloissa on äänestetty [...]		Y	E
1933	19–20	294–295	Amerikan suomalaisten raittiusrientoja		Y	P
1933	21	298–299	Amerikan kieltolain kumoaminen - todellisuus		Y	E
1933	21	310–311	Islannin kieltolaki kumotaan		M	E
1933	21	311	Mitä "kieltolain isä" vastasi		Y	U
1933	21	311	Kieltolaki edelleen voimassa intiaanien keskuudessa		Y	U
1933	24	346–347	Tilinpäätös		S	E
1933	24	361	Amerikan kieltolaki kaadettu		Y	E

7.2 Liite II: Kylväjän toimituskuntaan kuuluneet henkilöt vuosina 1917–1932

Nimi (puoluekanta, jos tunnettu)	Vuodet toimituskunnassa
Aarne Kuusi (kokoomus)	1928–1933
Aarni Voipio	1927
Aino Hoiva	1924; 1931–1933
Aino Voipio	1927–1930
Anni Rautiainen	1923–1933
G. J. Ramstedt	1919
Helli Suominen	1921–1922
K. V. [Kaarlo Viktor] Hurmerinta (kokoomus)	1921–1927; 1931–1933
K. K. Aro (kokoomus)	1920–1933
Kl. [Klaus] U. Suomela (suojeluskunta)	1920–1933
Kustaa Loikkanen	1933
M. E. Mäki	1929–1933
Matti Helenius-Seppälä (kristillinen työväenpuolue)	1919–1920
Paavo Pohjanoksa	1922–1924
Tyyne Salminen	1922
V. A. Heikinheimo	1930–1932
V. B. Vaara	1923
Verner Louhivuori	1930–1933
Vihtori Karpio (kristillinen työväenpuolue)	1919; 1933
Viljo Hytönen (edistyspuolue)	1919–1922
Y. P. Pohjanoksa	1925–1932

Vuosien 1917–1918 tiedot puuttuvat. Puoluekantojen lähteenä Ahonen 2003, s. 228–229.